C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\H\Harrison Harry\Harrison_Harry-Zajatý_vesmír_SK.pdb

PDB Name: Harry_Harrison-Zajatý_vesmír_SK
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Harry Harrison

Zajatý vesmír
ÚDOLIE
1

Onen nontlacat
Onen nonqizaco
ye nican in tlalticpac:
Ninotolinia,
In manel nonquiz,
in manel nontlacat.
ye ican in tlalticpac.

Darmo som sa narodil.
Darmo v Písme stojí,
že tu na zemi:
Trpím,
veď aspoň
jesto prečo
narodiť sa na zemi.

Aztécka pieseň

Chimal vydesene utekal. Mesiac sa ešte skrýval za skalami na východnej strane údolia, ale svojím svitom už postriebril vysoké končiare. Len čo vyjde spoza skál, bude ho vidieť ako posvätnú pyramídu medzi klíčkami kukurice. Prečo nerozmýšľal? Prečo riskoval? Nevládal už dýchať, ale bežal ďalej; srdce mu v hrudi bilo ako poplašný zvon. Ani spomienka na Quiauh a jej objatia už nepomáhali zahnať strach - prečo to vykonal?
Keby len stihol dôjsť k rieke, veď je už tak blízko. Nohy v pletených sandáloch sa mu potkýnali o suchú zem a prebíjali si cestu vpred k rieke, do bezpečia.
Nočné ticho odrazu porušil sykot, vzdialené syčanie. Chimalovi sa podlomili nohy a v záchvate hrôzy sa sklátil na zem. Coatlice, kráľovná hadov. Už je po ňom! Koniec!
Plazil sa, prstami sa zachytával kukuričných výhonkov, čo mu siahali po kolená; zápasil s rozháranými myšlienkami a odriekal pieseň smrti, lebo prišiel čas, keď musí zomrieť. Porušil zákon, zomrie; pred bohmi človek neunikne. Sykot silnel, vrezával sa mu do mysle ako ostrý nôž, mal by premýšľať, ale už nevládal. S námahou zašepkal prvé slová piesne a spoza skaly vyšiel mesiac: bol takmer v splne a jeho jasný svit sa rozlial po celom údolí, všetko vôkol neho vrhalo tmavé tiene. Chimal zvrátil hlavu, obzrel sa ponad plece a tam, zreteľne ako chodník vedúci k chrámu, črtali sa medzi radmi kukurice stopy jeho prstov. Quiauh, nájdu ťa!
Previnil sa, preňho niet úniku. Porušil tabu a strašná Coatlice si prichádza po neho. Vinný je len on, to on si vynútil lásku Quiauh, tak je. Veď sa bránila. Zákon hovorí, že bohov možno prosiť o milosť. Ak nenájdu dôkazy, prijmú jeho obeť a Quiauh bude môcť zostať nažive. S trasúcimi kolenami horko-ťažko sa pozviechal na nohy, v behu sa otočil a pustil sa smerom k dedine Quilapa, ktorú len pred chvíľou opustil, vyhýbajúc sa zradným stopám po svojich prstoch. Hnal ho strach, hoci vedel, že útek je beznádejný. Blížiaci sa sykot pretínal povetrie. Jeho vlastný tieň utekajúci pred ním sa odrazu preťal s iným obrovským tieňom. Spadol. Strach ho prikoval k zemi. Musel sa veľmi premáhať, aby otočil hlavu a uvidel svoju prenasledovateľku.
"Coatlice" vyhŕkol z plných pľúc.
Stála tam, obrovská, skláňal a sa nad nim oboma hlavami, oči jej horeli červeným plameňom ako pekelné ohne, jazyky sa jej krútili sem i ta. Ovinula sa okolo neho, v mesačnom svite jej jasne žiaril náhrdelník z ľudských rúk a sŕdc a pod pásom jej visela dokrkvaná hadia koža. Z oboch papúľ vychádzal sykot, živý odev sa na nej len tak vlnil a zbehnuté hadi odpovedali ozvenou. Chimal zostal bezvládne ležať, strach pominul, prijal smrť a z nej nebolo úniku, tak ako neunikne obeť priviazaná k oltáru.
Keď sa k nemu naklonila, zbadal, že vyzerá presne ako na kamennej rytine v chráme; strašná a neľudská, namiesto prstov pazúry. Iné, ako sú klepetá škorpiónov či riečnych rakov, ale obrovské rovné pazúry, dlhé ako lakeť. Blížili sa k nemu a lačne sa roztvárali. Potom sa zavreli, zaťali mu do zápästia, odhryzli najprv pravú a potom ľavú ruku. Nové ozdoby na náhrdelník...
"Porušil som zákon. keď som v noci opustil svoju dedinu a prekročil rieku. Zomriem." Začal pošepky, ale prikovaný tieňom čakajúcej bohyne, odriekaval piesne smrti čoraz mocnejším hlasom.

Odchádzam
Jednej noci schádzam do podsvetia

Však sa tam stretneme
My, pominuteľní na tejto zemi...

Keď skončil, Coatlice sa sklonila nižšie, až po svoj dokrkvaný hadí šat a vytrhla mu z hrude tlčúce srdce.
2
Pri sebe, v malej hlinenej nádobe, starostlivo uloženej v tieni, aby kvietok nezvädol, mala vetvičku quiauhxochitli, kvetiny dažďa, po ktorej dostala svoje meno. Quiauh kľačala nad rozpálenou kamennou platňou, drvila obilie a odriekala pre bohyňu tohto kvetu modlitbu, aby zadržala zlých bohov pri zálive. Dnes bola k nim tak blízko, že sa bála čo len dýchať. Iba zo zvyku ťahala mažiar po šikmej ploche. Dnes uplynulo rovných šestnásť rokov odo dňa, keď našli na tejto strane rieky Chimalovo telo roztrhané pomstou Coatlice. Práve dva dni po slávnosti dozrievania kukurice. Prečo však ušetrili ju? Coatlice musela vedieť, že porušila tabu rovnako ako Chimal, no predsa zostala nažive. Odvtedy rok čo rok prežívala v deň tohto výročia veľký strach. Každoročne prechádzala okolo nej smrť. Zatiaľ sa jej nedotkla. Najhorší je tento rok; dnes jej vzali syna do chrámu na súd. Príde pohroma. Bohovia ju po celý čas pozorovali a čakali na tento deň, pretože vedia, že jej syn je synom Chimala-Popocu, muža z dediny Zaachila, čo porušil tabu svojho rodu. Cítila veľký žiaľ, ale dusila ho v sebe a neprestával a drviť čerstvé kukuričné zrnká.
Nad domom sa skláňali tiene kamenných stien údolia. Dlaňami sformovala kukuričnú placku a položila ju piecť nad oheň. Začula pomalé kroky. Celý deň sa jej každý opatrne vyhýbal. Neobrátila sa. Prinášajú jej správu, že jej syna obetovali bohom, že je mŕtvy. A teraz, za hriech spáchaný pred šestnástimi rokmi, ju prichádzajú kňazi povolať do chrámu.
"Mať moja," ozval sa chlapec. Videla, že rukou sa pridŕža bielej steny a zanecháva na nej červenú fľaky.
"Sem si ľahni," povedala a rýchle vyniesla z domu rohož upletenú z trávy, aby mu ju rozprestrela predo dvere, kde bolo ešte vidno. Je živý. obidvaja sú živí, kňazi ho len potrestali! Stála tam so zopnutými rukami a odrazu sa jej chcelo spievať. Zbadala, že ho vyšľahali po chrbte i po ramenách. Ležal pokojne, s otvorenými očami a hľadel na údolie, zatiaľ čo mu miešala liečivé bylinky a prikladala na krvavé podliatiny. Pri dotyku sa trochu zachvel, ale nezastenal.
"Nepovieš matke, prečo si dostal?" spýtala sa, hľadiac na jeho nehybný profil a usilovala sa vyčítať mu čosi z tváre. Nevedela, o čom premýšľa. Nepozrel však na ňu. Možno i toto tvorí súčasť jej kliatby: ak niekto poruší tabu, musí trpieť.
"Stalo sa to omylom."
"Kňazi sa ani nemýlia ani by omylom nepotrestali nijakého chlapca."
"Nuž tentoraz sa pomýlili. Liezol som na bralo..."
"Tak to teda nebol omyl, zbili ťa právom, veď liezť na bralo je zakázané."
"Nie, mať moja," vysvetľoval trpezlivo, "nie je zakázané liezť na bralo... nesmie sa vyliezť hore s úmyslom opustiť údolie, tak znie zákon Tezcatlipocy. Povoľuje sa vyškriabať na skalu do výšky troch chlapov za vtáčími vajciami a podobne. Ja som bol len vo výške dvoch chlapov a hľadal som hniezda. Taký je zákon."
"Ak je tak, prečo ťa potom zbili?" Kvokla si a zamyslene sa mračila.
"Nepoznajú zákon. Vraveli, že nemám pravdu, museli sa najprv pozrieť do kníh, a to trvalo dlho - presvedčili sa však, že som mal pravdu, že sa mýlili." Usmial sa trpko. Nebol to vôbec chlapčenský úsmev. "Zbili ma preto, že som sa škriepil s kňazmi a povyšoval sa nad nich."
"Dobre urobili." Vstala a naliala si do džbánu trochu vody, aby si opláchla ruky. "Treba poznať mieru. S kňazmi sa neradno škriepiť."
Takmer po celý život počúval Chimal to isté; už dávno zistil, že najlepšou odpoveďou je mlčať, Hoci sa veľmi usiloval vysvetliť matke svoje myšlienky i pocity, nikdy ho nevedela pochopiť. Bolo oveľa lepšie nechávať si ich len pre seba. A najmä vtedy, ak klamal. Chcel sa vyškriabať hore na bralo, vtáčie vajcia boli len šikovnou výhovorkou.
"Zostaň tu a najedz sa," vravela Quiauh a kládla pred neho večernú porciu; dve kukuričné placky, veľké ako mlynské kolesá. "Kým sa naješ, pripravím ti atolli."
Chimal si posypal placky soľou a po kúskoch ich pomaly prežúval. Pritom otvorenými dverami pozoroval matku sklonenú nad ohniskom, ako mieša kašu. Už sa upokojila, bitka i strach pominuli, zabudla na ne; jej typicky aztécke črty sa uvoľnili. Plamene ohňa jej ožarovali zlatisté vlasy a modré oči. Pociťoval k nej veľkú náklonnosť. Odkedy mu zomrel otec, keď bol ešte celkom maličký, žijú v dome sami. A predsa si boli takí vzdialení. Nemohol sa jej zdôveriť s myšlienkami, ktoré ho tak veľmi znepokojovali.
Posadil sa a kúskom placky si nabral kaše, čo mu matka priniesla. Bola sýta, lahodne ochutená medom a pálivou paprikou. Chrbát ani ruky už tak neboleli, prestali mu krvácať rany po úderoch korbáčom. Z malej misky si odchlipol chladnej vody a zadíval sa na pohasínajúcu oblohu. Na západe bola nad skaliskami červená ako plameň. Vo výške sa vznášali supy, ich čierne siluety sa strácali a opäť vynárali. Hľadel hore, kým nepohasli svetlá na oblohe, kým sa supy nestratili z dohľadu. Tamto je to miesto, kde liezol na bralo, tie vtáky sú príčinou, pre ktorú ta liezol.
Vychádzali hviezdy. Jasné a trblietavé v čistom povetrí. Vnútri domu ustali tie známe zvuky ozývajúce sa pri práci. Bolo počuť šuchot rohože, ktorú si matka rozkladala na spanie. Zavolala naňho:
"Je čas ísť spať."
"Chvíľu si pospím tu, vzduch mi príjemne chladí chrbát."
V jej hlase bolo cítiť rozpaky. "Nepatrí sa ležať vonku, všetci spávajú vnútri."
"Ale veď iba na chvíľu, nikto ma neuvidí, potom vojdem dnu."
Neodvetila mu. Chimal ležal na boku a pozoroval vychádzajúce hviezdy nad hlavou, lež spánok neprichádzal. Dedina zmĺkla, každý už spal a on nanovo rozmýšľal o supoch.
Znova si v mysli preberal svoj plán a nenachádzal na ňom chybu. Iba jednu jedinú: zbadal ho kňaz, čo prechádzal práve

okolo. Zvyšok plánu bol dokonalý, ba poznal i zákon povoľujúci výstup na skalu. Práve na to miesto hore na skale sa zlietavajú supy. Nevedel prečo, premýšľal o tom deň čo deň, už si ani nepamätá ako dlho. Trápilo ho to, sužovalo, až si nakoniec vyhútal plán. Koniec koncov, i jeho rod má predsa v toteme supa. Mal právo vedieť o supoch všetko, čo sa o nich vedieť dá. Nikoho iného to nezaujímalo, v tom si bol istý. Mnohých sa už vypytoval, ale väčšina z nich sa nijako nenamáhala odpovedať mu; keď dobiedzal, jednoducho ho odstrčili. A keď mu niektorí odpovedali, pokrčili plecami, smiali sa a vraveli, že supy sú už také a hneď na všetko zasa zabudli. Vôbec ich to nezaujímalo. Ani deti sa tým nezaoberali, deti už vonkoncom nie, ale ani dospeli, ba dokonca ani kňazi. Len jeho to trápilo.
Trápili ho i ďalšie otázky, ale už dávno sa prestal vypytovať. Ak sa nespytoval na ľahké veci, na ktoré ľudia poznali odpovede, alebo na veci zo svätých kníh, na čo zasa vedeli odpovedať kňazi, všetkých Chimalovo vyšetrovanie hnevalo. Rozkričali sa naňho, niekedy sa i zahnali, hoci deti tu bili zriedkavo. Zakrátko Chimal zistil príčinu ich hnevu: oni sami to nevedeli. Musel si teda hľadať odpovede sám a svojím spôsobom, tak ako s týmito supmi.
Sužovalo ho to, lebo o supoch vedeli dosť, ale nepoznali, dokonca ani nepomysleli na jedno: Každý vedel, že supy sa živia zdochlinami; sám videl, ako trhajú zdochnuté vtáky. Hniezdili v piesku, nakládli ta vajcia a vysedeli svoje strakaté mláďatá. To bolo všetko, viac o nich nepotrebovali vedieť.
Nuž ale prečo sa zlietavajú tam na to miesto hore na skale? Bolesť zbitého tela v ňom rozjatrila hnev, že to nevie, že mu nik nepomôže, že ho nikto nechce vypočuť. Nemohol spať ani sedieť. Vstal a krytý tmou zatínal päsť. Odrazu, takmer proti svojej vôli, sa pohol preč pomedzi spiace domy dediny Quilapa. Ľudia tu v noci nevychádzajú von. Nebolo to zakázané, iba to jednoducho nebolo zvykom. Teraz mu na ničom nezáležalo, cítil v sebe veľkú odvahu. Na pokraji púšte sa zastavil, vzhliadol na tmavú hradbu skál a zachvel sa. Vyšplhá sa teraz? Odváži sa na to, v čom mu zabránili cez deň? Odpovedali mu nohy; samy ho viedli vpred. Pôjde to celkom ľahko, cez deň si označil puklinu, ktorá, ako sa zdá, vedie až ta hore, kde sedávajú supy. Zišiel z chodníka, razil si cestu cez porast vysokých kaktusov a pod nohami sa mu lámali stromčeky mesaquitea. Keď sa dostal do agávového pola, kráčalo sa mu ľahšie; predieral sa pomedzi rovné rady agáv až pod skalu.
Až tu pripustil, že sa veľmi bojí. Opatrne sa porozhliadal, ale nebolo vidieť nikoho, nikto ho neprenasledoval. Nočný vzduch ho chladil, striaslo ho. Ruky i chrbát ho stále boleli. Keby ho tu znova prichytili, nevyviazol by len tak ľahko s bitkou. Celý sa zachvel, pritisol si k sebe paže a zahanbil sa za svoju slabosť. Rýchlo, aby už nemohol otáľať, ani vrátiť sa späť, vyskočil na skalu, prstami sa zachytil trhliny a vytiahol sa hore.
Pri výstupe sa musel sústrediť, aby sa riadne zachytil rukami i nohami a nemal čas rozmýšľať. Minul hniezdo, čo vybral a zacítil hryzenie svedomia. Iste je už vyššie ako na tri výšky muža... Ale veď nechce liezť až na vrchol, neporušuje teda nijaký zákon... Spod prstov sa mu uvoľnil kus skaly, len-len že nespadol. Hneď ho prešli starosti, keď sa s vypätím síl a v strachu načahoval, aby sa zachytil.
Tesne pod vrcholom sa zastavil, aby si trochu oddýchol. Prstami sa zachytil pukliny. Nad ním bol previs a zdalo sa, že ho nebude môcť obísť. Rozhliadol sa po údolí. Medzi kamennou čierňavou a svitom hviezd ho zrazu zachvátila hrôza z toho, ako vysoko vyliezol. Pritisol sa ku skale. Pod ním sa rozprestieralo tmavé údolie, jeho dedina Quilapa a za ňou hlboké koryto rieky. Rozoznal i ďalšiu dedinu Zaachilu a vzdialenú stenu kaňonu. Toto je tabu; v noci obchádza rieku strašná Coatlice, už len pohľad na jej dve hadie hlavy by človeka usmrtil a poslal na druhý svet. Pritlačil sa tvárou ku skale. Tvrdá skala, studený vzduch, navôkol všade samota.
Sám dobre nevedel, ako dlho tam visel, hádam niekoľko minút, pretože mu stŕpli prsty zaseknuté v pukline. Neželal si nič iné, iba sa v poriadku vrátiť na zem, ta dolu v nekonečnej hĺbke pod nim. Len ďalšia vlna hnevu mu v tom zabránila. Zíde, ale najprv sa pozrie, aký veľký je previs. Ak sa nebude dať obísť, bude sa musieť vrátiť. Stálo ho to predsa toľko námahy vystúpiť až sem. Pustil sa po končistom výbežku a zbadal, že previs siaha až dohora. Zahryzol si do pery. Musí sa nájsť dáka brázda, stopa po padajúcej skale. A naozaj, pridržiavajúc sa zaťatými prstami vytiahol sa hore, až sa hlavou ocitol na úrovni vrcholu.
Okolo neho sa mihlo čosi čierne a narazilo mu do hlavy. Ovanul ho hnilobný zápach a prach. Preľaknutý bezhlavo sa oprel o skalu, ináč by sa bol zrútil. Veľký sup zatrepotal krídlami, zakolísal sa a stratil sa v tme, čierňava zmizla. Chimal sa nahlas rozosmial. Niet sa čoho báť, dostal sa ta, kde chcel. Vyrušil iba supa na jeho miestečku, nič viac. Vytiahol sa nahor a postavil sa. Čoskoro sa ukáže mesiac, už presvital spoza vysokých mrakov na východe, osvetľoval oblohu a zastieral svit hviezd. A pred Chimalom pustý hrebeň skaly, nijaké supy, len nepríjemný pach ich trusu. Nemá tu čo objaviť, iba ak ten tmavý vchod do jaskyne v brale pred ním. Pohol sa k nemu, ale v hlbokej tmavej diere nemohol nič rozoznať. Zastal pred vchodom a nemohol sa prinútiť vojsť dnu. Čo by tam tak mohlo asi byť? Čoskoro vyjde mesiac a rozleje po krajine viac svetla. Vyčká.
V tej výške a navyše vystavený vetru pocítil chlad, ale nevšímal si ho. Obloha sa rozjasňovala a tma ustupovala čoraz hlbšie do jaskyne. Keď mesiac konečne naplno osvietil celú jaskyňu, pocítil sklamanie. Nebolo na čo pozerať. Vlastne to ani nebola jaskyňa, len skalný žľab, hlboký asi tak na dve výšky muža. Samá skala, pevná skala a na zemi plno kamenia. Stúpli na najbližší kameň, lenže mu pod nohou povolil. To nie je kameň ... čo to len môže byť? Zohol sa, že ho zodvihne a prsty potvrdili to, čo mu predpovedal čuch.
Mäso.
Zhrozený, vystrašený na smrť, ustúpil. Na samom kraji brala zastal, a trasúc sa, otieral si ruku o bralo a kamenie.
Mäso. Živé mäso. Polmetrové kusisko, hrubé ako jeho ruka. Dotýkal sa ho. Iba vo sviatočné dni jedávali mäso, vždy sa prizeral, keď hu matka pripravovala. Mäso z rýb či vtákov, čo nachytal, alebo to najlepšie mäsko z moriaka guajolote, biele a sladké, pokrájané na plátky, pripravené na varenej fazuľke s kukuričnými plackami. Lež koľký môže byť najväčší kus z najväčšieho vtáka? Jestvuje iba jediný tvor, z ktorého možno odorvať takéto kusisko.
Človek.
To musel byť priam zázrak, že sa pri zostupe nezošmykol zo skaly a nespadol do priepasti. Pudovo sa zachytil

šikovnými prstami a chodidlami sa zaprel do kameňa. Ani nevedel, ako zliezol. Pri pomyslení na to, čo videl, sa mu myšlienky rozfŕkli ako vodné kvapky trieštiaceho sa vodopádu. Ľudské mäso, dajaká obeť, čo sem bohovia predložili supom za potravu. A on to videl. Nevyberú si nabudúce jeho mäso, aby nasýtili supy? Roztriasol sa a vyčerpaný klesol na zem. Prešla hodná chvíľa, kým sa pozbieral a prinútil sa vstať z piesku. Klátil sa smerom k dedine. Telesná vyčerpanosť mu pomáhala prekonávať strach, lebo si začal uvedomovať, aké nebezpečenstvo naňho striehne, keby ho teraz pristihli. Opatrne sa zakrádal pomedzi hnedé domce s tmavými okáľmi okien, pokým sa nedostal až k domovu. Rohož ležala tam, kde ju nechal; nemohol ani uveriť, že za ten nekonečne dlhý čas, čo bol preč, sa tu nič nezmenilo. Stočil ju a vliekol za sebou do domca. Rozvinul si ju vedľa zasypaného, ešte teplého ohniska. Zaspal hneď, len čo si na seba natiahol prikrývku, aby zabudol na svet bdelých, ktorý mu odrazu pripadal ako zlý sen.

3

Osemnásť je počet mesiacov a meno osemnástich mesiacov je rok. Tretí mesiac je Tozoztontli, keď sadíme kukuricu, modlíme sa a postíme, aby sme privolali dážď pre klasy dozrievajúce v siedmom mesiaci. V ôsmom odriekame zasa modlitby na odohnanie dažďa, aby nám nezničil zrejúcu úrodu...

Tento rok bol boh dažďa Tlaloc nepokojný. Vždy býval náladový, možno preto, že od neho žiadame priveľa. Niektoré mesiace potrebujeme dážď, aby ovlažil mladé výhonky, inokedy žiadame jasnú oblohu a slnko, aby úroda dozrievala. Preto sa stáva, že po niektoré roky Tlaloc neposiela dážď alebo ho posiela priveľa, a úroda je zlá; ľudia hladujú.

Nebo ani teraz neposlúcha. Na bezmračnej oblohe páli slnko, jeden horúci deň sa strieda s druhým. Bez vody boli malé klíčky, čo sa vydierali spod stvrdnutej zeme, oveľa menšie ako zvyčajne. Pozorovali sme ich vyprahnutými unavenými očami. Medzi radmi zakrpatených výhonkov kráčali a kvílili takmer všetci obyvatelia dediny Quilapa. Kňaz odriekaval modlitby a v dusnom povetrí sa do výšky dvíhal veľký oblak prachu.

Chimal nemohol roniť slzy. Takmer všetkým brázdili potôčiky slz zaprášené líca, prelievali slzy, aby prenikli do srdca bohovi dažďov, aby aj on svojimi slzami v podobe dažďa pokropil zem, ako ju kropili teraz oni. Keď bol Chimal ešte dieťa, nesmel sa zúčastniť na obrade, lenže teraz mu už minulo dvadsať rokov, bol dospelý a zdieľal i povinnosti a zodpovednosť ako dospelý. Prešľapoval na tvrdej špinavej zemi z nohy na nohu a myslel na hlad, čo príde, na bolesti, čo ho budú trápiť. Neplakal, iba čo ho to zlostilo. Trel si oči a spôsoboval si tak ďalšiu bolesť. Nakoniec si slinami navlhčil prst a keď sa nik nedíval, prešiel si ním po zaprášenej tvári a tak si ju poznačil.

Najlepšie vedeli plakať ženy, nariekali a slzami si zmáčali zapletené vlasy, ktoré sa im rozpletali a v dlhých žltých prameňoch viseli až na plecia. Keď prestávali roniť slzy, muži ich tĺkli slamou vypchatými mechmi.

Chimalovi sa niekto obtrel o nohu a pritlačil sa k nemu teplým a poddajným bokom. Posunul sa kúsok dopredu, ale o chvíľu sa to zopakovalo. Bola to Malinche, dievča s okrúhlou tvárou, guľatými očami a zaoblenou postavou. Hľadela naňho s vytreštenými očami a nariekala. Mala otvorené ústa, takže sa jej v rade bielych zubov odhaľovala i tmavá štrbina v hornom rade. Keď bola malá, zahryzla raz do kameňa. Oči mala plné sĺz a tieklo jej z nosa, tak silne prežívala obrad. Bola ešte vlastne dieťa, lenže už zavŕšila šestnásty rok, a stala sa z nej žena. V návale zlosti pustil sa do nej svojim mechom, mlátil ju po chrbte a po ramenách. Neuhýbala, akoby si to vôbec nevšímala a neprestávala naňho hľadieť guľatými očami zaliatymi slzami, očami takými sivými a chladnými ako zimná obloha.

Neďaleko prechádzal starý Atototl; prinášal kňazom vykŕmeného psa. Patril medzi vážených mužov dediny Quilapa a táto obeť bola jeho výsadou. Chimal sa hneď pretlačil pomedzi zástup ľudí, čo sa pustili za nim. Na konci poľa stál Citlallatonac, strašný v špinavom čiernom rúchu, postriekanom krvou. Okraje, vyšité smrtkami, sa mu vláčili v prachu. Atototl sa k nemu blížil s roztvoreným náručím. Obaja starci sa sklonili nad šantiacim šteniatkom. Pozrelo na nich s vyplazeným jazykom; v tej horúčave sa mu ťažko dýchalo. Ako mu povinnosti veľkňaza kážu, vrazil mu Citlallatonac čierny obsidiánový nôž do malej hrude. Skúseným hmatom mu vzápätí vyrval srdce a zodvihol ho do výšky ako obeť pre boha Tlaloca, aby krv postriekala výhonky.

Nič viac už nemohli urobiť. Bezoblačná obloha naďalej sálala horúčavu. Dedinčania odchádzali z poľa po jednom, po dvoch a nešťastne sa vliekli domov, Chimal, ako zvyčajne, kráčal sám, ale vôbec ho neprekvapilo, že sa k nemu pridala Malinche. Ťarbavo vykračovala a len chvíľu dokázala mlčať.

"Dážď teraz už určite príde," prehovorila s akousi istotou. "Plakali sme, modlili sme sa a kňaz vykonal obetu."

Vždy predsa plačeme a modlíme sa, myslel si, či dážď príde alebo nepríde. A večer si budú kňazi pochutnávať na dobre vykŕmenom psíkovi. Nahlas podotkol: "Prídu dažde."

"Mám šestnásť," pokračovala a keďže sa neozýval, dodala: "Viem pripraviť chutné placky a som silná. Minule sme nemali masu, kukurica zostala nevylúpaná a nebolo ani čistej vody, aby sme zarobili masu a pripravili placky, preto matka vraví..."

Chimal nepočúval. Uzavrel sa do seba a jej hlas prechádzali okolo neho, akoby ho odvieval vietor a nechával ho bez odozvy. Kráčali spolu k dedine. Nad hlavami sa im čosi pohlo, zaclonilo žiaru slnka a kĺzalo sa po oblohe k sivému bralu západných skál za chalupami.

Očami sledoval supa letiaceho smerom ku hrebeňu skaly... Pohľad upieral na plachtiaceho vtáka, ale myseľ mu ulietala preč. Ani bralo ani supy nehrajú významnú úlohu, neznamenajú preňho nič. O niektorých veciach jednoducho nesmie rozmýšľať. Nehybná tvár sa mu zachmúrila, mysľou mu preletel akýsi vzdor. Pohľad na vtáka a spomienka na onú noc, možno by na to vedel i zabudnúť, ale táto Malinche večne doňho zapára. "Mám rád placky," povedal, keď si uvedomil, že zatíchla.

"Ja ich mám najradšej..." opäť naňho spustila, posmelená záujmom, lež ani teraz si ju nevšímal. Nepokoj v mysli mu rástol. Znenazdajky sa obrátil, opustil Malinche a vkročil do domu. Matka bola pri mažiari, pripravovala kukuricu na večeru. Celá príprava trvá dve hodiny. A rovnaké dve hodiny príprava raňajok. Je to práca pre ženy. Zdvihla hlavu, pokývla mu, ale neprestala tĺcť.

"Vonku vidím Malinche. Je to veľmi dobré a usilovné dievča."
Malinche, naširoko rozkročená, bosými nohami pevne stála v prachu pred vchodom. Pod huilpilom, prehodenom cez plecia, Sa jej zreteľne črtali plné prsia. Zatínala päste, akoby na čosi čakala. Chimal sa odvrátil, kvokol si na rohož a z džbána sa napil chladnej vody.
"Čoskoro budeš mať dvadsaťjeden rokov, synček, riekla Quiauh s provokujúcim pokojom. "Treba, aby sa rody spojili."
To všetko Chimal vedel, ale nechcel sa s tým zmieriť. Muž sa musí oženiť po zavŕšení dvadsiateho prvého roku, dievčatá sa vydávajú v šestnástich. Žena potrebuje muža, aby obrábal zem, mužovi je žena na to, aby mu pripravovala jedlo. O ženbe rozhodujú vodcovia rodu; rod s tým musí súhlasiť, a potom nastupujú do práce dohadzovačky...
"Obzriem sa po nejakej rybe," vyhŕkol a z výklenku v stene si zobral nôž. Matka neodpovedala, skláňala sa nad robotou, hlava jej len tak poskakovala. Malinche už odišla. Náhlil sa pomedzi domce k chodníčku. čo viedol na juh cez kaktusy a kamenie a tiahol sa až na koniec údolia. Ešte stále bolo veľmi horúco. Pri okraji hrádze, kadiaľ prechádzal chodník, zbadal rieku. V tomto ročnom období vyschýnala, zostal po nej len pás lenivého prúdu. Nuž ale i tak je to voda. Náhlil sa k zaprášenej zeleni stromov, čo rástli na konci údolia zovretého z oboch strán takmer kolmými skalnými stenami. Tu pod stromami sa kráčalo príjemnejšie. Čo tu bol naposledy zvalil sa strom, môže teda odniesť domov trochu dreva na oheň.
Priblížil sa k jazierku pod skalami a zadíval sa na úzky prúd vodopádu padajúceho z výšky do jazera. Jazero bolo teraz trochu menšie a obkolesené blatom, len v strede zostávalo dosť hlboké. Budú v ňom ryby, veľké kusy so sladkým mäsom na kostiach, ryby, ukrývajúce sa pri kraji pod skalami. Nožom odrezal dlhý tenký konárik a zastrúhal na ňom hrot na nabodávanie.
Ležal doluznačky na skale, čo prevísala nad vodou a pozeral do priezračnej vody. V hĺbke sa mihali striebristé tiene rýb plávajúce do tône skál; ta až nedočiahne. Vzduch bol suchý a horúci, tichom sa rozliehal neprimerane hlasitý klepot vtáčích zobákov. Supy sú vtáky, živia sa rozličnými druhmi mäsa, dokonca i ľudským, ako sa presvedčil na vlastné oči. Kedy? Pred piatimi či šiestimi rokmi?
Tak ako vždy, aj teraz začal odháňať myšlienky na onú spomienku. Nedarilo sa mu. Žeravý osteň hnevu, čo sa mu do mysle zavŕtal ešte vtedy na poli, mu nedal pokoja. V záchvate zlosti si pripomenul onú noc. Čože to vtedy videl? Kusy mäsa. Pochádzali z armadilla a či z králika? Nie, nebude predsa klamať sám seba, nebude si nič nahovárať. Také kusy mäsa mohli pochádzať iba z jediného tvora. Položil ich ta jeden z bohov, možno Mixtec, boh smrti, aby nasýtil svojich služobníkov, supy, čo sa starajú o mŕtvych. Chimal sa už takmer videl na mieste ďalšej obete, ale ušiel a nič sa mu nestalo. Od tej noci, čo sa potichu zakrádal domov, márne čakal na odplatu.
Kam sa podeli tie roky? Čo priniesli chlapcovi, večne sa zaoberajúcemu otázkami, na ktoré niet odpovedí, pre ktoré sa dostáva iba do ťažkosti. Nazlostil sa, zahniezdil sa, prevrátil sa na chrbát a pozrel sa hore na oblohu, kde sa vznášal sup ako čierny prízrak. Sledoval ho, až kým sa mu nestratil z dohľadu nad bralom. "Bol som ešte iba chlapec," šepkal si Chimal. Po prvý raz si priznal, čo sa za celý ten čas skutočne stalo. "Natoľko ma opanoval strach, že som sa uzavrel do seba, tak pevne ako ryba uviaznutá v plytčine. Čo ma to vlastne trápi?"
Vyskočil na nohy a rozhliadol sa, akoby hľadal úlovok. Stal sa z neho muž, teraz ho už nenechajú na pokoji, ako keď bol malý. Čaká ho práca a samé novoty. Musí sa oženiť, postaviť dom, založiť si rodinu, zostarne a nakoniec...
"Nie!" vykríkol z plného hrdla a odrazil sa zo skaly do vody. Skočil do ľadovej vody z topiaceho sa snehu z hôr, voda ho pichala, pálila, ponoril sa hlbšie. Otvorenými očami sledoval modré tiene, čo ho obklopovali zo všetkých strán a nad sebou svetlo rozčerenej hladiny. Toto je iný svet, žiadalo sa mu zostať tu, preč od ľudí. Plával hlbšie, až ho za boleli uši a rukami sa hlboko zaryl do bahnistého dna. Kým uvažoval, či tu zostane, čosi sa v ňom vzbúrilo a ruky ho samy vynášali vzpriameného ako šípku hore nad hladinu. Samovoľne otvoril ústa a z plných pľúc sa nadýchol upokojujúceho vzduchu.
Vyškriabal sa na breh. Z látky na bedrách mu cícerkom tiekla voda a mal zmáčané i sandále. Pozrel hore na bralo a na vodopád. Nie, nemohol by zostať vo svete pod vodou navždy. Odrazu však pochopil, uvedomil si, že nemôže zostať ani v tomto svete, tu v údolí. Keby tak bol vtákom a mohol odletieť! Kedysi určite viedla z údolia cesta. Boli to iste krásne časy, lež zemetrasenie im urobilo koniec. Predstavoval si močiar na druhom konci údolia vtlačený do úpätia obrovskej kopy štrku a balvanov, čo zahatali východ. Voda pomaly pretekala pomedzi skaly, nad hlavami im lietali vtáci, ale pre ľudí z údolia nebolo cesty von. Zastavili ju obrovské previsajúce bralá, a kliatba, ktorú nemožno prekonať. Zoslal ju na nich boh Omeyocan, jeho meno sa nikdy nahlas nevyslovuje, len pošepne, aby to náhodou nezačul. Vravelo sa, že kedysi ľudia zabudli na bohov, chrám zapadol prachom a obetný oltár zostával prázdny. Potom deň a noc triasol Omeyocan horami a tie spadli do údolia a zatarasili cestu k ostatnému svetu na päť ráz sto rokov. Až potom, ak budú ľudia dobre slúžiť chrámu, východ sa znova otvorí. Kňazi nikdy nespomínali, koľko času už uplynulo, ale na tom nezáleží. Za Chimalovho života sa pokánie neskončí.
Aký svet je tam vonku? Vedel, že je tam veľa hôr. Vídaval vzdialené končiare a sneh, čo v zime obielil ich vrcholce. V lete zase rozoznával malé snehové škvrny na severných stranách. Iné predstavy nemal. Možno sa aj tam nachádzajú podobné dediny, ako je ich, ale presne to nevedel. A čo ďalej? Ľudia z vonkajšieho sveta určite poznajú veci, aké tu nepoznali, vedia, kde hľadať kovy a ako ich využiť. V údolí sa našli cenné sekery a nože na kukuricu, vyrobené z ligotavej látky, čo sa nazýva železo. Boli mäkšie ako ich nástroje z obsidiánu, ale nelámali sa a vždy ich bolo možno znova a znova nabrúsiť. Kňazi okrem toho opatrovali aj železnú škatuľu, vykladanú briliantmi. Ukazovali ju len vo sviatočné dni.
Ako túžil uvidieť svet, kde vyrobili tieto predmety! Keby sa dalo odísť, šiel by hneď, lenže niet cesty. Ani bohovia by ho nezastavili. Pri tejto myšlienke sklonil hlavu a natiahol ruku, akoby očakával úder.
Bohovia by ho zadržali. Coatlice neúnavne obchádzala údolie a trestala. Veď sám videl mnohé bezruké obete jej

spravodlivosti. Nebolo úniku.
A zasa bol ľahostajný. Tak je dobre. Ak nič necítiš, nemôžu ťa zraniť. Nôž zostal ležať na skale, spamätal sa a zodvihol ho, veď brúsenie čepele ho stálo mnoho hodín namáhavej práce. Na ryby celkom zabudol, nespomenul si ani na drevo na oheň, prešiel okolo mŕtveho stromu bez povšimnutia. Pod nohami zacítil cestičku a ľahostajne vykročil pomedzi stromy k dedine.
Z miesta, kde sa chodník vinul popri vyschnutom koryte rieky, zbadal na druhom brehu chrám a školu. Akýsi chlapec, pochádzal z dediny Zaachila a Chimal ho nepoznal po mene, mu z brehu kýval a s rukami pri ústach čosi kričal; znelo to ako Tezcatlipoca. Chimalovi sa nechcelo veriť, pretože meno boha zeme a nebies, ktorý liečil a privolával hrozné choroby, sa nevyslovovalo ľahko. Chlapec si uvedomil, že mu nerozumel, zosunul sa dolu brehom, skočil do tenkého prúdu vody v strede koryta. Keď sa vyšplhal k Chimalovi, sotva lapal dych, ale oči mu žiarili vzrušením.
"Popoca, poznáš ho, chlapec z našej dediny?..." A rýchlo pokračoval, nečakajúc na odpoveď. "Mal videnie, povedal to ostatným, kňazi to počuli a videli a povedali... že Tezcatlipoca," zháčil sa, keď mu to slovo ušlo nahlas, "sa ho zmocnil. Zobrali ho do chrámovej pyramídy."
"Prečo?" spýtal sa Chimal, i keď poznal odpoveď, skôr ako ju chlapec vyriekol.
"Citlallatonac vyslobodí z neho boha."
Pravdaže treba ta ísť, pretože na takom významnom obrade sa musí zúčastniť každý. Chimalovi sa to nežiadalo vidieť, ale neprotestoval, keďže bolo jeho povinnosťou ísť. Keď sa dostali do dediny, opustil chlapca a zašiel domov, ale matka už odišla tak ako všetci ostatní. Odložil nôž a pustil sa po vyšliapanom chodníku dolu údolím. Dav sa v tichosti zhromaždil pred chrámom. Zo svojho miesta videl dobre až dopredu. Hore bol veľký kamenný kváder, doň vytesané diery. Kameň bol postriekaný krvou mnohých obetí. Teraz naň priväzovali chlapca, ktorý sa nebránil. Motúzy upevňovali tak, že ich prevliekali cez diery. Nad chlapcom sa skláňal kňaz a fúkal do papierového kornútka. Chlapcovu tvár zahalil na chvíľu biely mráčik. Yauhtli, prášok z koreňa na uspávanke bdejúcich a otupovanie bolesti. Kým príde Citlallatonac, kňazi oholia chlapcovi hlavu, aby sa rituál mohol začať. Veľkňaz si sám prinášal nádobu s potrebnými nástrojmi. Chlapcovi strhli z lebky kus kože, ale nevykríkol, len mu myklo telom. Obrad sa začal.
Keď mu veľkňaz vŕtal do lebečnej kosti krútiacim sa hrotom, ľudia sa zahemžili. Chimal sa akosi mimovoľne ocitol v prvých radoch zástupu. Všetky detaily boli odtiaľ priam bolestivo zreteľné. Veľkňaz navŕtal do kosti niekoľko dier, spojil ich, zapáčil a odstránil uvoľnený výrez.
"Tezcatlipoca, poď von," začal kňaz. Po vyrieknutí tohto posvätného mena stŕpol zástup ľudí strachom.
"Prehovor, Popoca," obrátil sa k chlapcovi. "Čo si videl, čo to bolo?" Pri týchto slovách opäť priložil hrot na jagajúce sa sivé tkanivo vo vnútri rany. Chlapec odpovedal tichým stonom a pery sa mu pohli.
"Kaktus... vysoký kaktus pri stene... zbieral som plody a bolo už neskoro, ale ešte som nebol hotový... I keby bolo slnko zapadlo, bol by som sa do zotmenia vrátil... vtedy som sa obrátil a uvidel som..."
"Poď von, Tezcatlipoca, tadiaľto," zariekaval veľkňaz a zatláčal nôž hlboko do rany.
"UVIDEL SOM SVETLO BOHOV, BLÍŽIACE SA KU MNE PRI ZÁPADE SLNKA..." vykríkol chlapec, napol sa ešte raz v pevných putách a znehybnel.
"Tezcatlipoca vyšiel von." oznámil Citlallatonac a odložil nástroje opäť do nádoby, "chlapec je vyslobodený."
A mŕtvy, pomyslel si Chimal a obrátil sa preč.
4
Ako sa schyľovalo k večeru, ochladilo sa a slnko sa už neopieralo Chimalovi do chrbta tak mocne ako prv. Len čo sa vzdialil od chrámu, kvokol si v bielom piesku riečneho koryta a pozeral na pásik stojatej vody. Najprv ani nevedel, čo ho sem priviedlo, potom si uvedomil, že ho hnal strach, a zo strachu tu zostal ako prikovaný.
Tento deň ho veľmi rozrušil a obetovanie Popocu mu len dodalo; hlavu mal ani vo vare. Čože to videl ten chlapec? Mohol by to vidieť aj on? Zomrel by, keby to uvidel?
Keď vstal, nohy sa mu podlomili, pretože sedel pridlho učupený. Nevládal skočiť do vody, vliekol sa cez ňu s veľkým šplechotom. Už predtým chcel zomrieť pod vodou, čo keby tak urobil teraz? Takýto život je neznesiteľný, áno, neznesiteľný, to je správne slovo. Pomyslenie na nekonečné, jednotvárne dni mu pripadalo oveľa horšie ako jednoduchý akt smrti. Ten chlapec voľačo videl, preto sa ho zmocnili bohovia a preto ho kňazi zabili. Čo bolo na tom také dôležité? Nevedel si to predstaviť - ale na tom nezáleží. Čokoľvek nové v tomto nemennom údolí znamená preňho niečo, čo treba okúsiť.
Tu, neďaleko močiara na severnom konci údolia, pri kukuričných a agávových poliach, čo obklopujú dedinu Zaachila, ho nemohol nikto uvidieť. Bola to nehostinná zem, samý kaktus, zopár stromov mesquite a piesok. Nikto ho sem nevidel prichádzať. Tiene už predlžovali svoje rastúce šije. Musel sa poponáhľať, aby ho západ slnka zastihol už pri východnej stene brala za dedinou Zaachila. Čo to len ten chlapec videl?
Bol tu iba jediný plodný kaktus, čo vyhovoval popisu, kaktus na vrchu veľkého svahu v piesčitej skalnatej pukline. Chimal vedel, kde rastie. Priblížil sa k nemu, až keď sa slnko schovávalo za ďaleké končiare hôr. Štvornožky sa vyškriabal až hore ku kaktusu a šplhal sa ďalej, ešte vyššie, až na vrchol skaly. Tá výška je hádam dajako spojená s tým, čo videl Popoca, čím vyššie vylezie, tým lepšie. Hore sa pred ním rozprestrelo celé údolie, rozoznal dedinu Zaachila, tmavý pás riečneho koryta a za ním svoju dedinu. Za vyčnievajúcim ohybom skaly sa ukrýval vodopád, ale jasne rozoznával močiar i obrovské skaly, do ktorých bol na severe vklinený, aj keď sa už stmievalo a slnko zmizlo z obzoru. Zatiaľ čo sa rozhliadal, celkom sa ukrylo za horami. To bolo všetko, viac nevidel. Červená obloha pohasínala. Chystal sa zliezť.
Vtom ho ožiaril lúč zlatého svetla.
Bol to iba okamih. Keby nebol hľadel práve tým smerom, nebol by ho zbadal. Zlatá niť, tenučká ako plamienok ohňa, čo vychádzala z oblohy, odtiaľ, kde sa ukrylo slnko, priamo k nemu, jasná ako odraz svetla na vode. Lenže vody tu

niet. Čo to je?
Odrazu sa strhol, zachvel sa, uvedomil si, kde je, a že je neskoro. Nad hlavou sa mu zjavili už prvé hviezdy a on bol tak ďaleko od dediny a na druhej strane rieky.
Coatlice!
Ničoho si nevšímal, vrhol sa dolu zo skaly, spadol, roztiahol sa, ale chytro sa pozviechal a rozbehol sa. Už je takmer tma, všetci sa zaručene skláňajú nad večerou. Hnal sa rovno k rieke. Poháňaný strachom predieral sa pomedzi husté kaktusy a nízke pichľavé kríčky. Coatlice! Nie je to nijaký mýtus, sám videl jej obete. Nerozmýšľal, hnal sa ako štvané zviera.
Keď dobehol na breh rieky, celkom sa zotmelo, na cestu mu svietili len hviezdy. Dolu pod brehom bola čierňava ešte väčšia... tu prebýva Coatlice. Chvel sa a váhal, či sa spustiť do tmy pod sebou.
Vtom z diaľky po pravej strane, kde sa rozprestieral močiar, začul sykot. To môže syčať len obrovský had. To je ona!
Už neváhal, hodil sa vpred, skotúľal sa dolu po mäkkom piesku a čľupol do vody. Sykot sa ozval znova. Bol hlasnejší?
Zúfalo sa zachytával prstami a liezol na druhý breh. Lapajúc dych, rozbehol sa cez polia a nezastavil sa až pred stenou, čo sa pred ním vynorila. Zrútil sa pri múre prvého domca. Prsty sa mu šmýkali po nepálenej tehle, až sa neudržal, zvalil sa na zem a ťažko dychčal. Je v bezpečí. Sem Coatlice nepríde.
Keď nabral dych, postavil sa a potichu sa zakrádal pomedzi príbytky až k svojmu domu. Matka obracala nad ohniskom placky. Pozrela naňho vyčítavo.
"Ideš neskoro."
"Bol som na návšteve v inom dome."
Posadil sa, načiahol sa za fľašou vody, ale rozmyslel si to a dal prednosť nádobe, kde mali nápoj octli.
Z tejto kvasenej agávovej šťavy sa možno opiť, ale prináša aj pocit šťastia a pokoja. Odkedy sa stal mužom, mohol piť, kedy sa mu zažiadalo, lenže ešte si na túto výsadu neprivykol. Matka naňho pozrela kútikom oka, ale mlčala. Napil sa dlhým dúškom a mal čo robiť, aby sa nerozkašľal.
V noci ho prenasledovali ťažké sny, počul krik, zdalo sa mu, že ho prichytili na skale a že ho poranili na hlave. Na zatvorených viečkach zacítil odrazu pálivú žiaru svetla. Prebudil sa naplnený nezmyselnou hrôzou. Hluk sa stratil.
Vtedy si uvedomil, že vonku prší. Dažďové kvapky bubnovali na trávnatej streche. To bol ten hluk. čo počul i vo sne.
Oslnil ho ďalší blesk a celý príbytok zalial akýmsi čudným modrým svetlom. Jasne bolo vidieť kamenné ohnisko, riad, pokojné matkine črty, čo tvrdo spala na rohoži, videl i zvlnenú rohož na dverách a potôčik vody stekajúci po hlinenej dlážke. Svetlo pohaslo, v celom údolí sa rozliehalo silné hrmenie. Kňazi vravievali, že to sa bohovia zabávajú a hádžu obrovské balvany. Aj im raz takýmto balvanom zahatali východ z údolia.
Posadil sa, lebo cítil, že ho boli hlava. Tak táto časť sna bola predsa len pravdivá. Vypil priveľa octli. Spomenul si, že matka si robila oňho starosti, pretože opíjanie sa patrí k posvätným udalostiam vyhradeným na určité sviatky. Nuž čo, oslávil svoj sviatok. Odsunul rohož na dverách, vyšiel do dažďa a nastavil mu tvár i nahé telo. Voda mu ovlažila vyschnuté ústa, prehĺtal jej sladkastú chuť. Bolesti hlavy ustupovali a dočista si vyumýval telo. Bude dostatok vody pre kukuricu a nakoniec bude i dobrá úroda.
Na oblohe sa mihol blesk, ktorý mu pripomenul záblesk svetla, čo videl po západe slnka. Je podstata tohto svetla rovnaká? Nie, blesky sa vytáčali a krútili ako hadi s odťatými hlavami, zatiaľ čo tamto svetlo bolo rovné ako šíp.
Dážď už prestával byť príjemný, chladil ho a nechcelo sa mu rozmýšľať o včerajšom večere. Obrátil sa a rýchlo vošiel dnu.

Ráno sa pomaly prebúdzal na zvuk bubnov, tak ako každý deň počas svojho života, Mať už bola hore a rozdúchavala uhlíky, aby sa rozhoreli. Nepovedala mu nič, ale podľa toho, ako sa od neho odvrátila, aj podľa krivky jej zohnutého chrbta, vytušil výčitku. Pri dotyku si objavil na tvári a brade pichľavé strnisko. Je na čase, aby sa ho zbavil. Naplnil si misku vodou, nalámal trochu suchého koreňa z mydlového stromu, zobral misku i nožík a vyšiel za dom, kde sa opierali prvé slnečné lúče. Oblaky zmizli, počasie vyzeralo na jasný deň. Namydlil si tvár a obzeral sa za kalužou vody, aby sa v jej obraze oholil.
Čochvíľa bol hotový, pošúchal si prstami hladké líca, povytáčal hlavu, aby sa presvedčil, či na niečo nezabudol. Za posledné roky sa natoľko zmenil, že takmer nepoznával svoj obraz vo vode. Mal širokú, hranatú bradu, celkom inú ako jeho otec, vraveli ľudia. Otec bol drobných kosti. Bol sám, a predsa pevne zvieral pery, akoby ich chcel zamknúť, aby mu neušlo ani jedno nestrážené slovo. Ústa mal ako čiaru nakreslená v piesku. Za niekoľko rokov si privykol neodpovedať ľuďom. Pod hustým obočím sa mu ukrývali tmavosivé oči. Rovné plavé vlasy, pristrihnuté zarovno, mu ukrývali zasa vysoké čelo. Stratil sa chlapec, ktorý mu bol dôverne známy a nahradil ho muž, ktorého nepoznával. Čo znamenajú udalosti posledných dní, tie čudné pocity, čo ho napĺňali a rovnako čudné veci, ktoré videl? Prečo nemal pokoj ako všetci ostatní?
Zistil, že sa k nemu niekto približuje, vo vode sa mihol obraz druhej tváre: Cuauhtemoc, vodca rodu. Šedivejúci, zvráskavený, prísny, bez úsmevu.
"Prišiel som sa s tebou porozprávať o svadbe," prehovoril odraz tváre vo vode.
Chimal vylial do vody mydlo z misky, obraz sa rozbil na tisíce čiastočiek a stratil sa.
Keď Chimal vstal a obrátil sa, zišlo mu na um, že je o čosi vyšší ako vodca; už dávno sa spolu nezhovárali. Zdalo sa mu, že všetko, čo by chcel povedať, je hlúpe, preto radšej mlčal. Cuauhtemoc prižmúril do slnka oči a mozoľnatými rukami si pošúchal bradu.
"Rody sa musia udržiavať spolu. Taká je," stíšil hlas, "Omeyoconova vôľa. Máme tu dievčinu Malinche a teba, obaja ste v najlepšom veku. Svadba bude hneď po slávnosti dozrievania kukurice. Poznáš ju?"
"Pravdaže ju poznám. A preto sa s ňou nechcem oženiť."

Cuauhtemoc zostal prekvapený. Vytreštil oči, urobil známe gesto: prstom sa dotkol líca, čo malo znamenať, že je prekvapený. "Na tvojej vôli nezáleží. Učili sme ťa, že máš poslúchať. Dohadzovačka vravela, že iného vhodného dievčaťa pre teba niet."
"Nechcem sa oženiť ani s ňou ani s iným dievčaťom. Teraz sa ešte nechcem vôbec ženiť."
"Býval si veľmi zvláštny chlapec. Kňazi to vedeli a bíjali ťa. Robili tak v tvojom záujme; myslel som si, že sa polepšil. Teraz však zasa rozprávaš ako malý chlapec. Ak sa môjmu rozkazu nepodriadiš, tak..." hľadal vhodné slová, "to potom budem musieť oznámiť kňazom."
Chimalovi sa odrazu pred očami jasne vynorila spomienka na čierny nôž zabodávajúci sa do belostného vnútra Popocovej hlavy. Keby sa kňazi presvedčili, že sa ho zmocnil nejaký démon, aj jeho by chceli zbaviť bremena. Tak takto je to, zišlo mu odrazu na um. Má pred sebou dve možnosti, Inej voľby niet. Alebo urobí tak ako všetci ostatní, alebo zomrie. Môže si vybrať.
"Ožením sa s ňou," odvetil a zohol sa po nádobu, v ktorej na pole nosili hnoj.
5
Chimalovi podal ktosi octli. Kým sa napil, pohrúžil si do nádoby celú tvár a nadýchol sa ostrej kyslej vône. Na novej rohoži utkanej z trávy sedel sám, ale vôkol neho sedeli hluční príslušníci rodu a príslušníci rodu Malinchinho. Pomiešali sa, rozprávali, ba skôr vykrikovali na seba, aby sa počuli. Mladé dievčatá im prinášali v džbánoch octli. Pousádzali sa na piesčitom priestranstve uprostred dediny, ktoré bolo teraz dočista vyzametané. Ako-tak im stačilo, aby sa tam všetci pomestili. Chimal sa obrátil a zbadal, že matka sa usmieva. Už roky ju nevidel usmievať sa. Odvrátil sa tak prudko, že sa mu rozlialo trochu octli na tilmantl, nový biely svadobný odev, utkaný pre túto príležitosť. Rukou prešiel po lepkavej tekutine, ale zháčil sa, lebo dav ľudí sa začal hniezdiť.
"Prichádza," zašepkal ktosi a ľudia obracali pohľad v tú stranu. Chimal hľadel do prázdneho pohára a nezdvihol zrak ani vtedy, keď sa hostia začali tlačiť, aby urobili miesto dohadzovačke. Pod ťarchou nevesty na rukách sa jej kráčalo ťažko, po celý život však nosievala takéto bremená, pretože to bola jej povinnosť.
Pri rohoži sa zastavila a opatrne dievča zložila. Aj Malinche mala na sebe nový biely odev. Bezvýraznú tvár jej nastreli podzemnicovým olejom, aby sa jej leskla pleť, aby bola príťažlivejšia. Posunula sa bližšie k Chimalovi a pohodlne si kvokla. Zadívala sa guľatými očami na Cuauhtemoca. Ten vstal a panovačne roztiahol ruky. Ako vodca ženíchovho rodu mal právo prehovoriť prvý. Odkašlal si a odpľul do piesku.
"Zišli sme sa tu dnes pri významnej udalosti, keď sa spoja dva rody. Pamätáte si, že Yotihauc zomrel v čase hladu, v období, keď nám nedozrela úroda, ale mal ženu nazývanú Quiauh, ktorá je tu s nami a syna Chimala, ktorý tu sedí na rohoži..."
Chimal nepočúval. Už predtým sa zúčastnil na iných svadobných obradoch, tento bude taký Istý. Vodcovia rodov budú mať dlhé predslovy, čo každého uspávajú, potom príde na rad dohadzovačka a budú nasledovať reči ďalších dojatých hostí. Mnohí budú podriemkavať, vypije sa veľa octli a nakoniec, až pred západom slnka, uviažu mladomanželom na odevoch uzol, spájajúci ich na celý život. A reči budú pokračovať. Obrad sa skončí až tesne pred zotmením. Nevesta odíde so svojou rodinou domov. Ani Malinche už nemala otca, zomrel pred rokom, keď ho uštipol štrkáč. Zato mala niekoľko strýkov a bratov. Vezmú ju domov a v tú noc bude líhať s mnohými z nich. Patrí do ich rodu a je teda správne, že zoberú na seba všetky kliatby, a tak ochránia Chimala pred zlými duchmi. Do jeho domu sa presťahuje až nasledujúcu noc.
To všetko si uvedomoval, ale nezaujímalo ho to. Bol mladý, ale cítil, že život sa preňho už skončil. Predstavoval si budúcnosť a celý zvyšok života tak jasne, akoby ho už bol prežil, pretože bude stále rovnaký a ničím sa nebude odlišovať od života ostatných. Malinche pripraví dva razy denne placky. Každý rok porodí dieťa. On bude siať, žať úrodu, deň čo deň to isté, kým nezostarne a nezomrie.
Tak to musí byť. Natiahol ruku za nápojom a dievčatá mu naliali ďalšie octli. Tak to bude. Nejestvuje nič iné, na nič iné nemôže ani myslieť. Keď naňho začali dobiedzať takéto myšlienky, rýchlo ich zahnal a radšej si vypil. Bude mlčať a nebude o ničom premýšľať. Nad pieskom sa mihol tieň a prikryl ich čierňavou. To si obrovský sup sadol na strešný trám neďalekého domu. Bol zaprášený a rozstrapatený, trepotal krídlami a usadil sa, ako keď si starena napráva šaty. Chladne pozeral nadol najprv jedným okom, potom druhým. Mal guľaté oči ako Malinche a zračila sa v nich aj rovnaká prázdnota. Zlostne zakrivený zobák a perie na hrebeni mal postriekané krvou.
O chvíľu odletel. Všetko navôkol žilo; a supovi sa žiada zdochliny. Dlhý obrad sa konečne chýlil ku koncu. Vodcovia oboch rodov slávnostne vystúpili do popredia, rukami chytili biele odevy, pripravení uviazať svadobný uzol. Chimal privrel oči. Drsné ruky mu nešikovne naprávali odev. Odrazu ho pochytila strašná zlosť. Ako v ten deň pri kaluži, ale oveľa väčšia. Má už len jedinú príležitosť, musí to urobiť, iné mu nezostáva.
Vyskočil na rovné nohy a unikol rukám, čo viazali uzol.
"Nie, nevykonám to!" vykríkol. Od pijatiky mu zhrubol hlas. "Neožením sa, ani s ňou ani s nikým iným. Nedonútite ma."
A vykročil uprostred hrobového ticha do obklopujúceho šera a nikomu ani na um nezišlo, aby ho zastavil.
6
Dedinčania hádam aj sledovali, čo sa deje, ale robili to potajomky. V rannom vánku povievali na niektorých dverách závesy, ale v tmavých príbytkoch sa nič nehýbalo.
Chimal kráčal so vztýčenou hlavou tak svižne, že kňazi odetí do rúcha siahajúceho až po zem, sotva za ním stačili. Prišli si po neho hneď na svitaní. Matka vykríkla, skríkla plná bolesti, akoby ho už videla zomierať. Stáli vo dverách v čiernom šate ako poslovia smrti. Spýtali sa naňho a zbrane mali pripravené, ak by sa náhodou postavil na odpor. Každý držal maquahuitl, najsmrtonosnejšiu zo všetkých aztéckych zbraní: dve obsidiánové čepele zasadené do rúčky z tvrdého dreva, také ostré, že jednou ranou odsekli človeku hlavu. Nemuseli použiť násilie, práve naopak. Keď začul ich

hlasy, stál práve za domom. "Tak do chrámu," poznamenal a prehodil si cez plecia plášť. Cestou si ho zaväzoval. Uvedomoval si, že z toho, čo ho očakáva, by ho mala pojať hrôza. Z akéhosi nevysvetliteľného dôvodu však kráčal hrdo. Necítil sa šťastný, veď nikto nie je rád, že musí predstúpiť pred kňazov. Bol si vedomý, že konal v práve, preto mu bol tmavý tieň budúcnosti ľahostajný. Zdalo sa, akoby mu zo srdca odpadol ťažký kameň, skutočne odpadol. Po prvý raz v živote neklamal a neskrýval myšlienky: povedal pravdu, navzdory všetkým ostatným. Nevedel, čo bude ďalej, ale to mu neprekážalo.
Čakali ho pri pyramíde. Odtiaľto už nepôjde sám. Kňazi mu zablokovali cestu a dvaja najsilnejší ho uchopili pod pazuchy. Nepokúšal sa vyslobodiť. Vliekli ho hore schodmi do chrámu. Nikdy predtým sem nevstúpil. Cez tieto vyrezávané vráta, ozdobené hadmi vyvrhujúcimi ľudské kostry, prechádzali zvyčajne len kňazi. Pred vchodom zastali. Neblahá vyhliadka mu ubrala trochu z hrdosti.
Z výšky schodišťa dobre dovidel na celú rieku. Vynárala sa z hájika a vinula sa smerom na juh, vrezaná medzi staré brehy koryta medzi dvoma dedinami a strácala sa v zlatom piesku v neďalekom močiari. Za močiarom sa týčila bariéra skál a v diaľke sa črtali ďalšie vysoké hory.
"Priveďte ho," ozval sa Citlallatonacov hlas. Vsotili ho dnu.
Veľkňaz sedel so skríženými nohami na vyzdobenom kamennom stolci pred sochou bohyne Coatlice. V pološere mu bohyňa pripadala strašná a ako živá. Bola pomaľovaná farbami a ligotala sa zlatými ozdobami a drahými kameňmi. Hľadela naňho oboma hlavami a zdalo sa, že sa ho chystá uchopiť do pazúrov.
"Neposlúchol si vodcov svojho rodu," zvučne prehovoril veľkňaz. Ostatní kňazi podišli nabok, aby mohol Chimal pristúpiť bližšie. Posunul sa dopredu a zistil, že veľkňaz je starší, ako si myslel. Krv a špina mu pozliepali vlasy na roky neumývanej hlave a strašný dojem znásobovala krv na rúchu zdobenom symbolmi smrti.
Oči, hlboko vsadené do tváre, mal vodnaté a červenkasté; krk vráskčitý a ovisnutý ako koža moriaka, pokožku popolavú, na niektorých miestach poprášenú červenkastým púdrom, aby vyzerala zdravšie. Chimal pozrel na kňaza, ale neodpovedal.
"Bol si neposlušný, budeš potrestaný. Vieš ako?" Starcovi sa od hnevu lámal hlas.
"Nebol som neposlušný, nemôžete ma potrestať."
Pri týchto pokojne vyslovených slovách kňaz od prekvapenia vstal, znova si sadol, zahniezdil sa a zlostne prižmúril oči. "Raz si už takto rozprával a dostal si bitku, Chimal. S kňazmi sa nemožno škriepiť."
"Ja sa neškriepim, dôstojný Citlallatonac, chcem len vysvetliť, čo sa stalo..."
"Nerád počúvam tvoje vysvetľovania," prerušil ho veľkňaz. "Nevieš, kde je tvoje miesto na tomto svete? Učil si sa o tom s ostatnými chlapcami v chrámovej škole. Bohovia sú našimi vládcami. Kňazi vykladajú a sprostredkúvajú ich vôľu. A ľud musí poslúchať. A ty takisto."
"Svoje povinnosti si plním. Poslúcham bohov. Blížnych neposlúchnem len vtedy, keď si nevedia poradiť so slovom božím. Kto neposlúcha, rúha sa a musí byť potrestaný. Ja však zomrieť nechcem, a preto poslúcham bohov; rozhnevať si môžem len smrteľníkov."
Veľkňaz zažmurkal a končekom zafúľaného prsta si vytrel oko. "Čo znamenajú tvoje slová?" prehovoril nakoniec a v hlase sa mu ozvalo slabé zaváhanie. "Bohovia nariadili, aby si sa oženil."
"Nie oni, to ľudia. V Písme stoji, že muž sa má oženiť a byť plodný a žena sa má vydať a byť plodnou. Ale nehovorí sa tam, v akom veku sa majú ženiť a vydávať, ani to, že ich treba sobášiť proti ich vôli."
"Muži sa ženia, keď zavŕšia dvadsaťjeden rokov, ženy šestnásť."
"Taký je zvyk, ale iba zvyk. Nemá váhu zákona..."
"Raz si sa už škriepil," skríkol kňaz, "a dostal si bitku. Znova ťa budeme biť..."
"Bijú sa len chlapci. Muža nemôžete zbiť len zato, že hovorí pravdu. Ja iba chcem, aby ste dodržiavali zákony bohov, zato ma predsa nemôžete potrestať."
"Prineste mi knihy zákonov," zakričal veľkňaz na tých, čo postávali vonku. "Prv ako ho potrestáme, musíme mu dokázať pravdu. Pokiaľ si pamätám, nijaký taký zákon nejestvuje."
Chimal prehovoril tichým hlasom. "Ja si ho pamätám presne. Je tak, ako vravím." Veľkňaz si poposadol dozadu a zažmurkal do pásu slnečného svetla, čo dopadal priamo naňho. Pruh svetla a kňazova tvár obnovili v Chimalovi spomienky a vyriekol odvážne slová: "Pamätám sa aj na to, čo ste nám rozprávali o slnku a o hviezdach, ako je to napísané v knihách. Nevraveli ste, že slnko je guľa horiacich plynov, ktorým pohybujú bohovia? Alebo ste hovorili, že slnko je obalené v diamantovom plášti?"
"Čo to tu hovoríš o slnku?" zamračil sa kňaz.
"Ale nič," zľakol sa Chimal. Povedal som čosi, pomyslel si, čo nesmiem vysloviť nahlas, lebo hneď bude po mne, tak ako sa stalo s Popocom, ktorý videl ten lúč prvý. Aj ja som ho videl a pripadalo mi to, akoby slnko osvetľovalo nejakú vodnú hladinu alebo diamant. Prečo im kňazi nerozprávali o slnku, čo ich osvetľuje z oblohy svojím svetlom? Odohnal myšlienky, lebo kňaz práve prinášal posvätné zväzky.
Knihy boli starobylé a dôstojné, viazané v ľudskej koži; kňazi z nich pri slávnostných príležitostiach predčítavali ľuďom niektoré časti. Kňaz ich rozložil na kameň a vzdialil sa. Citlallatonac ich potisol, zdvihol k svetlu prvú, potom ďalšiu.
"Nájdite druhú knihu Tezcatlipocovu," ozval sa Chimal. "Je to na trinástej alebo štrnástej strane."
Kniha vypadla veľkňazovi s buchnutím z rúk. Zadíval sa vytreštenými očami na Chimala. "Ako to vieš?"
"Pretože mi o tom rozprávali a ja som si to zapamätal. Spomenuli to nahlas, pamätám sa, že hovorili aj číslo strany."
"Vieš čítať, preto to poznáš. Tajne si prichádzal do chrámu a čítal si zakázané knihy..."
"Nevravte nezmysly, starý človek. Nikdy predtým som v chráme nebol, pamätám sa na to, to je všetko." Chimala musel poháňať akýsi démon, lebo navzdory kňazovmu úžasu pokračoval: "Ak to chcete vedieť, viem čítať. To však nie je

zakázané. Spolu s ostatnými deťmi som sa v škole naučil rátať a naučil som sa i napísať svoje meno, tak ako ostatní. Keď sa druhí učili písať mená, dával som pozor a učil som sa s nimi, preto poznám všetky písmená. Bolo to skutočne celkom jednoduché."
Veľkňaz nenachádzal slová. Mlčal. Len sa prehrabával medzi rozloženými knihami a hľadal tú, čo mu menoval Chimal. Pomaly obracal stránky a nahlas vravel číslo strany. Prečítal číslo strany, obrátil list, prečítal ďalšiu, a pustil knihu na zem.
"Vidíte, že mám pravdu," vravel Chimal. "Čoskoro sa ožením, ale s tou, ktorú si vyvolím sám. Vypýtam si dobrú a uváženú radu od dohadzovačky a vodcu rodu. Presne podľa zákona..."
"Nevykladaj mi o zákonoch, úbohý človek! Ja som prvý kňaz, ja som zákon a ty budeš poslúchať."
"Všetci poslúchame, veľký Citlallatonac," pokojne odvetil Chimal. "Nikto z nás sa nevyvyšuje nad zákon a každý si pozná povinnosti."
"Hovoril o mne? Opovažuješ sa zmieňovať o povinnostiach kňaza, ty... niktoš? Môžem ťa zabiť!"
"Prečo? Nevykonal som nič zlé."
Kňaz prudko vstal, zúrivo vrieskal, hľadel Chimalovi do tváre prskajúc naňho sliny, ako vyrážal zlostné slová.
"Škriepiš sa tu so mnou, predstieraš, že poznáš zákon lepšie ako ja, vieš čítať, hoci ťa to nikdy neučili. Zmocnil sa ťa dajaký zlý boh, poznám to! Vyženiem ti ho z hlavy!"
Chimal bol zatiaľ pokojný, hoci sa veľmi nazlostil. Nevládal potlačiť pohŕdavý úškľabok. "Veľkňaz, to je všetko, čoho si schopný? Zabiť muža, ktorý s tebou nesúhlasí, aj keď má pravdu a ty sa mýliš? To ťa nijako nectí."
Kňaz vykríkol, zdvihol ruky a päsťami udrel Chimala, akoby mu chcel vyrvať slová z úst. Chimal schytil starca za zápästie a hoci sa kňaz chcel vyslobodiť, bez námahy mu ich držal. Ozval sa dupot nôh. Zhrození kňazi pribiehali veľkňazovi na pomoc. Chimal mu hneď uvoľnil ruky, ustúpil a zlostne sa usmial.
Vtedy sa to stalo. Starec roztiahol dohora ruky, naširoko otvoril ústa, až sa ukázalo ružovkasté ďasno - chcel vykríknuť, ale nevyšlo z neho ani slovo.
Ozval sa výkrik, skôr bolestný ako zlostný a kňaz sa zrútil na zem ako podťatý strom. Hlavou narazil na kameň, ozvalo sa tupé buchnutie. Zostal ležať bez pohnutia, oči pootvorené a vyvrátené, bolo vidieť len zažltnuté bielka, na ústach sa mu penili bubliny.
Ostatní kňazi sa rozbehli k nemu, zodvihli ho a odnášali preč. Jeden z nich ovalil Chimala palicou. Keby bol držal inú zbraň, bol by ho asi zabil. Chimal upadol do bezvedomia, no predsa ho neprestávali kopať do ochabnutého tela. Nakoniec odniesli aj jeho.
Spoza hôr vychádzalo slnko. Škárou v stene zasvietilo dnu a rozpútalo jagavý oheň na diamantových očiach bohyne Coatlice. Knihy zákonov zostali ležať na zemi, tak ako ich tam nechali.
7
"Zdá sa, že starý Citlallatonac je vážne chorý," pošepol Chimalovi kňaz, čo kontroloval vchod do cely. Dvere boli z ťažkých klád, hrubšie ako ľudská noha, a zasadené do kamenného rámu. Boli zaistené ešte hrubšou závorou, vrazenou do steny, aby ju väzeň nedočiahol a aby sa dala otvárať len zvonku. Lež Chimal sa o to vôbec nepokúšal, ruky i nohy mal zviazané pevným agávovým vláknom.
"To ty si privolal naňho chorobu," doložil mladý kňaz, hrmotiac ťažkou závorou. S Chimalom boli v jednom veku, spolu chodili do chrámovej školy. "Neviem, prečo si to urobil. Už v škole boli s tebou ťažkosti, tak ako hádam s nami všetkými, chlapci sú už takí. Nikdy mi vlak nezišlo na um, že raz takto skončíš." A akoby chcel urobiť za rozhovorom bodku, vrazil ostrý hrot kopije cez klady rovno Chimalovi do boka. Obsidiánový hrot mu prerazil kožu. Chimal odskočil. Rana mu krvácala.
Kňaz odišiel a Chimal zostal opäť sám. Vysoko v múre bola úzka štrbina, kadiaľ prenikal lúč zaprášeného svetla. Niekedy sem doliehali aj nejaké hlasy, raz to bol vzrušený výkrik, inokedy bojazlivý ženský nárek.
Keď sa novina rozniesla po dedinách, začali prichádzať jeden za druhým. Zo Zaachila pribiehali cez polia ako mravce v rozkopanom mravenisku, bezhlavo sa hrnuli k rieke a ďalej cez piesok. Na druhom brehu stretávali ľudí z Quilapy, ktorý od strachu behali sem i ta. Zhromažďovali sa na úpätí pyramídy do hustého zástupu. Vykrikovali jeden na druhého, aby sa dozvedeli nejakú novú správu. Hluk utíchol, až keď vyšiel z chrámu kňaz. Zišiel pomaly dolu schodmi so zodvihnutými rukami, žiadajúc o ticho. Pri posvätnom kameni zastal. Bol to Itzcoatl, mal na starosti chrámovú školu. Itzcoatl bol prísny, vysoký muž v strednom veku s polepenými svetlými vlasmi, padajúcimi poniže pliec. Väčšina ľudí ho pokladala za budúceho veľkňaza.
"Citlallatonac je chorý," zvolal a načúvajúcim davom prebehol tichý ston. "Teraz odpočíva. Venujeme mu všetku starostlivosť. Dýcha, ale je v bezvedomí."
"Aká je to choroba, čo ho tak odrazu zachvátila?" zvolal jeden z vodcov rodu.
Itzcoatl chvíľu otáľal s odpoveďou. Špinavými nechtami si odlupoval krv zaschnutú na rúchu. "Istý muž sa s ním pustil za pasy," oznámil konečne. Zástup zmĺkol. "Zatvorili sme ho, budeme ho vypočúvať a potom ho zabijeme. Ten muž je alebo šialený, alebo ho posadol démon. Zistíme to. Citlallatonaca neudrel, ale je možné, že naňho uvalil kliatbu. Ten muž sa volá Chimal."
Pri tejto správe sa ľudia zahniezdili, zašumeli ako včely a rozostúpili sa. Odťahovali sa od Quiauh, akoby sa báli jej dotyku, ale neodchádzali. Drobná Chimalova matka zostala opustená uprostred prázdneho priestranstva so sklonenou hlavou a zopnutými rukami.
Tak prešiel celý deň. Slnko vystupovalo vyššie a ľudia stále vyčkávali. Aj Quiauh zostala, vystúpila z davu, aby bola sama. Nik sa jej neprihovoril, nikto sa po, nej ani len neobzrel. Niektorí si posadali na zem, alebo sa potichu zhovárali, iní odchádzali na chvíľu do polí, ale všetci sa vrátili na svoje miesta. Osady zostali opustené, ohne, pripravené na varenie, postupne vyhasínali. Vietor sem zanášal brechot nenakŕmených a nenapojených psov, ale nikto si to nevšímal.

Do večera ohlásili, že veľkňaz nadobudol vedomie, ale neuzdravil sa. Nemohol hýbať pravou rukou ani pravou nohou a len s námahou rozprával. Pri západe slnka, keď sa zapaľovali červené zore, napätie v dave citeľne rástlo. Keď slnko zapadlo za hory, ľudia zo Zaachila sa s ľútosťou ponáhľali domov. Pred zotmením museli byť na druhej strane rieky, pretože ju stráži Coatlice. Nedozvedia sa síce, čo sa odohráva v chráme, ale aspoň sa vyspia na vlastných rohožiach.
Obyvateľov Quilapy čakala dlhá noc. Podonášali si otiepky slamy a kukuričných stebiel a zapálili fakle. Deti nasýtili, ale ostatní nejedli. V tej hrôze vôbec nepociťovali hlad.
Praskajúce fakle rozohnali tmu. Niekoľkí si položili hlavy na kolená a usínali, ale takých bolo málo. Väčšina len sedela, pozorovala chrám a čakala. Nejasne sem doliehali modlitby kňazov a povetrím sa rozliehal zvuk bubnov, akoby chrámu tĺklo srdce.
Citlallatonacov stav sa tú noc nezlepšil, ale ani nezhoršil. Bude žiť, ráno si odbaví ranné modlitby a nasledujúci deň zvolajú kňazi slávnostné zhromaždenie a zvolia nového veľkňaza podľa rituálov, akými sa vždy uvádza do svojho postavenia. Všetko bude opäť v poriadku. Všetko musí byť v poriadku.
S východom zornička nastalo medzi ľuďmi oživenie. Zornička, zvestujúca svitanie, je pre kňazov znamením, kedy vysielajú svoje prosby k Huitzilopochtlimu, aby im prišiel na pomoc. Je to jediný boh, ktorý vie úspešne bojovať proti silám noci a tmy. Huitzilopochtli bdie nad Aztékmi od počiatku sveta. Každý večer ho vyvolávajú modlitbami a on prichádza s hromami-bleskami a púšťa sa za pasy s nocou a hviezdami; Potom ich porazí, noc ustúpi a opäť vychádza slnko.
Huitzilopochtli vždy prichádzal na pomoc svojmu ľudu, bolo ho však treba povzbudiť obetami a modlitbami. Či to nedokazoval každodenný východ slnka? Vhodné modlitby, to je dôležité, len vhodné modlitby.
A tie poznal iba veľkňaz.
Celú noc ťažila táto myšlienka všetkých zhromaždených. Dokonca i vtedy, keď z chrámu vyšli kňazi s dymiacimi fakľami, aby posvietili veľkňazovi na cestu. Kráčal pomaly; dvaja mladší kňazi ho napoly niesli. Ľavou nohou hýbal, iba pravú vliekol nemotorne za sebou. Priviedli ho k oltáru a počas obradu obetovania pridržiavali. Tentoraz, lebo žiadali veľkú pomoc, obetovali troch moriakov a psa. Rad za radom im vyrvali srdcia a opatrne ich vložili Citlallatonacovi do ruky. Potom ich zvieral tak pevne, až mu pomedzi prsty kvapkala krv a postriekala celý kameň. Avšak hlava mu akosi čudne padala nabok a ovisnuté ústa mal otvorené.
Nastala chvíľa modlitieb.
Bubny a zariekanie utíchlo, nastalo ticho. Citlallatonac otvoril ústa, ale čo ako sa silil, aj sa mu hrdlo napínalo, namiesto slov mu vychádzal len chrapot a z pootvorených úst tiekli dlhé sliny.
Zapretý do rúk, čo ho podopierali, bojoval, koľko vládal; od námahy celý očervenel. Priveľmi sa vysilil, odrazu sa od bolesti strhol, ako keď vyhodíte do vzduchu bábku, a bezvládne sa zrútil.
Nehýbal sa. Pribehol Itzcoatl a priložil starcovi na hruď ucho.
"Veľkňaz je mŕtvy," oznámil všetkým hroznú zvesť.
Zhromaždený dav v agónii zašumel, až to bolo počuť aj za riekou v Zaachile a každý vedel, čo to znamená. Ženy si privinuli k sebe deti a zakvílili. Muži prežívali rovnakú hrôzu.
Kňazi v chráme pozorovali zornicku stúpajúcu čoraz vyššie a dúfali v nemožné. Čoskoro vyšla až hore, vyššie ako zvyčajne, pretože inokedy sa vždy stratila vo svetle vychádzajúceho slnka.
Tento deň však nenastala na východe nijaká zmena. Navôkol panovala všezahaľujúca temrava.
Slnko nevyjde.
Výkriky ľudí už nepramenili zo žiaru, ale zo strachu. Báli sa bohov a ich nekonečnej vojny medzi sebou, ktorá môže pohltiť celý svet. Zvíťazia sily temna a noci, nastane večná tma? Bude nový veľkňaz schopný odriekať také účinné modlitby, ktoré prinavrátia slnko a denné svetlo, čo zasa predstavujú život?
Kričali a rozbehli sa preč. Niektoré fakle zhasli a v tme zavládla panika. Ľudia padali a šliapali sa navzájom. Akoby nastal koniec sveta.
V podzemí pod pyramídou prebrali Chimala z nepohodlného sna hlasné výkriky a dupot nôh. Slovám nerozumel. Cez škáru sa mihotalo svetlo unikajúcich fakieľ. Chcel sa obrátiť, ale nevládal sa ani pohnúť. Ruky i nohy mal celkom stŕpnuté. Bolesť v zápästí a v členkách sa nedala spočiatku vydržať. Teraz mu stŕpli, a takmer si ich necítil. Už celý deň tu ležal zviazaný a veľmi smädný. Pomočil sa ako dieťa, ale ináč to nešlo. Čo sa robí vonku? Odrazu zacítil veľkú vyčerpanosť a želal si, aby už bolo po všetkom, smrť bude preňho úľavou. Ani malí chlapci, ani muži sa s kňazmi neškriepia.
Zvonku sem doliehal hluk. Ktosi schádzal dolu schodmi, bez svetla, s rukami tápajúcimi po stene. Kroky sa približovali k jeho cele, počul zašramotiť závoru.
"Kto je tam?" vykríkol, usilujúc sa posadiť.
"Chimal," ozval sa z tmy tichý matkin hlas.
Nechcel tomu uveriť, ale oslovil ju. Kľakla si k nemu a na tvári zacítil jej prsty.
"Čo sa stalo?" spýtal sa. "Čo tu robíš... a kde sú kňazi?"
"Citlallatonac je mŕtvy. Nestihol sa pomodliť, a preto nebude vychádzať slnko. Ľudia sú priam šialení, behajú a zavýjajú, ako psy."
Tomu verím, pomyslel si, a na chvíľu sa ho zmocnila rovnaká panika, lenže hneď si uvedomil, že pre človeka, čo sa chystá na smrť, je to rovnaké. Musí prejsť všetkých sedem podsvetí a vôbec ho nebude zaujímať, čo sa robí hore na zemi.
"Nemala si sem chodiť," prehovoril. Z jeho slov znela láska, teraz k nej pociťoval náklonnosť ako nikdy predtým. "Odíď, nech ťa tu kňazi nenájdu, lebo sa rozhodnú obetovať aj teba. Ak má Huitzilopochtli vyhrať zápas s nocou a hviezdami, keď sú také mocné, bude treba mnohých srdc."

"Musím ťa vyslobodiť," odpovedala Quiauh ohmatávajúc mu povrazy. "Čo sa stalo, je moja vec, ty pre to nesmieš trpieť."
"Veď všetko je len moja chyba. Bol som veľmi hlúpy, keď som chcel toho starca presvedčiť. Priveľmi ho to rozrušilo a náhle ochorel. Majú právo viniť ma z jeho smrti."
"Nie," vravela a chytala mu povrazy na zápästí. Sklonila sa mu k rukám, pretože nemala nôž. "Obviniť treba mňa, ja som pred dvadsaťjeden rokmi zhrešila, mňa by mali potrestať." Zubami prehrýzla silné vlákno.
"Čože to vravíš?" Nerozumel jej.
Quiauh sa na chvíľu posadila, oddýchla si a zložila ruky do lona. To, čo chce povedať, musí povedať správnymi slovami.
"Som tvojou matkou, ale tvojím otcom nebol muž ktorého si poznal. Si synom Chimala-Popocu z dediny Zaachila. Chodieval za mnou, veľmi sa mi páčil, preto som ho neodmietla, i keď som vedela, že robím zle. Raz v noci, keď chcel prejsť cez rieku, pristihla ho Coatlice. Od toho času som celé roky čakala, kedy príde a vezme si aj mňa, lež ona chystala väčšiu pomstu. Chce si namiesto mňa zobrať teba."
"Neverím," odvetil, ale matka neodpovedala, ďalej hrýzla povrazy. Už povoľovali, vlákno za vláknom, až mal ruky voľné. Ohmatala mu povrazy na členkách. "Nie, ešte nie," vzdychal od bolesti, ako mu ožívali stŕpnuté ruky. "Najprv mi trochu pošúchaj ruky. Nevládzem nimi hýbať, veľmi ma bolia."
Chytila mu ich do svojich a pomaly masírovala. Každý dotyk ho pálil ani oheň.
"Zdá sa mi, že sa zmenil celý svet," povzdychol si takmer so smútkom. "Zákony sa pravdepodobne nesmú porušovať. Odkedy otec zomrel, žila si v strachu pred smrťou. Ja som zasa videl mäso, ktorým sa živia supy, oheň na oblohe ,a teraz uvidíme noc, čo sa nikdy neskončí. Odíď, nech ťa tu nenájdu. Pre mňa už niet miesta, kam by som ušiel."
"Musíš ujsť," vravela, nevšímajúc si slová, ktoré nechcela počuť. Rozhrýzla mu povrazy aj na členkách. Neprerušoval ju, nechcel pokaziť radosť z opätovnej slobody ani sebe ani jej.
"A teraz poď," prikazovala, keď sa trochu pozviechal. Oprel sa o ňu a spolu kráčali hore po schodoch. Bolo mu však, akoby kráčal po žeravom uhli. Vonku bolo tma a ticho. Slnko nevyšlo; na oblohe jasne žiarili hviezdy. Zhora sa ozýval šum hlasov, čo charakterizoval voľbu nového veľkňaza.
"Zbohom, syn môj, už sa viac neuvidíme."
S bolesťou prikývol, nevládal prehovoriť. Vyslovila strašnú pravdu; z tohto údolia niet úniku. Pritúlil sa k nej, aby ju utešil, ako keď bol malý. Jemne ho postrčila dopredu. "Choď už," povedala, "vrátim sa naspäť do dediny."
Pokým sa jej tackajúca synova postava nestratila v nekonečnej noci, zostala Quiauh stáť na prahu. Potom sa obrátila a potichu zišla po schodoch do jeho cely. Znútra pokládla klady na pôvodné miesto, ale nemohla ich odtiaľ zaistiť závorou. Sadla si k múru na druhom konci cely. Prstami nahmatala na kamennej dlažbe povrazy, čo odviazala synovi. Na viazanie boli už prikrátke, ale aj tak si nimi zviazala členky, prstami pridŕžajúc oba konce. Tým druhým si opatrne zviazala zápästie.
Potom sa pokojne posadila a takmer s úsmevom hľadela do tmy.
Konečne sa to skončilo, skončili sa nekonečné roky čakania. Čoskoro sa jej opäť vráti pokoj. Prídu a zistia, že oslobodila svojho syna. Zabijú ju, ale smrti sa ona nebojí.
Smrť bude vykúpením.
8
V tme ktosi do Chimala narazil, na chvíľu ho premkla hrôza z pomyslenia, že ho chytili. Práve sa chystal udrieť, keď začul ston muža; bola to možno žena, a pustili ho. Chimal si hneď uvedomil, že v túto noc je každý vyľakaný rovnako ako on. Tackal sa ďalej, preč od chrámu, preč od ostatných ľudí. Ruky mal natiahnuté pred sebou. Keď mu pyramída a mihot svetla na jej vrchole zostali len vzdialeným tieňom, klesol na zem, oprel sa o veľkú skalu a tuho premýšľal.
Čo robiť? Vyslovil tie slová skoro nahlas a prišiel na to, že strach mu nepomôže. Na rozdiel od ostatných ho tma bude chrániť, nebude mu nepriateľom, musí ju teda využiť. Čo urobí najprv? Potrebuje vodu, ale tá je v dedine, ibaže ta nemôže. Nemôže zájsť ani k rieke, lebo tadiaľ chodí Coatlice. Musí na smäd jednoducho zabudnúť, veď býval smädný aj predtým.
Dalo by sa z údolia ujsť? Touto myšlienkou sa tajne v mysli zapodieval už veľa rokov. Kňazi nemohli nikoho potrestať za to, že rozmýšľa, ako preliezť bralo. Z času na čas si chodieval prezerať každú časť skalných hradieb údolia. No skaly boli alebo veľmi hladké alebo vyčnieval obrovský previs. Nikdy nenašiel nijaké miesto vhodné aspoň na to, aby sa o to pokúsil.
Keby tak vedel lietať! Vtáky môžu údolie preletieť, lenže Chimal nie je vták. Okrem vody nič iné odtiaľto neuniklo. Chimal však nie je ani voda. Hej, ale vo vode sa dá preplávať... že by tadiaľ viedla cesta von?
Niežeby bol tomu veril, to vari iba smäd ho priviedol k takej úvahe. A možno i to, že sa práve ocitol kdesi medzi chrámom a močiarom a k rieke mohol prejsť bez obáv, že niekoho stretne. Tak či onak bolo treba niečo podniknúť a toto bolo najľahšie rozhodnutie. Pod nohami zacítil cestičku, tej sa v tme držal, až začul nočné zvuky pochádzajúce z močiara. Zastavil sa, kúsok sa aj vrátil, pretože Coatlice chodievala aj k močiaru. Pri cestičke si našiel piesočné miestečko a ľahol si na chrbát. Po tele mal samé modriny a odreniny. Nad hlavou mu žiarili hviezdy a pripadalo mu čudné, že v takéto skoré ročné obdobie vidí aj letné aj jesenné hviezdy. Od močiara sem doliehali smutné hlasy vtákov, volajúce po svitaní. Uložil sa spať. Na oblohu sa vrátilo známe jarné zoskupenie hviezd. Celý deň prešiel bez toho, že by bolo vyšlo slnko.
Každú chvíľu sa prebúdzal a pozoroval na východe slabé svetlo. Do úst si vložil vlhký kamienok, aby tak zabudol na smäd, posadil sa a zahľadel sa na horizont.
Veľkňaza už určite zvolili, možno sa nim stal Itzcoatl, a teraz sa modlí. Nebude to ľahká vec; Huitzilopochtli musí tuho bojovať. Odrazu sa začalo pomaly rozjasnievať, nad horizontom vychádzalo slnko. Červené nešťastné slnko. Konečne

však vyšlo. Deň sa začína a začne sa i pátranie po Chimalovi. Prešiel cez kopec k močiaru a čľapkal sa v blate. Voda bola čoraz hlbšia, rozhrnul zeleň, a naklonil sa k vode, aby sa napil.
Medzitým sa celkom rozodnilo. Na víťaznom výstupe po oblohe strácalo slnko nezdravý červenkastý odtieň. Chimal uvidel svoje stopy vytlačené v blate, ale nezáležalo mu na tom. V údolí nenájdeš veľa miest, kde i by sa dalo ukryť a močiar tak ľahko neprehľadajú. Tu by ho však čoskoro dostihli. Obrátil sa a razil si cestu vo vode, siahajúcej mu najprv po pás, potom vyššie.
Ani on, ani nikto z tých, čo poznal, nezašiel tak ďaleko do močiara. Rýchlo zistil, prečo. Šuchoriace rákosie na okraji pokračovalo ďalej vysokými stromami. Dvíhali sa vysoko nad vodou, korene sa rozvetvovali do mnohých odnoží, konáre nad vodou sa husto splietali. Viseli z nich hrubé sivé výrastky, čo sa ponárali do vody a pod ich spletenými listami a halúzkami sa nad vodou vznášalo prítmie a nehybný vzduch. A toho hmyzu! Okolo uší mu zbučali moskyty a komáre a sadali mu na kožu. O niekoľko minút mal líca a ruky spuchnuté, kožu skrvavenú na miestach, kde rozmliaždil dotieravý hmyz. Napokon si na dne vyhrabal trochu čierneho, zapáchajúceho blata a natrel sa nim. Trochu to pomohlo, ale keď musel v hlbších miestach plávať, blato sa mu zmývalo.
Striehli tu naňho i väčšie nebezpečenstvá. Oproti plával zelený vodný had, na hladine sa mu vlnilo telo, mal vztýčenú hlavu a vycerené jedovaté zuby. Špliechaním ho odohnal a odlomil suchú haluz pre prípad, že by sa stretol s ďalšími jedovatými plazmi.
Potom sa dostal na slnko, do úzkeho pásu vody medzi stromami a popadanými skalami, čo tu utvorili hrádzu. Vyliezol na väčší kameň a bol slnku vďačný, že doňho nedobiedza hmyz. Chvíľu oddychoval.
Telo mal posiate odpudzujúcimi čiernymi pľuzgiermi, veľkými ako prst, niektoré boli aj väčšie. Stisol jeden, medzi prstami zrazu zacítil vlastnú lepkavú krv. Pijavice. Prizeral sa, keď ich prikladali chorým. Každú si musel opatrne vybrať. Po celom tele mu zostali malé ranky. Zmyl si krv i zvyšky pijavíc a pozrel na skalnatú bariéru, týčiacu sa nad nim.
Nikdy sa mu ju nepodar[zdolať. Obrovské balvany, veľké ako chrám, naukladané na seba, niekde prevísali jeden cez druhý. Ak sa dostane cez jeden, ďalší bude ešte horší. Musí sa o to pokúsiť. Iba ak by našiel cestu po vode, ale to je celkom beznádejné. Ako tam tak uvažoval, začul víťazný výkrik kňaza, čo stál na skale niekoľko metrov pred nim. Z močiara sa ozýval špľachot. Obrátil sa a ponoril sa zasa do vody, do mučivého úkrytu pod stromami.
Bol to veľmi dlhý deň. Nikto z prenasledovateľov ho už síce nezbadal, len ho niekoľko ráz obkolesili. Keď sa k nemu priblížili, unikol im, ponoril sa do vody, alebo zostával v najhustejších, hmyzom najviac zamorených miestach, kam váhali preniknúť. Neskoro popoludní bol už veľmi vyčerpaný, zdalo sa mu, že to nevydrží. Zachránil ho však hlasný výkrik jedného z prenasledovateľov. Uštipol ho vodný had. Chimal sa vtedy ukrýval pod visiacimi vetvami stromov a z vody mu trčala len hlava. Viečka mal od hmyzu také doštípané, že si ich musel neustále vytierať, aby vôbec niečo videl.
"Chimal," volal ho vzdialený hlas. A znova: "Chimal... vieme, že si tam, neunikneš nám. Vzdaj sa, nakoniec ťa i tak nájdeme. Vyjdi už..."
Chimal sa ponoril hlbšie do vody a vôbec sa nenamáhal odpovedať. Vedel rovnako dobre, že úniku niet. Ale ešte sa im nevzdá. Radšej zomrie tu v močiari, zomrie a zostane na dne, aj so srdcom.
Keď pohasínala obloha, opatrne sa predieral ku kraju. Vedel, že nikto z nich nezostane vo vode cez noc, lež sa iste poležiačky dobre ukryjú v okolitých skalách, aby ho mali na očiach, keby sa vynoril a pokúsil o útek. Bolesť a únava spôsobili, že nevládal rozmýšľať, no uvedomoval si, že musí vyhútať nejaký plán. Keby zostal v tejto hlbokej vode, do rána by určite zahynul. Len čo sa zotmie, prederie sa k tŕstiu tesne pri brehu a tam rozhodne, čo ďalej. Nevládal premýšľať.
Tam, tesne pri kraji stratil na chvíľu vedomie. Keď sa potom s vypätím vôle prinútil prstami otvoriť napuchnuté oči, uvidel oblohu posiatu hviezdami. Po slnku nebolo ani stopy. Cítil sa ako opitý a nevedel, prečo ho znepokojuje myšlienka na svetlo. Šachorina sa vo vánku hýbala a šušťala.
V tej chvíli začul z diaľky, z ľavého brehu rieky, zlovestné syčanie.
Coatlice!
Zabudol na Coatlice! Teraz v noci chodí popri rieke a on na ňu zabudol!
Ležal, od hrôzy sa nevládal ani pohnúť, keď odrazu zašuchotali po štrku a tvrdej zemi náhliace sa kroky. Hneď si pomyslel na Coatlice, ale potom mu zišlo na um, že to sa medzi skalami niekto ukrýval a striehol na neho, kým sa nevynorí z močiara. Nech to bol ktokoľvek, len čo začul Coatlice, pustil sa v nohy, aby si zachránil holý život.
Syčanie sa ozvalo znova a približoval o sa.
I keď strávil v nepríjemnom močiari už celý deň, radšej sa stiahol naspäť do vody, lebo vedel, že na brehu sú na postriežke jeho prenasledovatelia. Konal celkom pudovo: hlas bohyne mu zahnal všetky myšlienky. Pomaly sa tíško spúšťal do vody, kým mu nesiahala po pás.
Vtom sa za vyvýšeninou zjavila Coatlice, obe jej hlavy pozerali vpred a z nich sa rozliehal hlasný, zlostný sykot. Hviezdny svit jej osvetľoval roztiahnuté pazúry.
Chimal už dlhšie nevydržal hľadieť smrti do tváre; bola priveľmi ohavná. Zhlboka sa nadýchol a ponoril. Ak sa chcel udržať pod hladinou, musel plávať. Takto síce neunikne, ale aspoň sa nebude musieť dívať, ako za ním skočí do vody a zasekne sa doňho pazúrmi, pritiahne si ho k sebe ako nejaký strašidelný rybár na udici.
Takmer mu roztrhlo pľúca a ona ešte stále nezaútočila. Keď to už nevládal vydržať, pomaly vystrčil hlavu a rozhliadol sa po opustenom brehu. Od horného toku rieky sem z diaľky doliehala slabá ozvena syčania.
Chimal tu chvíľu len postával, voda z neho cícerkom stekala. Pokúšal sa pochopiť v zmätenej mysli, čo sa stalo.
Coatlice zmizla. Prišla si poňho, ale on sa skryl pod vodu. A ona zatiaľ odišla.
Myšlienka premohla aj únavu a povzbudila ho natoľko, že nahlas zašepkal:
"Preľstil som bohyňu..."
Čo to má znamenať? Vyšiel z vody a ľahol si do piesku, ktorý ešte nevychladol. Tuho premýšľal. Je iný, vždy bol o tom

presvedčený, i keď sa veľmi usiloval svoju odlišnosť pred ostatnými skrývať. Videl toľké čudné veci a bohovia sa ho ani nedotkli, teraz unikol aj Coatlice. Prekabátil bohyňu? Stalo sa. Je on sám vari bohom? Nie, nie je, to vedel. Potom ako, ako...
Zaspal nepokojný, zobúdzal sa, a nanovo usínal. Mal rozpálené telo a čosi sa mu snívalo, niekedy ani nevedel, či sníva alebo bdie. Teraz ho mohli ľahko polapiť, lenže ľudia sa naľakali a ušli a Coatlice sa takisto nevrátila.
Pred svitaním mu horúčka poľavila. Zobudil sa smädný a triasol sa od chladu. Dovliekol sa na breh, rukami načrel vodu a umyl si tvár. Bolelo ho celé telo, bol samá odrenina, akoby sa všetky malé rany zlievali do jedinej veľkej páliacej bolesti. Od horúčky mu hučalo v hlave a myšlienky sa rozbiehali; iba jedna sa neustále vracala a bubnovala ako bubon pri rituáli. Unikol pred Coatlice! Pre čosi ho vo vode neobjavila.

Bolo to tak? Môže si to zistiť: vystriehne ju, keď sa bude vracať. Len čo si raz zobral túto myšlienku do hlavy, už mu nedala pokoj. A prečo nie? Raz jej už unikol; a urobí tak zase. Zase sa na ňu pozrie a utečie, áno, urobí presne tak.
Áno, urobím to, mrmlal si pre seba a nemotorne sa vliekol preč smerom na západ, ale držal sa pri močiari. Tadiaľto prichádzala prvý raz, možno sa tu zjaví znova. Ak príde, opäť ju uvidí. Na zákrute zistil, že sa dostal k miestu, kde sa rieka vlieva do močiara. Opatrnosť ho zahnala znova do vody. Coatlice si rieku stráži. Čoskoro začne svitať. Tu vo vode, len s hlavou vykúkajúcou pomedzi trstinu, bude v bezpečí.
Coatlice sa vracala, keď sa zapaľovali ranné zore a hasli posledné hviezdy. Chimal sa roztriasol a zostal vo vode, ponoril sa tak hlboko, že len oči mal nad hladinou. Coatlice sťažka kráčala po brehu rieky, z oboch hláv vychádzal sykot a ozvenou syčali aj hadi na jej šate.
Keď prechádzala okolo, pomaly sa vytiahol z vody a pozeral, ako odchádza. Na konci močiara sa mu stratila z dohľadu. Bol tu sám, iba on a svetlo nového dňa zapaľujúce zlatý oheň na vrcholkoch vysokých hôr.
Pustil sa za ňou, až keď sa celkom rozvidnelo.
Teraz mu nehrozilo nijaké nebezpečenstvo; Coatlice vychádza len v noci. Cez deň nie je zakázané chodiť do tejto časti údolia.
Napĺňala ho hrdosť; kráčal za bohyňou. Videl ju, ako prechádza neďaleko. Na stvrdnutom blate rozoznával jej stopy. Chodievala tadiaľto asi pravidelne, pretože čoskoro zistil, že je tu vyšľapaný chodník. Keby nebol sám videl, že tadiaľto prechádzala, bol by ho pokladal za obyčajný chodník, po ktorom chodievajú muži z dediny chytať do ôk kačice a iné vtáky. Chodník viedol popri močarisku ku skalnatej hradbe. Po tvrdej zemi a kameňoch sa mu kráčalo ťažko, ale aj tam nachádza] stopy. Vedel, za čím ide. Touto cestou chodieva Coatlice.
V skale objavil puklinu. Po oboch stranách sa týčili obrovské balvany. Tadiaľto predsa nemohla prejsť. Žeby vedela lietať? Bohovia možno áno. Ak však kráčala po zemi, mohla ísť len stále vpred.
Chimal sa pustil k pukline. Vyrojilo sa odtiaľ klbko štrkáčov a škorpiónov.
Pohľad na ne bol odpudzujúci. Ešte nikdy nevidel odrazu viac ako jednu takúto príšeru. Zastal a pozeral, ako sa k nemu valí smrť. Život mu zachránil prirodzený pud. Vrhol sa dozadu a vyštveral sa na strmý kameň. Prvý had sa už plazil von, rýchlo vytiahol hore aj nohy. Ťahal sa vyššie, rukou sa chcel zachytiť za vrchol skaly a na ruke pocítil bodavú žeravú bolesť. Chimal nebol prvý, kto ta vyliezol; do zápästia mu hlboko pustil žihadlo voskovožltý škorpión.
Zhnusený ho striasol zo seba na skalu a pristúpil sandálom. Druhou stranou vyliezali hore ďalšie jedovaté škorpióny, stúpal po nich, odkopával ich. Na ostrej hrane kameňa si rozodral kožu na zápästí, aby sa mu pustí]a krv a potom sa usiloval vysať z rany jed. Obrovská bolesť pohltila všetky drobné bolesti dokaličeného tela.
Bolo to odporné smrtonosné klbko namierené proti nemu? Na to mu nikto neodpovie, prestane sa tým zapodievať. Svet, ktorý poznal, sa tak rýchlo zmenil. Zdalo sa mu, že všetky staré zákony padli. Uvidel Coatlice a nezomrel, kráčal za ňou a žije. Tie štrkáče a škorpióny sú jej symboly, čo tvoria jej voj a chodia za ňou, ako chodí rosa za nocou. Nerozumel tomu. Jed naňho účinkoval tak, že sa cítil ľahkomyseľne a povznesene. Predstavoval si, že dokáže vykonať čokoľvek, akoby na Zemi nebolo moci, čo by ho mohla zastaviť.
Keď všetky hadi i hmyz ušli, či zmizli v štrbinách skál, opatrne sa zošuchol na zem a kráčal ďalej po chodníku. Vinul sa pomedzi hrboľaté balvany, čo sa zrútili z popraskaného brala, až nakoniec prišiel k samotnej pukline. Bola vysoká, ale neveľmi hlboká. Držiac sa vyšľahaného chodníka, ocitol sa odrazu pred skalnatou stenou.
Odtiaľto už niet cesty ďalej. Chodník bol slepý. Oprel sa o tvrdý kameň, aby nabral dych. S týmto mal rátať. Coatlice síce chodí po zemi v pozemskom preoblečení, ale to ešte neznamená, že je ako človek a že pre ňu platia ľudské zákony. Ak chce, môže sa premeniť aj na vzduch a preniesť sa odtiaľto preč. Alebo možno vie prejsť pevnou skalou, akoby bola iba vzduchom. Nech je tak alebo onak, čo tu však hľadá Chimal? Hrozilo mu, že ho premôže únava, ruku mal ani v ohni od jedovatého uštipnutia. Mal si radšej vyhľadať miesto, kde by sa cez deň ukryl, obstarať jedlo, a vôbec, pripraviť sa na ďalší deň. Čo za šialenstvo ho viedlo, aby sa pustil do takéhoto prenasledovania?
Otočil sa, a musel uskočiť pred štrkáčom. Had bol v tieni oproti skale. Nehýbal sa. Keď podišiel bližšie, zbadal, že leží naboku, papuľu má roztvorenú a oči skalené. Chimal opatrne natiahol špičky prstov na nohách a kopol doň. Bezvládne sa prevalil, bol zaručene mŕtvy. Ale akoby prilepený ku skale.
Zo zvedavosti sa opatrne načiahol a rukou sa dotkol studeného tela. Vari aj hady bohyne Coatlice môžu prejsť tak ako ona cez pevnú skalu? Potiahol ho za telo, ešte silnejšie a silnejšie, až sa mu odrazu roztrhlo a časť mu zostala v ruke.
Sklonil sa, priložil k zemi líce a zbadal miesto, kde bol piesok postriekaný krvou a rozmliaždený druhý koniec hadieho tela. Akoby to na kašu rozdrvené telo priam vyrastalo zo skaly. Ale kdeže, v tieni, tesne pri zemi sa črtala takmer nepostrehnuteľná štrbina, úzka ani vlas. Prešiel po nej prstami, aby hmatom odhadol dĺžku. Bola rovná ako šíp. Štrbina sa odrazu končila, no keď sa lepšie prizrel, zbadal, že pokračuje v skale ďalej, smerom hore.
Nahmatal ju nad hlavou, potom prstami pokračoval doľava k ďalšiemu rohu a znova smerom dolu. Len keď sa mu ruka ocitla pri hadovi, uvedomil si význam toho, čo práve objavil. Úzka štrbina vytvárala v stene štvorhranný obraz.

Boli to dvere!
Je to možné? Tým sa vysvetľovalo všetko: ako vošla Coatlice a hady so škorpiónmi. Dvere, východ z údolia...
Len čo sa mu myšlienky trocha rozležali v hlave, posadil sa na zem ani omráčený. Východ. Cesta von. Cesta, ktorá slúži len bohom. Všetko si bude musieť ešte raz premyslieť. Ale veď sa už dva razy stretol s Coatlice a nechytila ho. Azda by ju mohol jednoducho nasledovať po ceste von z údolia. Musí si to rozmyslieť, dobre rozmyslieť, ale práve teraz ho veľmi bolí hlava. V tejto chvíli je najdôležitejšie, ako zostať nažive, až neskôr bude môcť uplatniť svoj veľkolepý objav.
Slnko stálo vysoko na oblohe, prenasledovatelia sa už zaručene vydali na cestu. Musí sa niekam ukryť, len nie do močiara. Ďalší taký deň by ho zničil.
Celý ubolený rozbehol sa nemotorne po chodníku opačným smerom, k dedine Zaachila.
Pri močiari sa rozprestierala pustatina; samý piesok a kameň, kde-tu zopár kaktusov, holá púšť. Tu sa ukryť nemôže.
Chimala sa zmocnila panika. Každú chvíľu sa mohol stretnúť so svojimi prenasledovateľmi. Sú už na ceste, o tom bol presvedčený. Po skalistom svahu vyliezol k výbežkom agávového poľa a na jeho druhom konci zbadal prvých ľudí. Klesol na zem a plazil sa pomedzi rady široko listnatých rastlín. Agávy však rástli ďaleko od seba, na výšku muža a zem bola hladká, dobre obrobená. Hádam...
Ľahol si nabok, oboma rukami zúfalo vyhrabávajúc poddajnú zem v riadku medzi dvoma agávami. Keď si vyhĺbil plytkú priehlbinu, ponášajúcu sa na hrob, vliezol dnu a na telo si nahádzal piesok. Dôkladnému skúmaniu by neunikol, ale ako ihly špicaté listy padali až na neho a poskytovali mu aký-taký úkryt. Len čo skončil, stŕpol, lebo zblízka sa ozvali hlasy. Stáli od neho len na dve brázdy, asi poltucta mužov a kričali na kohosi. Chimal im zospodu hľadel na nohy a ponad rastliny im vyčnievali len hlavy.
"Ocotre napuchol od otravy vodného hada ako melón. Keď ho vložili do ohňa, myslel som, že mu praskne koža."
"Chimalovi zaručene praskne, keď ho odovzdáme kňazom..."
"Počuli ste, ako Itzcoatl sľúbil, že ho pred obetovaním budú mučiť celý mesiac? ..."
"Len mesiac?" čudoval sa ktosi. Hlasy zanikali. Moji rodáci ma majú skutočne veľmi radi, pomyslel si Chimal a trpko sa usmial na zelený list nad hlavou. Len čo zmiznú, napije sa z jeho šťavy.
Zblízka, smerom k nemu sa ozvali bežiace kroky.
Približovali sa. Ľahol si, zadržal dych. Povyše úkrytu ktorýsi muž zakričal:
"Idem... priniesol som octli."
Bolo takmer neuveriteľná, že Chimala nezbadal. Chimal mal už zaťaté prsty pripravené, aby ho schmatol a zabil, kým by volal o pomoc. Pri hlave mu zadupali sandále, muž bolo chvíľu preč. Kroky sa vzďaľovali. Kričal na ostatných a na zem nehľadel.
Chimal zostal ležať s roztrasenými rukami a usiloval sa prinútiť nepokojnú myseľ zostaviť súvislý plán. Bolo by možné prejsť otvorom v skale? Coatlice vedela, ako sa to robí, ale celý sa striasol pri myšlienke, že by mal kráčať priamo za ňou a ukrývať sa v okolitých skalách. To by bola samovražda. Načiahol sa, odtrhol agávový list a tŕňmi doň vyhĺbil úzke zárezy, kadiaľ vy tiekla šťava. Napil sa, lenže ani potom nebol bližšie k rozhodnutiu, čo robiť. Bolesť v ruke poľavovala, začali naňho prichádzať driemoty, keď vtom začul šuchot váhavých krokov.
Ktosi asi vie, že je tu a hľadá ho.
Opatrne nahmatal hladký kameň, práve do dlane. Celomesačnému mučeniu, čo mu sľubujú kňazi, sa nevzdá len tak ľahko.
Zbadal, že muž sa zohýba a hľadá si medzi agávami úkryt, aby ho nebolo vidieť. Pri chôdzi sa obzeral dozadu. Chimal sa na chvíľu zarazil, lebo nevedel, čo to znamená... no potom mu zišlo na um, že je to asi muž utekajúci z postriežky pri močiari. Stratili už niekoľko dni na prácach na poli, nuž a kto nepracuje, ten hladuje. Ukrýva sa, aby ho nevideli, odbieha postarať sa o úrodu; v tej trme-vrme nebude nikomu chýbať a nepochybne dúfa, že sa mu podarí neskôr popoludní znova sa nebadane vrátiť.
Priblížil sa natoľko, až Chimal videl, že patrí medzi tých pár šťastlivcov, čo vlastnia železný nôž. Držal ho celkom voľne v ruke. Len čo mu ho Chimal zbadal, hneď mu zišlo na myseľ, ako veľmi by sa mu zišiel.
Bez váhania sa postavil a zrazil okoloidúceho kameňom na zem. Prekvapený muž sa obrátil. Kameň ho zasiahol do hlavy. Bezvládne sa zošuchol a viac sa nepohol. Chimal mu vytiahol z ruky dlhý nôž so širokou čepeľou. Zohol sa a zistil, že chrapľavo dýcha. To je dobre; dosť bolo zabíjania. Zohol sa, a tak ako sa ukrýval muž zo Zaachily, vracal sa naspäť po svojich stopách.
Nikoho viac nestretol: prenasledovatelia zašli asi hlboko do močiara. Zaželal im veľa úspechov s pijavicami a moskytmi, možno ich navštívia aj nejaké hady, veď pre kňazov sú také muky radosťou. Nezbadane prešiel chodníkom pomedzi skalami a znova sa ocitol pri skalnom múre, čo bol len zdanlivo nepreniknuteľný.
Nič sa tu nezmenilo. Slnko stálo vysoko a okolo zdochnutého hada bzučali muchy. Zohol sa a opäť sa presvedčil o škáre v skale.
Čo je tam dnu?... Čakajúca Coatlice?
Strašné čo len pomyslieť. Zomrieť tu alebo zomrieť jej rukami? Smrť v jej pazúroch bude možno rýchlejšia.
Pravdepodobne je to východ z údolia. Musí preskúmať, či by ho nemohol použiť.
Čepeľ noža bola však do kolmej štrbiny prihrubá, medzera zospodu iba trochu širšia, máličko odchýlená tam, kde je rozmliaždený had. Zasunul čepeľ a zapáčil. Nič, skala sa nepohla. Skúšal na ďalších miestach, zapáčil silnejšie, ale výsledok bol rovnaký. Coatlice však vedela zodvihnúť dvere zo skaly - prečo by to nedokázal aj on?
Oprel sa, zatlačil nôž hlbšie a tentoraz zacítil, že sa čosi pohlo. Čepeľ noža sa s hlasným pukotom rozlomila. Cúvol, v ruke držal zodratú drevenú rúčku a nedôverčivo pozeral na lesklý koniec noža.
To je jeho koniec. Visí nad ním kliatba záhuby a smrti, teraz sa o tom presvedčil. Preňho zomrel veľkňaz, nevyšlo slnko, spôsobil ťažkosti a bolesť, a teraz zlomil aj jeden z nenahraditeľných nástrojov, od ktorého závisel život ľudí v údolí. V

záchvate opovrhovania sebou samým vopchal zvyšok čepele opäť pod dvere - a vtom začul za sebou vzrušené hlasy. Ktosi objavil jeho stopy a prenasledoval ho. Sú blízko, chytia ho a bude po ňom.
V hneve a zlosti vklinil zlomenú čepeľ do štrbiny, zapáčil raz hore, raz dolu, plný nenávisti k celému svetu. Narážala na odpor, pritlačil ešte silnejšie a čosi povolilo. Musel si ľahnúť na zem, pretože obrovské kusisko skaly, hrubé ako človek, sa odrazu potichu oddelilo od skaly.
Vyvalil oči. Do skaly sa tiahol vytesaný tunel. Zahýbal sa. Čo bolo ďalej, nevidel.
Striehne tam na neho Coatlice? Nemal veľa času rozmýšľať, hlasy sa približovali, už boli neďaleko vchodu do skaly. Tu je ten východ, čo hľadal... prečo teda váha?
Zvierajúc v ruke železný nôž, preliezol štvornožky dnu a dvere sa za ním zavreli tak potichu, ako sa otvorili. Svetlo sa zúžilo na pásik prenikajúci štrbinou, a potom celkom zmizlo.
Chimal sa obrátil, srdce mu bilo hlasnejšie ako obetné bubny; stál zoči-voči temnote.
Váhavo vykročil vpred.

VONKU
1
Cuix oc ceppa ye tonnemlquiuh?
In yuh quimati moyol, hui!
zan cen tinemico. Ohuaya ohuaya.

Narodíme sa opäť, vari ešte raz?
Vo svojom srdci - ty vieš!
Žijeme len raz.

Nie, odhodlať sa na cestu vpred, to nebola ľahká vec. Oprel sa plecom mocne o pevné kamenné vráta.
Tadiaľto kráčali bohovia, Chimal sem nepatrí. Bolo to naňho priveľa. Tam na druhej strane čaká naňho istá smrť, tá stará dobrá známa. Zašiel dokonca tak ďaleko, že opäť zapáčil nožom popod vráta, ale zháčil sa pri toľkom zbabelstve.
"Môžeš sa báť, Chimal," zašepkal do tmy, "len sa neplaz ako zviera." V triaške sa postavil a pozeral do čiernej prázdnoty pred sebou. Ak má teraz prísť smrť, nech príde. Vykročí vpred, nastaví jej tvár; dosť bolo ponižovania.
Ľavou rukou sa pridŕžal drsného povrchu kamennej steny, na hrudi zvieral zlomený nôž na znak nesmelej obrany.
Kráčal po špičkách, takmer nedýchal, aby nebolo nič počuť. Ako sa tunel stáčal, zbadal slabé svetlo. Vari denné? Žeby východ z údolia? Kráčal ďalej a zastavil sa, keď zbadal zdroj toho svetla.
Bolo ho ťažko opísať. Zdalo sa mu, že tunel pokračuje ďalej, na tomto mieste sa však rozvetvoval aj doprava do nového tunela. Na kamennej povale pred vchodom do ďalšieho tunela bolo upevnené čosi, čo vydávalo žiaru. Inak sa to nedalo opísať. Čosi guľaté, biele, hladké, a predsa z toho vychádzalo svetlo: Akoby ta viedol ďalší tunel, cez ktorý svietilo slnko ako horiaca fakľa žiariaca cez akúsi neznámu látku. Nevedel, čo to je. Pomaly sa priblížil a prezrel si to, ale ani takto zblízka tomu nerozumel. Na tom teraz nezáleží. Stačí, že to osvetľovalo skalu. Dôležitejšie je, aby zistil, kam vedie ďalší tunel.
Vykročil a nazrel dnu. Ocitol sa tvárou v tvár pred Coatlice, nebola od neho ďalej ako na dĺžku ruky.
Srdce mu prudko bilo, akoby mu malo vyskočiť z hrude, stiahlo mu hrdlo a ani nedýchal. Stála tam, dva razy taká vysoká ako on, týčila sa nad nim a fascinovala ho pohľadom guľatých červených hadích oči. Jedovaté jazyky boli také ako ruka. Odev zo živých hadov sa mu takmer otieral o tvár. Okolo krku mala veniec suchých rúk a srdc. A konce pazúrov zafarbené ľudskou krvou.
Nehýbala sa.
Prešlo niekoľko sekúnd, kým si to uvedomil. Hľadela naňho otvorenými očami, a predsa sa nehýbala. Spí? Vôbec si nemyslel, že by jej mohol uniknúť, jednoducho však nezniesol hrôzu z jej prítomnosti. Rozbehol sa a uháňal preč.
Bežal, kým mu únava nepodlomila nohy. Potkol a roztiahol sa na drsnú kamennú dlážku tunela. Nevládal sa ani pohnúť, len ležal a naberal dych do páliacej hrude. Lenže Coatlice nezaútočila. Len čo vládal obrátiť hlavu, obzrel sa. V hlbokom tuneli sa svetlo postupne strácalo. Nikto ho neprenasledoval. V tuneli bolo ticho, nič sa nehýbalo.
"Ako to?" spytoval sa Chimal nahlas, ale pevná skala mu neodpovedala. V tom tichu a samote sa ho pomaly zmocňoval iný druh strachu. Končí vôbec niekde tento tunel? Neprenikol do akejsi ríše bohov, kde zostane navždy zatvorený vo večnej chodbe ako termit v strome? Je tu všetko akési iné, tu iste neplatia zákony údolia. Myseľ mal zastretú, nevládal rozmýšľať. Keby nebol cítil hlad a smäd, bol by uveril, že len čo sa za ním zatvorila skala, zomrel.
A keď doteraz neumrel, zomrie alebo zamrzne v tomto mizernom tuneli. Kameň, na ktorom ležal, ho chladil; rozhorúčenie z námahy už vyprchalo. Podopierajúc sa o stenu vstal a vykročil ďalej.
Minul ďalších osem osvetlených miest a zdalo sa mu, že sa tunel skončil. No keď sa priblížil, prišiel na to, že to nie je skutočný koniec, tunel sa iba rozširoval doprava i doľava. Videl, že tu sú steny hladšie a svetlejšie, a na zemi akási biela hmota. Zohol sa, aby sa jej dotkol, a rýchle odtiahol ruku. Bola teplá a hladká; hneď mu zišlo na um, že to musí byť dajaké veľké zviera, čosi ako slimák. Hoci to bolo biele a jemné, zdalo sa, že to nie je živé, preto posmelený vykročil vpred.
Tunel po pravej strane sa strácal v diaľke, steny boli svetlé a ničím neprerušované. V ľavom tuneli sa na stenách zjavovali akési tmavé plochy. Práve to nové ho lákalo, preto sa obrátil tým smerom. Tmavé plochy sa mu zblízka javili ako dvere s malými guľkami, akoby z nejakého kovu. V údolí by to bol hotový zázrak. Oprel sa do guľatej kľučky, potiahol, ale nič. Hádam to ani nie sú dvere, možno, slúžia inému, oveľa záhadnejšiemu účelu. Tu je všetko možné. Šiel

ďalej, prešiel popri dvoch ďalších a práve keď prichádzal k tretím, otvorili sa.
Prikrčil sa, telo napäté, zovreté päste, nôž v strehu a čakal, čo sa zjaví.
Vyšla tmavá postava a zabuchla za sebou dvere. Obrátila sa čelom k nemu. Uvidel mladú devu, vlastne iba jej tvár. Obaja zostali nehybne stáť, akoby sa zastavil čas, hľadeli na seba a vymieňali si prekvapené, nedôverčivé pohľady. Mala ľudskú podobu a keď sa lepšie prizrel jej tmavému odevu, zistil, že pod šatami sa takisto skrýva ľudské telo. Len ten čudný odev ho stále miatol. Okrem tváre mala celú hlavu zahalenú do tmavého lesklého materiálu. Pozoroval tú chudú tvár, bledú ani bez krvi, tmavé rozšírené oči a tenké čierne obočie, čo sa nad nosom spájalo. Bola od neho viac než o hlavu nižšia a musela najprv zakloniť hlavu, aby mu videla do tváre. Celé telo jej pokrývala priliehavá, jemne tkaná látka, podobná tej, čo nosili kňazi. Prechádzala do lesklého, na pohľad pevného odevu, siahajúceho od kolien až po zem. Na rukách, nohách, po bokoch tela sa jej ligotali pásy kovu a podopierali jej aj hlavu. V kĺboch sa ohýbali. Okolo drieku sa jej blýskal opasok a na ňom viseli neznáme čierne predmety.
Prebehla mu pohľadom po nahom tele, všimla si porezané miesta, odreniny a zaschnuté krvavé rany. Zľakla sa a ruky si priložila k ústam. Aj tie mala celé v čiernom.
Prvý prehovoril Chimal. Strach mu uberal čoraz viac síl, ale navidomoči sa ho aj ona zľakla.
"Vieš rozprávať?" spýtal sa. "Kto si?"
Otvorila ústa, zajachtala a znova sa pokúsila prehovoriť. Povedala: "Ty tu nie si, to nie je možné." Hlas jej znel trasľavo a slabo.
Nahlas sa rozosmial. "Som tu, veď ma vidíš. Odpovedz mi." Posmelený jej strachom, načiahol sa za jedným z tých predmetov za pásom. Potiahol. Bol z kovu a mala ho voľajako pripevnený, pretože nepovolil. Zvýskla a chcela sa mu vytrhnúť. Pustil ju odrazu a to ju hodilo o stenu.
"Povedz mi," pokračoval, "kde som?"
Nespúšťala z neho prestrašené oči. Chytila jeden z hranatých predmetov, čo jej viseli za pásom. Okamžite mu zišlo na um, či to nie je hádam nejaká zbraň. Už-už jej ho chcel vytrhnúť, lenže ona ho zdvihla vyššie a priložila k ústam. Začala rozprávať:
"Tu Oceľová, porfer sedemnásť. V tuneli stodeväťdesiatdeväť Emma sa nachádza oboldonol lonen. Rozumeli ste ma?..."
"Čo to vravíš?" prerušil ju. "Rozprávaš, ale niektoré slová predsa nič neznamenajú." Jej správanie ho načisto vyviedlo z miery.
Hovorila ďalej a pozerala na neho uprene veľkými očami. Len čo prestala rozprávať svojou nezrozumiteľnou zlátaninou a nezmyselnými zvukmi, založila si predmet opäť za pás a zošuchla sa na zem, aby si sadla. Rukami si zaokryla tvár, rozvzlykala sa a nevšímala si ho, hoci do nej začal štuchať nohou.
"Prečo plačeš? Prečo sa so mnou nezhováraš tak, aby som ti rozumel?"
Zavrtela hlavou v dlaniach, odtiahla si ruky z tváre a dotkla sa akéhosi prívesku, čo jej visel na hrdle na kovových guľkách. Chimal jej ho vytrhol, lebo ho nazlostilo jej nepochopiteľné správanie, keď mu neodpovedala. Nebolo ťažké zlomiť jej slabý odpor. Bolo to čosi čierne, čierne ako všetko, čo mala na sebe, rovnako nevyspytateľné ako ona sama, ľahko to zovrel v dlani. Tvarom sa ponášalo na nepálenú tehlu. Na jednej strane bolo vyhĺbených šesť dier, a keď to zodvihol na svetlo, zistil, je na konci každej je číslo:

xxx

Nechápal, nepoznal význam lesklého prútu, ktorý vychádzal z jednej strany predmetu. Nedalo sa nim otáčať ani nijako ináč pohybovať. Skúsil ho zatlačiť, iba čo si poranil prst; do kože sa mu zapichlo množstvo drobných ostňov zasadených do konca prútu. Bolo to nanič. Odhodil to, dievčina to rýchlo zachytila a pritisla na hruď.
Dievča bolo samá záhada. Nahol sa a dotkol sa jej širokého kovového pásu za hlavou. Bol pripevnený k čiernej látke, čo jej pokrývala celú hlavu. Na zátylku uvidel pántiky, ktoré jej umožňovali hýbať hlavou.
Z hĺbky tunela sa ozval výkrik.
Chimal odskočil a pripravil si zlomený nôž. Blížilo sa k nim ďalšie dievča v rovnakom odeve. Chimalovi nevenovala ani najmenšiu pozornosť. Sklonila sa nad prvým dievčaťom a nežne sa jej prihovárala a utešovala ju. Ozvali sa ďalšie výkriky a z kovových dvier vyšla tretia postava, veľmi podobná predchádzajúcim, a pripojila sa k nim. Tentoraz to bol muž, správal sa však rovnako ako dievčatá.
Keď sa zjavili ďalší traja, Chimal cúvol dozadu. Zatiaľ mu nevenovali pozornosť. Tej prvej pomohli na nohy, rozprávajúc jeden cez druhého rovnakou zlátaninou slov a nezmyslov, akú už počul. Zdalo sa mu, že konečne dospeli k istému rozhodnutiu, pretože si s veľkým otáľaním povšimli Chimalovu prítomnosť, dôkladne si ho premerali a rýchlo sa zasa odvrátili. Starší muž s popraskanými perami a vráskami pod očami pristúpil k nemu a hľadiac naňho uprene prehovoril:
"Ideme k hlavezoremu."
"Kam?"
Muž sa obrátil a nerozhodne zopakoval slovo niekoľko ráz. Chimal by ho už vedel zopakovať; no jeho význam nechápal.
"Ideme k Hlavnému pozorovateľovi," vysvetlil muž a otočil sa, akoby sa chcel vydať na cestu. "Pôjdeš s nami."
"Prečo by som mal ísť s vami?" odbojne vyhlásil Chimal. Bol unavený, hladný a smädný, hnevalo ho, že ničomu nerozumie. "Kto ste? Čo je toto za miesto? Odpovedzte mi!" Muž však zavrtel hlavou a miernym gestom kývol na ostatných.
Prvé dievča s očami sčervenenými od slz vykročilo dopredu. "Poď s nami k Hlavnému pozorovateľovi," povedala.

"Najprv mi odpovedz na otázky."
Pozrela na ostatných a potom odvetila: "On ti odpovie."
"Tak Hlavný pozorovateľ je človek? Prečo ste mi to nepovedali hneď?" Neodvetili; bolo to zúfalé. Pôjde s nimi, nič nezíska, keby tu zostal. Potrebuje sa najesť a napiť, možno sa také niečo cestou nájde. "Pôjdem," súhlasil a vydal sa na cestu.
Kráčali rýchlym krokom pred ním. Nikomu ani len na um nezišlo, že by mal ísť niekto aj za ním. Tunel ich priviedol na rázcestie, potom na ďalšie, prechádzali okolo mnohých dverí, čoskoro sa celkom prestal orientovať. Schádzali do rozličných jaskýň po širokých schodoch, podobným schodišťu, čo viedlo do pyramídy v údolí.
Niektoré jaskyne boli veľké a v nich nevysvetliteľné kovové predmety. Lenže ani v jednej z nich nevidel ani jedlo ani vodu, preto sa nezastavoval. Bol veľmi unavený. Po dlhom čase konečne vkročili do vysokej jaskyne a ocitli sa pred starším mužom, odetým rovnako ako ostatní, len s tým rozdielom, že celý oblek mal tmavočervenú farbu. Zaručene je to vodca či dajaká dôležitá osoba, pomyslel si bleskovo Chimal. Možno je to aj nejaký kňaz.
"Ak ste Hlavný pozorovateľ, rád by som, keby ste mi odpovedali na otázky..."
Muž hľadel kdesi za Chimala, akoby ani neexistoval. Prehovoril k ostatným.
"Kde ste ho našli?"
Dievčina odpovedala znova tak nezrozumiteľne, ako to Chimal už očakával. Netrpezlivo sa rozhliadal po miestnosti a po všetkých skrútených a porozkladaných čudných veciach. Pri stene bol malý stolík a na ňom neidentifikovateľné predmety; jeden z nich mu pripomínal nádobu na pitie. Chimal sa šiel presvedčiť a v jednej z nich skutočne videl akúsi priehľadnú tekutinu, čo sa ponášala na vodu. V tomto svete bolo všetko podozrivé. Namočil si teda koniec prsta do nádoby a ochutnal. Voda, nič iné. Priložil si nádobu k ústam a na dúšok vyprázdnil polovicu obsahu. Bola mdlá, bez chuti ako dažďová voda, ale uhasila mu smäd. Prstami sa kutral medzi sivými oblátkami, čo mu šuchotali pod rukami. Vybral si jednu a ukázal ju mužovi, čo stál nablízku.
"Dá sa to jesť?" spýtal sa. Muž odvrátil hlavu a chcel sa zaradiť medzi ostatných. Chimal ho schmatol za plece a obrátil ho k sebe. "Tak čo, je to na jedenie? Vrav!" Preľaknutý muž váhavo prikývol a len čo ho Chimal pustil, hneď sa pobral preč. Chimal si zasunul zlomený nožík za pás a pustil sa jesť. Mizerné jedlo, nechutilo o nič lepšie ako popol, ale trochu mu zasýtilo žalúdok.
Keď si upokojil najväčší hlad, pozornosť mu opäť upútali vyvíjajúce sa udalosti. Dievča skončilo reč a Hlavný pozorovateľ v červenom obleku zvažoval jej hlásenie. Prechádzal sa hore-dolu pred ostatnými s rukami zopnutými za chrbtom. Pri tuhom rozmýšľaní špúlil pery. V miestnosti panovalo ticho, každý trpezlivo očakával rozhodnutie. Ustarostené vrásky okolo oči a našpúlené pery prezrádzali, že zodpovednosť a rozhodovanie patrí k jeho služobným povinnostiam. Chimal, zapíjajúc jedlo zvyškom vody, sa vôbec neusiloval zasahovať. Ich celé správanie mu pripadalo trochu bláznivé; ako keď sa deti hrajú na skrývačku.
"Moje rozhodnutie znie takto," začal Hlavný pozorovateľ obrátený čelom k nim. Ťažkopádne gestá boli dôkazom závažnosti rozhodnutia. "Vypočuli ste si správu Oceľovej. Viete," pohľadom zavadil po prvý raz o Chimala, ale hneď sa odvrátil, "kde sme ho našli. Môžem preto konštatovať, že pochádza z údolia." Niektorí z prítomných pozreli pritom na Chimala. Zdalo sa, že miesto, odkiaľ pochádzal, mu konečne vydobylo aj fyzickú existenciu, ktorú mu dovtedy nepriznávali. Nasýtený a unavený opieral sa o stenu. Jazykom si vyšparoval zvyšky jedla zo zubov a prehĺtal.
"Teraz ma dobre počúvajte, pretože príde to najzávažnejšie. Tento muž pochádza z údolia, ale teraz sa ta nemôže vrátiť. Poviem vám prečo. V našich knihách klefg vebret stojí, že ľudia z údolia nebudú poznať nás strážcov. Tak je určené. Do údolia sa teda nevráti.
Dobre počúvajte. Je tu, a predsa nie je strážca. U nás môžu byt len strážcovia. Vie mi niekto z vás vysvetliť, čo z toho plynie?"
Na chvíľu nastalo ticho, potom sa ozval slabý hlas: "Nemôže byť ani tu a nemôže byť ani v údolí."
"Správne," zhodnotil Hlavný pozorovateľ a majestátne prikývol hlavou.
"Tak a teraz povedzte, prosím, kde môže byť? Túto otázku si musí položiť každý z vás, všetci musíme hľadať odpoveď vo svojom vnútri. Ten, kto nemôže byť v údolí, ale ani tu, nemôže byť teda vôbec. To je holý fakt. Ten, kto nemôže byť, nejestvuje, kto nejestvuje, nežije, je mŕtvy."
Posledné slovo bolo celkom jasné, Chimal mal v mihu nôž v ruke a chrbtom sa oprel o stenu. Ostatní chápali omnoho pomalšie. Prešla hodná chvíľa, kým sa ktosi ozval: "Ale veď on nie je mŕtvy, žije."
Hlavný pozorovateľ prikývol a obrátil sa k tomu, čo sa ozval posledný. Bol to zhrbený muž so stareckou vráskčitou tvárou. "To si povedal správne Silný strážca. Keď vidíš veci tak jasne, vyriešiš nám problém a postaráš sa, aby bol mŕtvy." Potom mu vydal akési celkom nezrozumiteľné príkazy. Keď strážca odišiel, obrátil sa Hlavný pozorovateľ k ostatným.
"Našou povinnosťou je strážiť a ochraňovať život, preto sme strážcami, ale Veľký tvorca vo svojej múdrosti..." Pri týchto slovách priložil ruku na malú škatuľku zavesenú na krku a ostatní urobili takisto. "... sa poistil pre všetky wbwmrieio, takže máme, čo potrebujeme."
Keď skončil, starý strážca sa vracal s akýmsi železným toporom. S tupým buchotom ho položil na zem; strážcovia sa rozostúpili, aby mu urobili miesto. Chimal zbadal, že na jednom konci topora je akási rúčka a pod ňou nejaké písmená. Naklonil sa a čítal O... T... O... Č... I... Ť. Otočiť. Boli to tie isté písmena, aké sa učil v chrámovej škole.
"Otočiť," prečítal nahlas strážca.
"Otoč tým, Silný," prikázal Hlavný pozorovateľ.
Muž poslúchol, pokrútil rúčkou, pričom sa ozval hlasný vrzgot. Jeden koniec sa uvoľnil. Vtedy Chimal videl, že topor nie je plný, že je to vlastne akási kovová rúra. Strážca vložil dnu ruku a vytiahol akúsi palicu, na ktorej boli vypukliny s výbežkami. Na zem vypadol kúsok papiera. Pozrel naň a podal ho Hlavnému pozorovateľovi.

"PUIKING STRUSIIN," prečítal. "Slúži na zabíjanie. Časť pod písmenom A uchopíme do ľavej ruky." Všetci hľadeli na strážcu, ako obracia zbraň v ruke.
"Je tu niekoľko písmen," hlásil. "Tu je C, a tu G..."
"Samozrejme," prerušil ho Hlavný pozorovateľ. "Nájdi si A a uchop zbraň v tej časti do ľavej ruky."
Pod spŕškou jednotvárnych slov otáčal rozochvený strážca zbraňou, až našiel správne písmeno. Potom ju chytil do ľavej ruky. Víťazoslávne podržal smrtiaci vynález pred sebou.
"Pokračujme. Zúženú časť vzadu pod písmenom B uchopíme do pravej ruky," prizeral sa, či to strážca urobí dobre, a pokračoval: "a zadnú časť pod písmenom C oprieme o pravé plece."
Všetci s napätím pozorovali, ako si ju strážca podvihol, oprel o plece, ľavou rukou pridržal zospodu a pravou zvrchu. Hlavný pozorovateľ uznanlivo prikývol.
"Teraz prečítam návod na zabíjanie. Namierime na predmet, ktorý chceme zničiť." Vzhliadol hore a zbadal, že stoji rovno pred zbraňou. "Nie na mňa, hlupák," vybuchol zlostne a mocne odtisol strážcu nabok, ta, kde stál Chimal. Ostatní sa rozostúpili a napäto vyčkávali. Hlavný pozorovateľ pokračoval:
"Pri zabíjaní potiahneme ukazovákom pravej ruky malú kovovú páčku, ktorá sa nachádza naspodku zbrane smerom dozadu." Pozrel na strážcu, ktorý sa márne usiloval dočiahnuť páčku.
"Nejde to," vravel. "Prst mám hore a páčka je dolu."
"Tak si otoč ruku, hlupák" zakričal netrpezlivo Hlavný pozorovateľ.
Chimal to všetko pozoroval a nijako to nemohol pochopiť. Ako je možné, že títo ľudia nemajú nijaké skúsenosti so zbraňami a so zabíjaním? Správajú sa celkom nemožne. Chcú ho zabiť... ale takto? Takmer neskutočná atmosféra, skoro ako vo sne, mu bránila, aby sa rozhodol k činu už skôr. Chcel vidieť, ako sa tou čudnou zbraňou zaobchádza. Zrazu si uvedomil, že čakal pridlho, že je hádam neskoro, pretože strážca otočil rukou, prstom nahmatal páčku a zatiahol.
Zbraň mierila na neho, ale uhol sa. Vyšľahla ohnivá žiara. Čosi pri stene explodovalo a začalo čmudiť. Ľudia kričali.
Chimal sa vrhol medzi hustý dav a zbraň, opätovne namierená na neho, vystrelila. Vtom sa ozval bolestný výkrik ženy. Spadla na zem, hlavu mala naboku spálenú, akoby ju vytiahli z ohňa.
Ľudia v strachu behali sem i ta. Chimal si razil pomedzi nich cestu, zrážajúc na zem každého, kto mu zavadzal. Strážca so zbraňou zostal stáť, zbraň sa mu nečinne hompáľala na pleci, oči mal vytreštené. Chimal ho udrel zovretou päsťou do pŕs a zľahka mu vytrhol zbraň. Keď držal smrtiaci vynález v ruke, cítil sa silný a pripravený čeliť každému útoku.
Nikto nezaútočil, všetci boli zmätení, ozvali sa len hlasné príkazy. Znova ho ignorovali, napriek tomu, že držal v rukách zbraň. Prešiel okolo hlúčika ľudí a vyhľadal si dievča, ktoré prvé stretol v tuneli. Schmatol ju za plece a tlačil k východu.
"Odveď ma odtiaľto," rozkázal.
"Kam?" spýtala sa, chvejúc sa v jeho zovretí.
Kam? Niekde, kde by si mohol odpočinúť a trochu zajesť. "Vezmi ma k sebe domov." Vytlačil ju na chodbu a svoju novú zbraň jej pritlačil na chrbát.

2

V tejto chodbe boli steny z kovu a iných látok, ktoré nepoznal. Po kameni nezostala ani stopa. Viedlo z nej množstvo dverí, jedny ako druhé. Chimal kráčal za dievčinou a keď odrazu zastala, takmer do nej vrazil.
"Tieto sú moje," oznámila, ešte stále napoly ohúrená strachom.
"Ako ich poznáš?" opýtal sa podozrievavo. Bál sa nejakej nástrahy.
"Podľa čísla." Pozrel na čierne kovové číslice, čosi zahundral a kopol do dverí, až sa rozleteli. Vtlačil ju dnu, zatvoril a chrbtom sa o ne oprel.
"Toto je akýsi malý dom," poznamenal.
"To je izba."
Nebola širšia ako výška muža a asi dva razy toľká na dĺžku. Nachádzalo sa tu čosi, čo slúžilo pravdepodobne ako ležadlo. Pri stenách boli skrinky a ďalšie dvere. Otvoril ich. Viedli do ešte menšej miestnosti, kde stálo sedadlo s vrchnákom a akési predmety po stenách. Odtiaľ neviedol nijaký východ.
"Máš nejaké jedlo?" spýtal sa.
"Nie, pravdaže nie. Tu nie."
"Musíš predsa jesť."
"Áno, ale nie vo svojej izbe. Máme teykogh pre všetkých, tak sa to robí."
Opäť nejaké čudné slovo; už ho z toho množstva neznámych slov rozbolela hlava. Musí si zistiť, kde to je a kto sú títo ľudia. Najprv si však potrebuje odpočinúť, ináč mu hrozí, že ho prikvačí únava, Visela nad nim ako ťažká prikrývka, len spadnúť a zadusiť ho. Lenže keď zaspí, dievča privolá pomoc; má tu škatuľku a ňou privolala pomoc aj vtedy, keď sa stretli po prvý raz.
"Daj si to dolu," prikázal jej, ukazujúc na opasok a na predmety visiace za pásom.
"V prítomnosti iných sa to nerobí," zhrozila sa.
Chimal bol priveľmi vyčerpaný, aby sa s ňou škriepil.
Udrel ju po tvári. "Daj to dolu."
Rozvzlykala sa. Na bielej tvári sa jej červenali stopy po prstoch. Nejakým pohybom si opasok uvoľnila, až jej spadol na zem. Odkopol ho na druhý koniec izby.
"Má tá malá izba so sedadlom nejaký východ?" opýtal sa a keď zavrtela hlavou, uveril jej a vsotil ju ta.
Potom zatvoril dvere a uložil sa pri nich, aby sa nedali otvoriť, bez toho, že by ho to nezobudilo. Hlavu si podoprel rukami, smrtiacu zbraň položil na hruď a okamžite zaspal.
Po čase sa zobudil. Zhora rovnako ako predtým svietilo svetlo. Zosunul sa nižšie na zem a spal ďalej.

Zašomral čosi zo spánku na rušivý tlak do dverí, ale neprebudil sa. Zahniezdil sa, zahnal za tým, čo ho dráždilo a zobúdzalo z hlbokého, ťažkého sna. Otvoril viečka oťažené od spánku a nevedel, kde je: zažmurkal na čiernoodetú postavu, čo obďaleč pobehovala po miestnosti. Kým sa mu otupená myseľ prebrala k životu, stála dievčina - Oceľový strážca vo dverách a už ich otvárala. Posunul sa vpred, stihol ju chmatnúť za členok, aby sa nepredrala celkom von. Len čo sa jej dotkol, hneď sa mu poddala a ostala nevládne ležať. Plakala. Pritiahol si ju k sebe, vstal a kopol do dverí. Oprel sa o ne a zatriasol hlavou, aby precitol. Bolelo ho celé telo a hoci si pospal, cítil strašnú únavu.
"Kde je voda?" opýtal sa a zľahka do nej kopal.
Iba hlasne zavzlykala, oči mala plné sĺz a zatínala päste. "Neublížim ti, prestaň. Potrebujem tvoju pomoc." No keď mu neodvetila, znova ju udrel. "Odpovedz!"
Rozvzlykaná dievčina sa schúlila a ukázala na izbu, kde ju predtým uväznil. Nazrel dnu a uvidel, že sedadlo má pohyblivý vrchnák, ktorý možno zdvihnúť. Pod ním bola veľká misa s vodou. Sklonil sa, že sa z nej napije, ale dievčina sa nesúvisle rozkričala. Posadila sa a zhrozene mu kývala prstom.
"Nie," vyjachtala konečne. "Nie. Tá voda nie je... na pitie. Tam na stene, tam tečie pitná voda."
Chimala jej očividná panika znepokojila: vtlačil ju do miestnosti a prinútil, aby mu vysvetlila funkciu sedadla, Nechcela sa naňho ani len pozrieť. Potom otočila akýmsi kovovým predmetom na stene a napustila studenú vodu do inej nádoby. Keď sa napil, ukázal aj na ostatné veci v miestnosti, aby mu vysvetlila, čo znamenajú. Sprche sa veľmi potešil. Nastavil si takú horúcu vodu, až sa z nej parilo, zhodli zo seba maxtli a postavil sa pod prúd. Dvere nechal otvorené, aby dievča videl. Ignoroval jej krik a nepomýlilo ho ani to, že sa roztriasla, ušla k stene a obrátila sa mu chrbtom. Jej konanie bolo také nevysvetliteľné, že sa ho vôbec nepokúšal pochopiť. Jednoducho sa nestaral, čo robí. Hlavne, že sa neusiluje utiecť. Stlačil gombík na peniace mydlo, rany ho zaštípali, ale potom sa cítil oveľa lepšie. Potom pokrútil kohútikmi, aby si pustil čo najstudenšiu vodu a nakoniec použil tlačidlo na sušenie teplým vzduchom. Pri sušení si v mise pod sedadlom, na ktorú dievčina nechcela ani pozrieť, vyplákal maxtli, vyžmýkal ho a zasa si ho obliekol.
Odkedy vošiel do skalných vrát, mal prvý raz chvíľku, na oddych a na rozmýšľanie. Doteraz ho poháňali udalosti, on len reagoval. Teraz mu už možno odpovedia na množstvo otázok, ktoré sa mu rodili v mysli.
"Obrátť sa a prestaň nariekať," prikázal dievčine a posadil sa na ležadlo. Bolo veľmi pohodlné.
Rukami sa tlačila na stenu, akoby si ňou chcela preraziť cestu von. Vytrvala v tej polohe i vtedy, keď váhavo obracala hlavu, aby sa obzrela. Keď ho uvidela sedieť, otočila sa k nemu tvárou a meravo vstala. Zopla si ruky a hrala sa s prstami.
"Takto je to oveľa lepšie." Tvár mala bielu ako masku, oči červené a od vytrvalého plaču sa jej pod očami vytvorili tmavé kruhy. "Teraz mi povedz, ako sa voláš."
"Oceľový Strážca."
"Dobre, Oceľová, a čo tu robíš?"
"Vykonávam si povinnosti, tak ako mám nariadené. Som trepiol mar..."
"Nielen ty, ale čo robíte vy všetci v týchto tuneloch pod horami."
Zavrtela hlavou. "Ja... ja nerozumiem. Každý z nás si robí prácu, ktorú mu pridelili, slúžime Veľkému tvorcovi, čo je veľkou cťou..."
"Mlč, to mi nič nehovorí." Takto sa zhovárali. Niektoré slová mu boli neznáme, ona zasa nevedela pochopiť, čo sa chce dozvedieť. Musí začať od začiatku, tak si hádam pomaly všetko zistí. "Neboj sa. Nechcem ti ublížiť. To váš Hlavný pozorovateľ dal poslať po smrtiacu zbraň. Sadni si. Sem, vedľa mňa."
"Nemôžem, ty..." Bola taká zhrozená, že nevládala dokončiť.
"Čo ja?"
"Si... nemáš... si nahý."
Chimal pochopil. Pre týchto jaskynných ľudí platí tabu, nikto nesmie chodiť nahý, tak ako ženy v údolí musia nosiť huilpil, aby si zakryli vrchnú časť tela, keď prichádzali do chrámu. "Mám predsa maxtli," ukazoval na kus látky na bedrách. "Iný odev tu nemám. Ak máš niečo pre mňa, prosím ťa, požičaj mi."
"Sedíš na prikrývke," odvetila.
Zistil, že ležadlo sa skladá z niekoľkých vrstiev, vrchnú tvorila krásna jemná látka. Zavinul sa do nej a dievčine sa viditeľne uľavilo. Nesadla si síce k nemu, ale stlačila na stene akúsi kľučku a hneď sa tam zjavila malá sedačka bez operadla, na ktorú sa usadila.
"Tak po prvé," začal. "Skrývate sa tu v skalách, ale poznáte naše údolie a našich ľudí." Prikývla. "Dobre. Vy nás poznáte, ale my vás nepoznáme. Ako je to možné?"
"To bolo súdené, my sme predsa strážcovia."
"Viem, ty sa voláš Oceľový strážca. No prečo nás strážite potajomky? Čo robíte?"
Bezmocne pokrútila hlavou. "O tom ti nemôžem rozprávať, to je zakázané. Radšej ma zabi, ale nemôžem hovoriť..."
Zubami si zahryzla do spodnej pery, vystrekla jej veľká kvapka krvi a stekala po brade.
"Musím poznať vaše tajomstvo," šepkal. "Chcem vedieť, čo sa tu deje. Patríte k svetu vonku, k svetu, čo sa nachádza za údolím. Máte kovové nástroje a predmety, ktoré nám chýbajú, poznáte nás, ale skrývate sa. Chcem vedieť, prečo..."
V miestnosti sa rozľahlo hlboké dunenie, ako keď sa rozozvučí obrovský gong. Chimal bol v momente na nohách, v rukách prichystanú smrtiacu zbraň. "Čo je?" opýtal sa, ale Oceľová ho nepočúvala.
Pri ďalšom údere gongu si kľakla, sklonila hlavu a zopla ruky. Mrmlala akúsi modlitbu alebo zaklínaciu formulu, slová zanikali v hluku. Gong zaznel tri razy, pri treťom údere zdvihla malú škatuľku zavesenú okolo hrdla a odkryla si odev na ruke. Ukázali sa holé prsty. Pri štvrtom tak silno stlačila kovový prút, že sa zasunul dnu a potom sa pomaly vracal do pôvodnej polohy. Škatuľku odložila a chcela si zahaliť prsty. Lenže Chimal ju predbehol, chytil ju za ruku a obrátil k sebe. Pichliače kovovej palice sa jej zaryli hlboko, ukázalo sa aj niekoľko kvapiek krvi. Celý prst mala dopichaný.

Dievča si ruku prudko vymklo a zahalilo.
"Robíte samé čudné veci," riekol a zobral jej škatuľku. Znova nazrel do malých okienok a ona sa prisunula bližšie. Čísla sa zdali rovnaké, nebola tam vpravo však predtým trojka? Teraz tam videl štvorku. Zo zvedavosti opáčil prút a takisto poranil si prst, Oceľová vykríkla a chmatla po škatuľke, poslednou číslicou bola teraz päťka. Pustil jej ju. So škatuľkou v náručí odbehla na druhý koniec miestnosti.
"Veľmi čudné," poznamenal a hľadel na kvapky krvi, čo mu vystrekli z prsta. Nestačil dopovedať, keď sa ozvalo jemné klopanie na dverách: "Oceľový strážca!"
Chimal k nej potichu priskočil a rukou jej zakryl ústa. Zatvorila oči, mykla telom a odpadla. Mohla ho ale preľstiť, preto ju nevypustil zo silného zovretia.
"Oceľový strážca?" ozvalo sa znova a druhý hlas poznamenal: "Nie je tam, otvor dvere, presvedčíme sa."
"Treba pamätať na jej súkromie. Čo ak bude dnu?"
"Ak je dnu, prečo neodpovedá?"
"Na poslednom yerfbe nepodala hlásenie, možno je chorá."
"Hlavný pozorovateľ nám prikázal, aby sme ju našli; vravel, že sa máme pozrieť k nej domov."
"Povedal, že sa máme pozrieť k nej domov, alebo len niekde okolo jej domu? V tom je veľký rozdiel."
"Povedal k nej."
"Tak musíme otvoriť dvere."
Chceli ich iba odchýliť, ale Chimal ich roztvoril dokorán a jedného z nich kopol do žalúdka. Ten sa hneď zrútil a spadol rovno na zbraň, čo držal v ruke. Druhý sa pokúsil o útek, lebo nebol ozbrojený. Chimal ho však ľahko dobehol, päsťou mu zboku udrel do krku, zrazil bo na zem a zavliekol do miestnosti.
Hľadel na tri bezvládne telá a rozmýšľal, čo robiť. Čoskoro prídu ďalší, je isté, že tu nemôže zostať. Lenže kde sa ukryje v tomto cudzom svete? Potreboval by sprievodcu; veď s týmto dievčaťom sa dá celkom ľahko dohodnúť. Zodvihol ju, prehodil si ju cez plece a zobral si aj smrtiacu zbraň. Vyzrel von. Chodba bola prázdna; rýchlo sa pobral opačným smerom, odkiaľ prišli.
Videl mnoho dverí, ale nezastavoval sa. Musí prejsť istú vzdialenosť, zatiaľ čo sa pustia do pátrania. Zahol raz, potom znova, plný obáv, či na niekoho nenarazí. Zatiaľ tu bol sám. Ďalšia zákruta viedla do kratšej haly vytesanej do skaly. Na konci boli veľké dvere. Nechcel sa vracať, preto sa oprel do kľučky a dvere sa otvorili. Zbraň mal pripravená, no vnútri nebolo nikoho. Zazrel obrovskú jaskyňu rozdelenú na niekoľko uličiek s nespočetným množstvom políc a poličiek. Sklad. Zatiaľ mu to postačí a keď sa dievčina preberie, prinúti ju, aby ho odviedla do bezpečia, kde sa bude môcť aj najesť. l tu by však mohlo byť nejaké jedlo. Rozbehol sa hlbšie do jaskyne, do tmavej uličky, kam prenikalo len veľmi slabé svetlo a zložil devu na zem. Nehýbala sa. Nechal ju tam a sám sa šiel trochu poobzerať. Pootváral rozličné škatule, všeličo povyberal z políc. Našiel akési rance čiernej látky, zošitej do čudnej formy. Ako to rozbaľoval, zistil, že visiace časti látky sa ponášajú na rukávy a nohavice - bol to odev, aký nosia strážcovia. Nabral si plnú náruč a vracal sa k omráčenému dievčaťu. Ani sa nepohla. Zložil náklad, čupol si k svetlu a usiloval rozlúštiť, ako sa odev otvára. Bolo tu chladnejšie ako u nej v izbe, dobre by mu padlo, keby si obliekol dačo teplejšie.
Chvíľu sa s tým pasoval, až od zlosti celý odev dotrhal. Vtedy objavil na krku malý kovový gombík: pri správnom otočení sa dal stiahnuť až dolu. Ťahal a látka sa rozpojila až k nohám a na druhej strane do polovice chrbta, takže odev sa delil takmer na dve časti. Takisto pootváral aj ďalšie, ale namrzený ich odhodil, pretože mu vykúkali nohy, keď sa do toho s námahou navliekol. Musia ho vyrábať v rozličných veľkostiach a on objavil asi tie najmenšie. Zaručene nájde aj väčšie, dievčina to bude vedieť. Chimal podišiel k nej. Ležala so zatvorenými očami a chrapľavo dýchala. Jej pokožka mala sivý nádych a keď sa jej dotkol, zistil, že je studená a spotená. Nestalo sa jej niečo? Možno sa pri páde udrela. Hnaný zvedavosťou, stisol gombík pod bradou a ťahal ho až dolu. Uvolnenú látku odtiahol nabok. Ako videl, zranená nebola. Pokožku mala bielu ako papier, vyčnievali z nej rebrá... Prsia ako dva malé kopčeky. Nezacítil túžbu pri pohľade na ochabnuté nahé telo. Okolo pása mala široký opasok sivej látky. Konce opaska boli vpredu previazané šnúrkami. Rozviazal ich, opasok uvolnil: koža pod opaskom bola červená a zapálená. Prstom prešiel po vnútornej časti opasku a zacítil čosi tvrdé a ostré, akoby ho vystielali kaktusové pichliače. Nechápal to. Odhodil opasok a prezrel si vypchávky pod pohyblivými kovovými prútmi, čo podopierali telo. Je asi veľmi slabá a tie prúty jej pomáhajú chodiť vzpriamene. Že by tu každý bol taký slabý? Dotkol sa kovovej časti na zátylku, prút sa uvolnil a s nim i pokrývka hlavy. Vlasy na hlave mala vyholené, vyrastalo jej kratučké čierne strnisko. Nič nechápal. Pozapínal jej odev, natiahol kapucňu, tak ako to mala predtým, usadil sa na päty a premýšľal. Trpezlivo čakal, kým sa nezamrvila a neotvorila oči.
"Ako sa teraz cítiš?" spýtal sa jej.
Zažmurkala a poobzerala sa dookola, až potom odvetila: "Zdá sa, že celkom dobre. Cítim iba veľkú únavu."
Teraz sa s ňou Chimal začal zhovárať s väčšou trpezlivosťou. Keby ju udrel, rozplakala by sa a nič by sa nedozvedel.
"Vieš, čo je to?" ukázal na hŕbu šatstva.
"To sú vabin... kde si to zobral?"
"Tu, je tu toho veľa. Chcel som si zakryť telo, ale sú mi malé."
"Majú čísla, pozri sa." Posadila sa a ukazovala mu rub odevov.
"Ukážem ti, kde ich nájdeš a vyhľadáš taký, čo mi bude dobrý,"
Dievčina bola ochotná pomôcť, lenže keď vstala, zatackala sa. Pomohol jej postaviť sa; teraz ju Chimalov dotyk neznepokojoval. Keď ju zaviedol k policiam, prezerala si veľkosti a ukázala na posledný rad. "Tamto, tie sú najväčšie."
Keď otvoril balík a začal si na seba naťahovať odev, zatvorila oči a odvrátila sa. Odev bol priliehavý a hrial ho.
"Tak, a teraz vyzerám ako všetci ostatní," poznamenal.
Pozrela naňho a trochu sa uspokojila.
"Smiem už ísť?" poprosila váhavo.

"Vyčkaj chvíľu," zaklamal. "Najprv mi odpovieš na niekoľko otázok. Je tu niekde nejaké jedlo?"
"Ne... neviem. Bola som v sklade iba raz, veľmi dávno..."
"Čo si povedala, akože sa volá toto miesto?"
"Sklad. Uskladňujú sa tu rozličné veci."
"Sklad. Zapamätám si to." Kým budem tu, naučím sa množstvo ďalších slov, pomyslel si. "Pozri sa, či tu nenájdeš niečo na jedenie."
"Dobre."
Chimal kráčal kúsok za ňou. Bol pripravený skočiť a chytiť ju, keby sa usilovala utiecť, ale zatiaľ sa držal v pozadí, aby v nej vzbudil pocit voľnosti. Našla akési zabalené tehličky, vravela, že je to pohotovostný prídel, pripravený pre prípad, že nebude inej stravy. Odnášal ich do tmavého odľahlého kúta a tam ich rozbalil.
"Je to akosi bez chuti," povedal, keď očistil priesvitný obal a ochutnal obsah.
"Je to veľmi výživné," podotkla a váhavo ho požiadala o kúsok. Podal jej balíček a ona mu musela zatiaľ vysvetliť význam tohto ďalšieho nového slova.
"Žiješ tu stále?" opýtal sa, oblizujúc si prsty.
"Prirodzene," odpovedala prekvapene touto otázkou.
Chimal hneď neodvetil, sústredene sa mračil. Toto dievča určite pozná všetko, čo sa musí dozvedieť, ale ako ju prinútiť, aby mu to povedala? Vedel, že musí klásť otázky tak, aby dostal odpoveď, akú chcel počuť. Ako v detskej hre, kde si každý prispôsobuje pravidlá sám sebe. Som divoch, ale ako im to povedať? Ako sa mám správne pýtať?
"Odchádzaš niekedy odtiaľto? Do sveta, čo je za údolím?"
Vyzerala zmätená. "Pravdaže nie, to nie je možné..." Odrazu sa jej rozšírili oči. "O tom nemôžem rozprávať."
Chimal rýchlo zmenil tému. "Poznáš našich bohov?" Prikývla. "Poznáš Coatlice? Tú Coatlice, čo prichádza do týchto tunelov."
"O tom sa nemôžem s tebou zhovárať."
"Zdá sa, že je len málo toho, o čom mi môžeš niečo prezradiť." Usmieval sa na ňu, nebil ju, takmer sa mu zdalo, že úsmev opätuje. Učil sa. "Nie si zvedavá, ako som sa dostal na miesto, kde sme sa stretli?"
"Nepremýšľala som o tom," pripustila Oceľová úprimne. Voči neznámemu nepociťovala zvedavosť. "Ako si sa ta dostal?"
"Prenasledoval som Coatlice cestou z údolia." Dozvie sa vôbec od tohto dievčaťa niečo? A čo by asi chcela od neho počuť ona? "Chcem sa vrátiť. Myslíš, že by to šlo?"
Posadila sa a zvesela prikývla. "Áno, mal by si sa vrátiť."
"Pomôžeš mi?"
"Áno..." Potom zvraštila tvár. "Vlastne, nemôžeš sa vrátiť. Hovoril by si o nás, a to je zakázané."
"Keby som aj rozprával... uverili by mi? Nezobrali by ma do chrámu a nevyháňali by zo mňa démona, čo ma posadol?"
Rozmýšľala úporne. "Áno, tak by to bolo. Kňazi by ťa v chráme zabili. Všetci by uverili, že si posadnutý."
Vieš o nás mnoho, pomyslel si... a ja o vás nič, iba to, že existujete. Táto situácia sa však zmení. A nahlas povedal: "Nemôžem sa vrátiť tou istou cestou, ako som prišiel, musí tu však byť aj iná."
"Ja o nej neviem, poznám len otvor, kadiaľ sa kŕmia supy." Ruka jej vyletela k ústam, zakryla si ich, oči sa jej strachom rozšírili. Uvedomila si, že povedala priveľa.
"Ach supy, pravdaže," takmer vykríkol. Skočil na nohy, a prechádzal sa hore-dolu... Tak to vy ich kŕmite! Prinášate im svoje obete, svojich mŕtvych. Vy ich nespaľujete? Takto sa potom dostalo mäso na vrchol skaly; to nie bohovia."
Dievčina bola zhrozená. "Neprinášame im našich mŕtvych. Ti sú nedotknuteľní. Supy žerú mäso tius." Odrazu zmĺkla.
"Viac ti nemôžem prezradiť. Nesmiem sa s tebou rozprávať, pretože ti vravím veci, ktoré by som nemala."
"Povieš mi ešte oveľa viac." Načiahol sa za ňou, lež odtiahla sa a oči mala plné slz. Takto to nie je správne. "Neublížim ti," sľuboval a vzdialil sa na druhý koniec uličky, "nemusíš sa báť." Ako urobiť, aby mu pomohla?
Pohľad mu zablúdil na rozhádzanú hŕbu šatstva. Zospodu vykúkal koniec jej opaska. Vytiahol ho a zamával nim.
"To je monašin. Ako sa ta dostal?"
"Nauč ma to slovo. Aký má význam?"
"Umŕtvovač. Má nám pripomínať posvätnú nepoškvrnenosť a očisťovať myšlienky." Prestala hovoriť, zaúpela, prstami si prebehla okolo drieku. Tvár jej zaliala červeň. Uvedomila si, čo sa stalo. Prikývol.
"Hej, je tvoj. Zobral som ti ho. Aby si vedela, teraz ťa mám v moci. Privedieš ma na miesto, kde lietajú supy?" Keď zavrtela hlavou, pristúpil o krok bližšie a riekol: "Ale privedieš. Odvedieš ma ta, aby som sa mohol vrátiť k svojim ľuďom. Potom budeš môcť na mňa zabudnúť. Keď už budem v údolí, viac ti neublížim. Zakiaľ som s tebou, viem, ako porušiť vaše tabu. Nabudúce spravím ešte niečo horšie. Nezoberiem ti iba umŕtvovač, ale rozopnem ti odev a vyzlečiem ťa..."
Spadla, no nezamdlela. Nepomohol jej vstať, lebo keby sa jej v tejto chvíli bol čo len dotkol, bolo by ju to celkom sklátilo a bola by nanič. Takto sa bude iba báť, aby jej to nevykonal.
"Vstaň," prikázal Chimal, "a odveď ma ta. Nič iné ti nezostáva."
Odstúpil, aby sa mohla podoprieť o police a vstať. Držal sa krok za ňou. Nedotýkal sa jej, ale smrtiacu zbraň si niesol pripravenú.
"Ľuďom sa vyhýbaj," varoval ju. "Ak sa nás niekto pokúsi zastaviť, zabijem ho. Ak by si niekoho privolala, tým by si ho vlastne zabila."
Chimal nevedel, do akej miery pomôže toto varovanie. Nevedel, či skutočne vyberala opustené chodby, alebo či boli prázdne iba náhodou; tak či onak, nestretli nikoho. Raz sa na rázcestí ozval šum, ale kým sa priblížili, nebolo tam nikoho.

Ubehlo veľa času, kým sa dostali k bočnej jaskyni, čo vybiehala z hlavnej. Oceľová, padajúc od únavy, bez slova ukázala na ňu. Keď sa jej Chimal opýtal, či ich privedie k cieľu, prikývla. Veľmi mu to pripomínalo cestu, kadiaľ prišiel. Podlaha z hladkého kameňa, steny nahrubo otesané; bolo vidieť stopy po nástrojoch, čo ich osekávali. Vzápätí našiel rozdiel: po zemi sa ťahali dve kovové koľajnice a strácali sa v diaľke rovného tunela.
"Prepusť ma," prosila.
"Zostaneme spolu, spolu na každom kroku cesty." Zatiaľ sa jej nechcel priznať, že nemá v úmysle opustiť vôbec chodby, iba chce nazbierať dostatočné informácie.
Cesta bola veľmi dlhá; ľutoval, že si nezobrali vodu. Oceľová ledva kráčala, dva razy museli zastať, aby si oddýchla. Konečne tunel vyústil do veľkej jaskyne. Kovové koľajnice sa ťahali ďalej do tunela na druhom konci jaskyne.
"Čo je to?" spýtal sa Chimal a rozhliadal sa po zariadení.
"Tu je tá cesta," vysvetľovala. "Odokry vrchnák a môžeš sa pozrieť von. Toto sú kontrolné páky na ovládanie dverí." Ukázala na stenu s veľkým železným panelom, v strede ktorého bol kotúč. Potiahla, a kotúč sa prevalil nabok a odkryl sa otvor, cez ktorý bolo vidieť von. Pohľad uprel na štrbinu medzi dvoma skalami vyhrievajúcimi sa v popoludňajšom slnku. Tam, v modrej diaľave uvidel skaly a hrebene končiarov rozprestierajúcich sa za dedinou Zaachila. Rovno pred ním bol okraj brala zatienený nehybnou siluetou supa. Náhle roztiahol krídla a vyletel do slnečného svetla, plachtiac pomaly veľkými krídlami.
"Tu Oceľový strážca," začul jej hlas a rýchlo sa obrátil. Stála na druhej strane jaskyne a hovorila do kovovej škatule, čo visela na stene. "Je tu so mnou, Nemôže odtiaľto odísť. Príďte si hneď poňho."
3
Chimal schmatol dievča za ruku, odtiahol ju od kovovej škatule a šmaril ju na zem. Na škatuľke zbadal spredu disk a na ňom gombíky a štrbinový otvor. Z neho vychádzal nejaký hlas.
"Oceľový strážca, hlásenie sme zachytili. Kontrolujeme ralort. Aká je presná poloha..."
Chimal zdvihol smrtiacu zbraň a stlačil kovovú páčku. Tá zabíja aj čierne škatule. Hlas zachrapčal, škatuľa vzbĺkla a vybuchla.
"To nepomôže," ozvala sa Oceľová. Vstala a šúchala si ruku. Ústa krivila do chladného úsmevu ako oslavu víťazstva. "Zistia, odkiaľ som volala, a vedia, že si tu. Odtiaľto neunikneš."
"Môžem sa vrátiť do údolia. Ako sa otvárajú kovové dvere?"
Podišla neochotne k miestu, kde zo steny vyčnievala tyč s čiernou rúčkou a otočila ňou. Tabuľa sa pomaly vysúvala von, jaskyňu zavialo denné svetlo. Tento pohyb vyrušil supa, ktorý sa chystal zosadnúť na okraj brala; prudko zamával krídlami a odletel. Chimal pozrel na údolie. Popri zápachu vtáčieho trusu ho oviala aj známa vôňa chladného povetria.
"Keby som sa k nim vrátil, zabili by ma," povedal a tlačil dievča k okraju skaly.
"Čo to robíš?" vyhŕkla, lebo zbadala, ako otáča kľučkou opačným smerom. Dvere sa začali zatvárať. Jej hlasný nárek zanikol v dupote nôh.
Zo zadného tunela vychádzal silnejúci vrzgot a jemný závan vzduchu. Chimal sa rozbehol, chrbtom sa postavil k stene tesne pri vchode a pripravil si zbraň. Hluk rástol a vietor z tunela vanul silnejšie. Tí ľudia majú obrovskú moc: aké čudné veci to za ním vysielajú, aby ho zabili? Chimal sa silno pritlačil k stene. Hluk bol čoraz silnejší, až sa z tunela vynorila akási plošina a na nej stálo niekoľko mužov. Ozýval sa hlasný škripot, všetko sa otriasalo, odrazu plošina zastala. Chimal uvidel, že všetci muži držia v rukách smrtiace zbrane. Namieril na nich svoju a stlačil páčku. Vyšľahol plameň, raz, dva razy, ale potom zmĺkla, čo ako silno tlačil páčku. V zúfalstve ňou zatiahol tak silno, až sa odlomila. Rozohnal sa a zaútočil so zbraňou ako s kyjakom.
Zdalo sa mu, že len čo spraví krok vpred, bude po ňom, Naskočili mu zimomriavky po celom tele, čakal, kedy ho zasiahne oheň. Dva razy sa zahnal a údermi dokončil skazonosné dielo. Niekoľkí zostali na mieste mŕtvi, iní boli spálení a zranení. Násilie a zabíjanie bolo pre nich neznámou vecou, Chimala práve naopak sprevádzala takáto neľudskosť po celý život. Kým sa bude môcť hýbať, bude bojovať. Nestačil vyšľahnúť čo len jediný plameň a už bol medzi nimi a oháňal sa zbraňou ako s kyjakom.
Bol to nerovný boj. Do jaskyne vošlo šesť mužov a o necelé dve minúty boli dvaja mŕtvi, ostatní ležali zranení a v bezvedomí. Chimal stál nad nimi. Lapal dych a striehol, či sa niekto nepohne. Jeden z nich sa zamrvil, Chimal ho udrel do hlavy, potom už ležal nehybne ako ostatní. Odhodil zbraň, pohol sa preč a otočil kľučkou na otváranie dverí k supom. Oceľová ležala pri skale tesne pri dverách, tvár mala zaborenú do rúk. Musel ju vtiahnuť dnu, pretože sama nevládala. Zostala na mieste, kde ju položil, zatiaľ čo z plošiny poodnášal mŕtvych a ranených. Robil všetko veľmi opatrne, aby sa nedotýkal ligotavých tlačidiel a drôtov, čo mali umiestnené vpredu. Začínal sa s nimi oboznamovať. Keď vyprázdnil plošinu, premohla ho zvedavosť a pustil sa na výzvedy. Pod plošinou boli kolesá ako na niektorých detských hračkách. Pohybovali sa po železných koľajniciach v kamennej podlahe. Kolesá sa určite dajú ovládať nejakou silou, ktorá uvádza plošinu do pohybu. Najviac ho zaujal predný kryt. Vyzeral pevný ako železo a predsa bol priezračný ako voda: dalo sa cezeň vidieť von, akoby ho tam ani nebolo.
Plošina sa pohybovala po železných koľajniciach. Sledoval ich pohľadom, ako sa ťahali cez obrovskú jaskyňu a strácali v menšom tuneli. Hádam sa už teraz nebude musieť vracať a čeliť ďalším smrtiacim zbraniam.
"Vstaň," prikázal dievčine, dvíhajúc ju na nohy. "Kam vedie tento tunel?" Zhrozene sa pozrela najprv na kopu zranených mužov na zemi, a až potom ta, kam ukazoval prstom. "Neviem," vyjachtala konečne. "Nie som v poriadkovej službe. To asi patrí im."
Musela mu vysvetliť, čo značí poriadková a údržbárska služba. Potom ju zatiahol k plošine. "Ako sa volá toto?" odpýtal sa.
"To je vozidlo."

"Vieš, ako sa uvádza do pohybu? Odpovedz, ale neklam."
Násilie a zabíjanie ju obralo o všetku nádej. "Áno, áno, viem," odvetila takmer pošepky.
"Tak mi to ukáž."
Vozidlo sa ovládalo jednoducho. Sadol si vedľa nej a zobral si novú zbraň. Jednou pákou sa vozidlo rozbiehalo smerom dopredu i dozadu; čím ďalej sa páka zatlačila, tým rýchlejšie sa vozidlo pohybovalo. Pri uvoľnení sa páka vrátila do strednej polohy. Druhou pákou bolo možno vozidlo spomaliť a zastaviť. Chimal opatrne naštartoval. Pri vchode do tunela sklonil hlavu, lebo sa bál, že narazí do skaly. Keď posunul páku dopredu, svetlá sa okolo nich len tak mihali. Svetlá, aj toto nové slovo sa už naučil. Vozidlo uháňalo obrovskou rýchlosťou. Steny sa pred nimi rozostupovali a vzduch narážal do prednej priehľadnej časti. Oceľová sa prestrašene schúlila vedľa neho. Smial sa. Spomalil, pretože rad svetiel sa zatáčal doprava. Znížil rýchlosť na minimum. Zákruta bola taká dlhá, že sa obrátili takmer do pravého uhla, potom sa cesta vyrovnala a začala klesať. Svah bol mierny, ale nekonečne dlhý. Po chvíli Chimal vozidlo zastavil a rozkázal dievčine vystúpiť a postaviť sa k stene.
"Chceš ma nechať tu?" bedákala.
"Ak budeš poslušná, nie, nenechám ťa tu. Chcem sa len dozvedieť niečo o tomto tuneli; postav sa, rovno, celkom vzpriamene. Och, nech ma bohovia potrescú, stále to klesá... až kam? Vo vnútri zeme nie je nič, len peklo a tam sídli Mixtec, boh smrti. Hádam nejdeme ta?"
"Ja... ja neviem," odvetila slabým hlasom.
"Alebo mi chceš povedať, že je to isté. Nuž, ak ideme do pekla, pôjdeš so mnou. Nastúp. Za tieto posledné dni som videl viac zázračných a čudných veci, o akých sa mi predtým ani nesnívalo. Peklo nemôže byť o nič čudnejšie."
Čoskoro sa klesanie vyrovnalo a tunel pokračoval po rovine. Konečne sa v diaľke zjavilo svetlo. Črtal sa tam široký otvor. Chimal spomalil, približoval sa miernym tempom. Postupne sa pred nimi otvárala čoraz väčšia jaskyňa, dobre osvetlená a zrejme prázdna. Zabrzdil a vystúpil. Pred sebou tlačil Oceľovú. Pred vchodom sa zastavili a nazreli dnu. Miestnosť bola obrovská, asi taká veľká ako pyramída v údolí, vytesaná do tvrdej skaly. Koľajnice viedli cez celú miestnosť a mizli na druhom konci v ďalšom tuneli. Po stenách a na povale svietili svetlá, ale najväčšie vychádzalo z obrovskej diery na povale na druhom konci haly. Žiara pripomínala slnečné svetlo a belasá farba, farbu oblohy.
"To predsa nie je možné," vyhŕkol Chimal. "Prisahal by som, že od hniezda supov sme šli opačným smerom od údolia. Obrátili sme sa priamo do skaly a dlho sme klesali. To predsa nemôže byť slnečné svetlo, ako to je?" Prebehla ním slabá nádej. "Pri tom klesaní sme možno prešli popod hory a vyšli sme do druhého údolia položeného nižšie ako naše. Vy určite poznáte východ z údolia, že by to bolo tu?"
Odrazu si uvedomil, že svetlo žiari čoraz jasnejšie. Zaklialo celú dieru a ožiarilo rampu vedúcu nahor. Dolu rampou až na zem viedli koľajnice, podobné tým, po ktorých sa pohybovalo vozidlo. Na zemi prechádzali do ďalšieho, približne rovnakého otvoru, ako bol hore.
"Čo sa to deje?" spýtal sa Chimal, keď už žiara natoľko zosilnela, že musel prižmúriť oči.
"Poď preč," nástojilo dievča a ťahalo ho za ruku.
"Musíme sa vrátiť."
Nepýtal sa prečo, vedel to. Svetlo oslňovalo, horelo, pražilo a spaľovalo im tváre. Obrátili sa a zutekali, lebo páľava sa neustále stupňovala. Zahrávali si s ohňom. S rukami na očiach sa vrhli do úkrytu, ktorý im poskytovalo vozidlo. Čochvíľa to prešlo a vzduch sa ochladil. Svetlo ich oslepilo. Keď potom Chimal otvoril oči, mihali sa mu pred nimi farebné a tmavé kruhy.
"Čo to bolo?" opýtal sa.
"Slnko," znela odpoveď.

Keď sa konečne rozhľadel, bola noc. Vrátili sa do veľkej haly osvetlenej hornými a bočnými svetlami. Cez otvor presvitala nočná obloha posiata hviezdami. Chimal pomaly kráčal aj s dievčaťom hore rampou až na rovnú plošinku. Hviezdy sa približovali a boli čoraz jasnejšie. Vyšli z tunela a ocitli sa uprostred hviezd. Chimal pozrel dolu. Nič nechápal; mal pocit, akoby sám bol žiariacou hviezdou. Pod nohami mu plával žeravý kotúč ani kukuričná placka. Potom sa stratil. Zo strachu a úsilia prekonať strach zrodil sa v ňom pocit dôstojnosti. Obrátil sa a viedol dievča po rampe dolu, do príjemného prístrešia jaskyne.
"Chápeš, čo sa stalo?" spytoval sa.
"Neviem, o tých veciach som síce počula, ale nikdy som ich nevidela. To nie je moja práca, nestarám sa o to."
"Viem, si strážca, nič Iné nepoznáš, a ak aj poznáš, nepovieš mi o tom."
Pokrútila hlavou. Pery zvierala do prísnej tenkej čiary. Posadil sa, stiahol ju k sebe, chrbtom k otvoru a nevysvetliteľnej hviezdnej záhade.
"Som smädná," ozvala sa. "V týchto odľahlých končinách by mali byť pohotovostné zásoby. Tamto sú skrinky."
"Pôjdeme sa ta pozrieť spolu."
Za hrubými železnými dverami boli balíčky s potravinami a priesvitné nádoby s vodou. Ukázala mu, ako sa otvárajú. Najprv sa napil sám. Pil, pokiaľ vládal a potom podal nádobu jej. Jedlo bolo zasa bez chuti, ale ho zasýtilo. Pri jedle zistil, že ho začína premáhať únava. Telesná i duševná, ktorú spôsobovalo pomyslenie na slnko, ako prechádzalo tesne popri ňom, na hviezdy plávajúce mu pri nohách. Všetko bolo také nepochopiteľné, že o tom nevládal ani rozmýšľať. Chcel sa dievčaťa ešte všeličo povypytovať, ale teraz sa už bál jej odpovedí.
"Pospime si," oznámil jej, "keď sa zobudím, chcem tu nájsť aj teba aj to vozidlo." Na chvíľu sa zamyslel a potom bez ohľadu na jej bedákanie a slabý odpor zvesil jej z krku škatuľku na retiazke. "Ako sa to volá?" spýtal sa.
"To je môj amulet. Prosím, vráť mi ho."
"Nechcem ho, chcem len, aby si tu zostala. Podaj mi ruku." Obkrútil jej retiazku okolo zápästia, potom okolo svojej ruky

a amulet stisol do dlane. Bol z ťažkého kameňa, ale to mu neprekážalo. Len čo zatvoril oči, zaspal.
Keď sa prebudil, dievčina spala vedľa neho; ruku mala natiahnutú a vykrútenú tak, aby bola od neho čo najďalej. Cez otvor na vrchole rampy prenikali slnečné lúče. Žeby opäť vyšlo slnko? Preľakol sa a surovo zatriasol dievčinou, aby sa prebrala. Keď celkom precitol, zbadal, že mu nehrozí nijaké nebezpečenstvo. Uvoľnil retiazku zo zdrevenených prstov a odišiel po vodu a potraviny.
"Pôjdeme znova ta hore," oznámil jej. Keď dojedli, tlačil ju hore rampou.
Vykročili cez otvor do modrej oblohy. Pod nohami cítil tvrdý povrch. Zavadil doň zbraňou, odlúpil sa kúsok modrej farby a odkryl sa kameň. Nedávalo to nijaký zmysel... veď toto je predsa obloha. Pohľadom prešiel po celom horizonte až k horám na druhej strane. Vykríkol, zapotácal sa, stratil rovnováhu.
Hory, všetky hory boli obrátené smerom k nemu a týčili sa hore kolmo do oblohy.
Akoby sem ktosi zozadu natlačil celý svet. Nevedel, čo si má pomyslieť: to je priam neslýchané! Dostal závrat a potácal sa dolu rampou až na pevnú zem kamennej sály. Oceľová kráčala za ním.
"Čo to všetko znamená?" spýtal sa jej. "Nijako nepochopím, čo sa tu deje."
"Tentoraz ti to nemôžem povedať, pretože to sama neviem. To nie je moja práca. Som strážca a poriadková služba nám o tom nikdy nerozprávala. Len oni vedia, čo to značí."
Chimal nazrel do tmavého tunela, kde zmizlo slnko, ale nič nechápal. "Musíme ísť ďalej," súril, "musíme zistiť, aký to má význam. Kam vedie druhý tunel s koľajnicami?" ukázal na vchod na opačnej strane veľkej sály.
"Neviem, nepatrím k poriadkovej službe."
"Z teba naozaj nie je veľký osoh," poznamenal, ani si neuvedomujúc krutosť svojich slov. "Pôjdeme ďalej."
Pomaly vyviedol vozidlo z tunela a zastal, aby naložili potraviny a vodu. Voči novej skutočnosti pociťoval nedôveru, preto si radšej urobil vlastné zásoby. Prešli sálou a vošli do protiľahlého tunela. Bol rovný a predsa sa zdalo, že svetlá pred nimi stúpajú. No kopec tu nikde nebol, tunel bol celkom rovný. Chimal spomalil, vozidlo sa takmer vlieklo. Zastali pred akýmisi priečkami vsadenými do skalnej steny chodby. Tiahli sa dohora do okrúhleho otvoru vysekaného v povale.
"Presvedčime sa, kam to vedie," oznámil Chimal a vystrkoval ju z vozidla. Zostal dolu a dievča sa štveralo po rebríku. Otvor hore bol len o málo širší ako Chimalove plecia. Šachtu osvetľovali dve svetlá. Horné bolo priamo pod kovovým uzáverom na konci.
"Odtiahni uzáver," rozkazoval. "Zdá sa, že je otvorený."
Uzáver bol z tenkého kovu a z jednej strany upevnený na pántoch. Zľahka ho odsunula a prekĺzla otvorom. Chimal sa pobral za ňou, vyštveral sa hore a potom sa pretiahol cez skalu do modrej oblohy. Pozrel na biele obláčiky. Hore, ďaleko v údolí črtal sa tenký pásik rieky a na jej brehoch dve hnedé osady. Akoby mu viseli nad hlavou.
Teraz sa už neudržal a spadol na tvrdý povrch oblohy, zachytávajúc sa okraja diery. Mal pocit, že letí rovno dolu a mŕtvy dopadne na pole pri rieke. Zatvoril oči, aby striasol zo seba tú strašnú predstavu a uľavilo sa mu. Rukami sa pomaly prichytil a zdvihol na kolená, otvoril oči a pozrel hore. Ako sa zachytával okraja diery, odlúpil sa kúsok modrej farby, ktorou bola pomaľovaná skala. V prachu rozoznával šľapaje. Obďaleč sa tiahli železné koľajnice, podobné tým, po akých sa pohybovalo slnko. Podišiel bližšie a chytil modrú železnú tyč. Hore bola vyšúchaná a lesklá. Zdvihol zrak a pomaly sledoval celú dráhu po miernom oblúku oblohy, ktorá sa strácala hore v tmavom otvore. Nechcelo sa mu premýšľať, nevedel to pochopiť. Zatiaľ ešte nie. Najprv sa tu musí dobre porozhliadať. Pomaly sa prevrátil na chrbát, nepúšťajúc tyč z rúk.
Nad ním sa rozprestieralo údolie, jasne ho rozoznal. Bolo presne také, aké ho poznal. Po stranách ho obkolesovali hory, týčiace sa teraz pred nim, a za nimi, za údolím, sa črtali ďalšie. Zo severu sa skalná bariéra tiahla k močiaru, medzi poliami sa vinul pásik rieky a tamhľa hnedé obydlia. Oba chrámy sa černeli ako dva tmavé fľaky, na juhu videl stromy a striebornú hladinu jazera. Rozoznával i vodopád, ale nikde nebolo ani stopy po rieke, čo by ho napájala. Hľadel na hory a belasú pologuľu oblohy, vystupujúcu priamo pred nim.
Kútikom oka zachytil; že dievčina - Oceľový strážca sa zvrtla a zmizla v skalnej jachte.
Hneď zabudol na závrat, vyskočil na rovné nohy a bežal k otvoru. Vrtko liezla dolu, rýchlejšie, ako by si bol pomyslel a hore ani nepozrela. Keď sa pustil za ňou, už zoskakovala z priečok. Nad hlavou mu vyšľahol plameň.
Dievčina čakala so zbraňou v ruke, kedy sa vynorí, aby ho zabila. Nespúšťala priečky a tmavý múr z očí, lenže kým stihla zacieliť, skočil na ňu a vytrhol jej zbraň z rúk.
"Trošku si sa oneskorila," vravel, zahodil zbraň do vozidla a pritlačil ju k stene. Chytil ju pevne za bradu a mykal hlavou sem i ta. "Teraz je neskoro, aby si ma zahubila, lebo už poznám celú pravdu o vás strážcoch, o svete, a o všetkých tých klamstvách, čo nás učili. Nepotrebujem sa ťa na nič spytovať, pretože ti sám môžem odpovedať na otázky, ktoré by si mi kládla." Zasmial sa a tomuto novému tónu sa začudoval. Pustil ju. Trela si bradu, kde ju zvieral toľkou silou. Nevšímal si ju.
"Klamstvá," pokračoval. "Našich ľudí len klamali. Nie je pravda, že žijeme na planéte, ktorá sa nazýva Zem a obieha okolo Slnka. A toto je obrovskou ohnivou plynnou guľou. My sme všetkým týmto nezmyslom verili, nezmyslom o vznášajúcich sa planétach, o horiacich plynoch vo vzduchu. Ten ohnivý záblesk, ktorý spozoroval Popoca a videl som ho aj ja pri západe slnka, bol odraz koľajníc, nič iné. Celý svet tvorí naše údolie, nič iné nejestvuje. Žijeme uprostred obrovskej jaskyne vytesanej do skaly, ktorú tajne strážia vaši ľudia. Kto ste... služobníci, či vládcovia? Alebo oboje? Slúžite nám, vaša poriadková služba nám stráži slnko, stará sa, aby svietilo v pravý čas. Dozerá, aby prichádzal deň. Nuž a rieka... tá skutočne končí v močiari. Čo teda robíte s vodou; prečerpávate ju naspäť do vodopádov?"
"Áno," priznala, pridŕžajúc si amulet oboma rukami. "Tak je. Strážime, chránime a bránime vás pred skazou, deň čo deň, noc čo noc, cez všetky ročné obdobia. Pretože sme strážcovia. Nežiadame pre seba nič, poznáme len povinnosť."
V jeho smiechu sa neozvala veselosť. "Slúžite, ale zle. Prečo nenecháte rieku v plnom prúde po celý rok, aby bolo dosť

vody, prečo neprinášate dážď, keď ho potrebujeme? Modlíme sa, aby prišiel, ale nepomáha to. Bohovia nás nechcú vyslyšať, alebo to nás nechcete vyslyšať vy?" Náhle si všetko uvedomil a cúvol dozadu. "Jestvujú vôbec nejakí bohovia? Coatlice pokojne stojí vo vašich jaskyniach. Dážď nám prinášate podľa toho, ako sa vám zachce." S ľútosťou si spomenul na nové skutočnosti. "Aj v tom ste nás klamali, vo všetkom. Bohov niet."
"Vaši bohovia nie sú - je len jeden boh, Veľký tvorca. On tu všetko stvoril, vybudoval, vdýchol život. Tak sa to začalo. Po prvý raz vyšlo slnko z tunela, zapálilo sa a vydalo na svoju prvú púť po oblohe. Vytryskla voda z vodopádu, naplnila jazero a navlhčila prahnúce riečne korytá. On zasadil stromy, vytvoril zvieratá a nakoniec zaľudnil údolie Aztékmi a postavil strážcov, aby ich chránili. Bol silný a bezpečný, aj my sme silní a bezpeční podľa jeho obrazu, ctime si Ho a plníme Jeho vôľu. Sme Jeho deťmi, aj vy ste Jeho deťmi a my vás strážime. Tak bolo súdené."
Na Chimala to neurobilo veľký dojem. Spevavý prednes a svetlo jej očí mu veľmi pripomínali kňazov a ich modlitby. Ak sú bohovia pochovaní, dobre, nebude ich uctievať, ale nebol ochotný prijať tak rýchlo nových bohov. I tak však súhlasne prikyvoval, lebo sa začínal zoznamovať s vecami, ktoré chcel poznať.
"Všetko je hore nohami," povedal, "učili nás samé lži. Je po ohnivej guli, je po Zemi. Hviezdy sú malými svetlými bodkami, vesmír je skala, kameň, večný, pevný kameň. Žijeme v malej jaskyni vytesanej do stredu kameňa." Trochu sa sklonil, akoby chcel uhnúť nekonečnému kamennému bremenu, čo ho obklopovalo.
"Nie, nie navždy," vravela, zopäla ruky pred seba a kývala sa zboka nabok. "Príde deň, keď nastane koniec, vyvolený deň, keď budeme slobodní. Veď pozri," natiahla k nemu ruku s amuletom, "pozri, koľko dni už uplynulo od stvorenia. Pozri, ako to číslo narastá, ako šťastne sa dni míňajú, pretože si konáme povinnosť daná Veľkým tvorcom, ktorý je nám všetkým otcom."
"188 175 dní od začiatku sveta," prečítal Chimal podľa čísla, ktoré mu ukazovala, "Ty sama si svedkom všetkých týchto dní?"
"Nie, pravdaže nie. Nemám ešte ani sedemdesiat rokov. Tento amulet je posvätným pokladom, ktorý mi udelili v deň, keď som zložila prísahu strážcu..."
"Koľko máš rokov?" spýtal sa, lebo si myslel, že zle rozumel. "Sedemnásť?"
"Šesťdesiatosem," odpovedala a v kútikoch úst jej poihrával zlomyseľný úsmev. "Pracujeme a konáme si svoje povinnosti a verní bývajú odmenení rokmi dlhého života. Nežijeme krátky život ako zvieratá, hady, moriaky... alebo ty."
Nevedel, čo odpovedať. Dievčina vyzerala na dvadsať, je možné, že by mala už toľko rokov? Ďalšia záhada... Do ticha sa rozľahlo slabé a vzdialené vrčanie.
Zvuk doliehal čoraz hlasnejšie. Dievčina ho spoznala skôr ako Chimal. Rozbehla sa dolu tunelom, odkiaľ prišla. Chimal by ju bol dostihol, ale keď sa obrátil, aj on spoznal známy zvuk a neisto zastal a stal si na prsty.
Prichádzalo ďalšie vozidlo.
Mohol by dolapiť dievčinu, ale chytili by aj jeho. Má si vziať zbraň... čo by mal z toho, keby ju zabil? Hlavou mu prebehlo niekoľko myšlienok, ale všetky zavrhol. Vozidlo privezie množstvo mužov a všetci budú ozbrojení. Najmúdrejšie urobí, ak utečie. Zastavia sa, aby chytili dievča, a on získa čas i náskok. Len čo sa takto rozhodol, skočil do vozidla, zatlačil páku celkom dopredu a vozidlo vyrazilo ako vystrelený šíp. Nabralo veľkú rýchlosť. Vtom si uvedomil, že to nebolo správne rozhodnutie. Čo by tak mal ešte podniknúť? Odrazu zbadal v tuneli pred sebou čosi tmavé: rýchlo zatiahol druhú páku, vozidlo sa myklo a zastalo pri priečkach.
Tu je ďalší východ z tunela: hore po priečkach k otvoru - ale k akému? Nepochybne k oblohe, popri slnečnej dráhe. Toto je už druhý, má teda nádej, že ich je tu viac. Opäť zatlačil rýchlostnú páku. Kým sa dostane k najbližšiemu otvoru, musí si premyslieť, čo urobí. Treba sa chopiť príležitosti, áno, v tomto čudnom svete musí neustále využívať nejaké príležitosti. Potrebuje plán.
Jedlo a vodu si vezme so sebou. Rozopol odev a napchal si tam toľko potravinových balíčkov, koľko vošlo. Potom sa napil z otvorenej nádoby a odhodil ju. Plnú si zoberie so sebou. Jediným nevyriešeným problémom zostáva vozidlo. Keby ho nechal pri otvore, zistili by, kadiaľ odišiel a prenasledovali by ho. Toľkým mužom by sotva dokázal uniknúť. Nie je možné, aby sa vozidlo pohybovalo samo? Koniec koncov, ak zatlačí páku dopredu, malo by ísť, to vie aj dieťa. Pozrel najprv na páku, potom na vozidlo. Nemal ju k čomu pripevniť, že by ju priviazal? A čo keby ju niečo pritláčalo? Mykol vedľajším sedadlom, povolilo trocha. Jednou rukou si pridŕžal páku, opatrne vstal, obrátil sa a chrbtom sa zaprel do sedadla. Tlačil čoraz silnejšie, až tam čosi prasklo a sedadlo sa prevrátilo. Áno, pôjde to, teraz ho tam pevne zasekne. Znova si sadol, a vtom zbadal ďalšie priečky.
Nádobu s vodou a zbraň vyhodil von. Chytil zlomené sedadlo. Vozidlo, čo ho prenasledovalo, zatiaľ nevidel. len z diaľky k nemu doliehal silnejúci vrzgot a škripot. Dolnú časť sedadla oprel o susedné a vrchnou časťou ho zasekol do páky. Vozidlom trhlo a len-len že ho nezachytilo. Vyrazilo vpred. Chimal vyskočil z rozbiehajúceho sa vozidla. Po chvíli však spomalilo a zastalo. Sedadlo sa zošmyklo. Rozbehol sa k nemu. Zvuk prenasledujúceho vozidla bol čoraz hlasnejší.
Sedadlo prevrátil a dolnú štvorhrannú časť pevne pritlačil na páku a znova zoskočil. Vozidlo zavŕzgalo a rozbehlo sa, naberajúc čoraz väčšiu rýchlosť. Zvuk blížiaceho sa vozidla bol už celkom zreteľný. Vrhol sa bezhlavo k priečkam. Do jednej ruky schmatol vodu a zbraň, vyskočil na priečky a upaľoval hore, ako sa mu len s jednou voľnou rukou dalo. Len čo vtiahol nohy do tunela, prehrmelo okolo vozidlo. Zastal, zadržal dych a načúval, či zastavia. Zvuk postupne slabol, až celkom zanikol. Kým zistia, čo je vo veci, bude odtiaľto už ďaleko. Keďže nebudú vedieť, ktorý východ použil, má veľkú nádej, že im unikne. Pomaly sa šplhal hore po priečkach až hore k oblohe.
Len čo sa vynoril z diery, zacítil teplo slnečných lúčov. Hriali teplejšie, ako bol zvyknutý.
Odrazu ho pochytil strach, otočil sa a zbadal, ako sa na neho rúti obrovský žeravý kotúč.

4

Napoly zastrčený do diery, prepadol na okamih panike. Ale strach ho hneď prešiel, lebo si uvedomil, že páľava sa

nezvyšuje; slnko sa naňho nerútilo. Pohybovalo sa, ibaže pomaly, aby za deň prešlo celú oblohu. Bolo veľmi horúco, no dalo sa to vydržať. Kým slnko prejde svoju dráhu, Chimal už bude ďaleko. Zhodil bremeno na modrý povrch oblohy a zatvoril za sebou vrchnák. Odvracal sa od slnka, lebo ho oslepovali lúče. S vodou v jednej a so zbraňou v druhej ruke, pobral sa chrbtom k slnku k severnému koncu údolia, za ktorým ležali ukryté tunely strážcov. Cestu mu ukazoval vlastný tmavý predlžený tieň.
Už si trochu privykol na novoty; všetko, čo sa tu dialo, ho veľmi vzrušovalo, bolo akési vznešené. Nikdy predtým nič podobné nezažil. Naplnený hrdosťou kráčal po širokej belasej pláni. Pred mm sa rozprestierala takmer nekonečná rovina, na oboch stranách stúpala dohora. Nad hlavou, tam, kde by mala byť obloha, mu visel svet. Po oboch stranách sa pred Chimalom zvažovali nadol končiare hôr. Pod nohami cítil pevnú zem, tvrdý kameň, ako sa už predtým presvedčil. Preto ho už natoľko neznepokojovala skutočnosť, že svet, v ktorom vyrástol a kde ešte pred niekoľkými dňami žil, mu teraz visí nad hlavou ako obrovské závažie. Je ako muška, čo sa šplhá po nebeskej povale a hľadí na uväznených zajatcov. Keď sa už dostatočne vzdialil od slnka, zastal, že si oddýchne. Posadil sa na belasú oblohu a otvoril nádobu s vodou. Medzitým sa rozhliadol po údolí: rovno nad sebou videl chrámovú pyramídu. Odložil nádobu s vodou, vystrel sa na chrbát, ruky si založil za hlavu a pozeral sa na svoj domov. Keby sa veľmi namáhal, rozoznal by ľudí na poli. Polia vyzerali zelené a plodné, pripravené na skorý zber. Ľudia pracujú, žijú a vôbec si neuvedomujú, že sú zajatcami. Prečo? A čo ich väznitelia, ktorí sú sami zajatí v tom mravenisku chodieb? Aká je skrytá príčina ich tajného pozorovania alebo toho čudného rozprávania o Veľkom tvorcovi?
Áno, už vidí drobné postavy, ako kráčajú z poľa smerom ku Quilape. Rád by vedel, či ho aj oni vidia. Zakmital rukami i nohami v nádeji, že ho uvidia. Čo by si pomysleli? Pravdepodobne by ho pokladali za nejakého vtáka. Čo keby tak zobral zbraň a vypálil do oblohy svoje meno, odškrel modrú farbu, aby presvitol kameň. Napísal by CHIMAL, písmená by nehybne a nemenne viseli vo vzduchu. Nech by to potom kňazi skúsili vysvetliť.
Uškŕňajúc sa vstal a zobral si náklad. Väčšmi ako doteraz sa mu žiadalo poznať príčinu tohto všetkého. Musí tu byť nejaký dôvod... Kráčal ďalej.
Keď prechádzal okolo skalnej bariéry, čo uzatvárala koniec údolia, prezrel si ju so záujmom. Celkom ako v skutočnosti, iba odtiaľto vyzerali balvany ako drobné kamienky. Za bariérou už údolie nepokračovalo, videl len sivé skaly, z ktorých vyrastali končiare vrchov. Všetky boli umelé, ale postavené tak, aby vytvárali zdanie perspektívy: vzdialenejšie boli menšie než tie, čo sa nachádzali bližšie k údoliu. Chimal vykročil vpred, a rozhodol sa presvedčiť, čo nájde za horami. Lenže odrazu si uvedomil, že stúpa do kopca.
Stúpanie začínalo mierne, ale svah bol čoskoro strmší; musel u nakláňať dopredu a nakoniec liezol štvornožky. Obloha vpredu sa dvíhala čoraz vyššie, až k zemi, potiaľ sa však nikdy nedostane.
Pochytila ho panika, zľakol sa, že by navždy zostal v pasci holej oblohy, chcel vyliezť vyššie, ale na hladkej ploche sa pošmykol a kĺzal sa dolu. Zostal ležať bez pohnutia, kým strach nepominul a potom hútal, ako sa odtiaľto dostať preč. Dopredu to zrejme nepôjde, ešte vždy sa však môže vrátiť, ak bude musieť. Zatiaľ sa nechytil do pasce. Čo keby sa pustil doľava alebo doprava? Otočil sa a zadíval sa na nebeský svah na západe, kde sa obloha týčila až k horám. Vtom si spomenul, že tunel pod slnkom vyzeral, akoby stúpal dohora a predsa bol stále rovný. Na tomto svete asi existujú dva druhy ciest smerujúcich dohora. Skutočná cesta hore a cesta, čo iba vyzerá, ako by viedla hore a pritom je rovná. Zobral si vodu a zbraň a pustil sa smerom k pohoriu.
Vybral si cestu, ktorá sa zdala, že vedie hore, ale bola rovná; akoby ste kráčali v obrovskej rúre, ktorá sa vždy natočí do smeru, ktorým kráčate. Videl, že to, čo je dolu, mal teraz pod sebou. Horizont sa pomaly posúval. Hory, ktoré videl predtým nad sebou, viseli pred nim ako nejaká opona so zubatým okrajom. Každým krokom sa zuby - končiare znižovali, až napokon ležali rovno pred nim ako obrovské špicaté dýky.
Keď sa dostal k prvému končiaru, zistil, že sa svahom opiera rovno o oblohu, a siaha mu len po plecia! Bol ohromený; všetky čudá mu otupovali zmysly. Vrcholce hôr boli olemované čímsi bielym a tvrdým. Zrejme rovnakou hmotou ako obloha, len inej farby. Vyliezol na vrchol hory, obrátenej k nemu ako ostrý hrot. Škriabal sa až k bielemu koncu, k tvrdej skale. Čo to znamená? Uvidel údolie, čo teraz bolo asi v polovici oblohy a pri okrajoch sa zvažovalo. Ako by asi vyzeralo toto všetko z údolia? Zatvoril oči, aby si obraz ľahšie vybavil. Od úpätia brala za Zaachilou bolo ponad pyramídu vidieť veľké hory, vzdialené mohutné, vysoké hory, také vysoké, že sa na vrcholcoch po celý rok udržal sneh. Sneh! Otvoril oči, pozrel na bielu ligotavú látku a zasmial sa. Sedí na zasneženom horskom končiari; keby ho tak z údolia zbadali, iste by vyzeral ako nejaký strašný obor.
Chimal šiel ďalej, liezol po tých čudných kopcoch až ku skalnému otvoru a známym kovovým priečkam, čo mizli ďalej v hĺbke. Ďalší vchod do tunela.
Sadol si obďaleč a tuho premýšľal, čo urobí. Toto je zrejme vchod do dier, ktoré patria strážcom, kde ešte nebol. Nachádzal sa totiž hlboko na oblohe, veľmi ďaleko od otvoru, ktorým sem vliezol. Musí zísť dolu, veď medzi týmito holými skalami i tak nenájde miesto na úkryt. A keby sa úkryt aj našiel, zásoby jedla a vody by mu dlho nevydržali. Spomienka na jedlo v ňom vyvolala hlad; vytiahol si balíček a otvoril ho.
Čo bude robiť, keď sa vráti do tunela? Je sám, všetci sú proti nemu. Jeho súkmeňovci by ho okamžite zabili či zmrzačili; kňazi by mali radosť z predsmrtného mučenia. Hlavný pozorovateľ ho nazval nejestvujúcou bytosťou, čiže mŕtvym a všetci sa skutočne usilovali, aby ho poslali na druhý svet. Lenže sa im to nepodarilo! Nepomohli im ani zbrane, ani vozidlá, ani všetky tie veci, čo tu poznajú. Unikol im a je voľný... a voľný aj zostane! Potrebuje iba plán, aby si slobodu zabezpečil.
Najprv si medzi povaľanými skalami ukryje jedlo a vodu. Potom sa vráti do tunela a postupne preskúma okolité jaskyne. Musí sa čo najviac dozvedieť o tajomstvách strážcov. Nie je to ktovieaký veľkolepý plán, ale inú voľbu nemá.
Keď dojedol, skry si zásoby i prázdne obaly a otvoril príklopku. Spodný tunel mal kamennú dlážku. Opatrne kráčal až ta, kde sa spájal s ďalším tunelom so širokými koľajnicami. Nevidel nablízku nijaké vozidlo a ani nepočul, že by sa

dajaké blížilo. Niet z čoho vyberať, pustí sa tadiaľto. So zbraňou v ruke vydal sa doprava na koniec údolia. Najľahšie sa mu kráčalo medzi koľajami. Ale nepozdávalo sa mu, že je tak na očiach, zahol preto do prvej chodby. Ukázalo sa, že vedie k točitému železnému schodišťu strácajúcemu sa v skale. Chimal sa rozhodol zísť dnu. Od stáleho točenia sa mu krútila hlava.
Keď zostúpil nižšie, začul akýsi hukot, ktorý sa klesaním stupňoval. Ocitol sa vo vlhkom tuneli, v strede ktorého prúdil pramienok vody. Hukot sa rozliehal teraz po celej šachte. Chimal postupoval opatrne, striehol na každý pohyb. Tunel ústil do velikánskej jaskyne. Mohutný hukot vychádzal z obrovských kovových strojov. Nevedel si predstaviť, na čo sú. Veľké guľaté časti sa strácali hore v skale. Z jednej vytekal prúd vody na podlahu tunela. Chimal sa z bezpečného miesta pri vchode pozeral na rad obrovských predmetov až k pultu, na ktorom boli malé ligotavé predmety, osvetlené silným svetlom. Za pultom sedel akýsi muž. Bol k nemu obrátený chrbtom a ešte ho nespozoroval. Chimal sa vrátil do tunela a prešiel okolo kovového schodišťa. Najprv sa pozrie, kam vedie tunel, potom sa vráti hore.
Hluk pomaly slabol, hučanie bolo veľmi vzdialené, ale kdesi pred sebou počul tiecť vodu. Vchod do ďalšieho tunela bol tmavý. Vykročil do temnoty a držal sa pri stene. Svetlá sa krútili doľava a odrážali sa od nejakej tmavej plochy. Uvedomil si, že má pred sebou obrovské podzemné jazero: v diaľke hučala tečúca voda. Odraz svetla na hladine sa mihal na malých vlnkách. Jaskyňa bola obrovská, ozvena vracala zo všetkých strán hukot padajúcej vody. Kde sa nachádza toto miesto? V mysli si premietol všetky zákruty, ktorými prešiel a usiloval sa odhadnúť, ako ďaleko zašiel. Zostúpil hlbšie ako predtým, najprv šiel smerom na sever, potom na východ. Predstavil si v duchu svoju cestu, áno, tam hore je močiar, močiar v severnej časti údolia. Pravdaže! Toto podzemné jazero leží pod močiarom a odvodňuje ho. Tie veci, ktoré videl v jaskyni, majú niečo spoločné s vodou odchádzajúcou rúrami k vodopádu. Kam vedie tento rad svetiel po okrajoch tmavého jazera? Pôjde ďalej a zisti to.
Krajina bola vytesaná do kamennej jaskynnej steny a popri nej boli umiestnené svetlá. Kameň bol vlhký a klzký. Kráčal opatrne. Asi vo štvrtine jazera sa cesta napájala na tunel. Chimal pocítil únavu. Má ísť ďalej alebo sa vráti do úkrytu? Najmúdrejšie by bolo vrátiť sa, lež záhada týchto jaskýň ho poháňala vpred. Kam vedie táto chodba? Pustil sa ďalej. Chodba bola vlhká a zatuchnutá, osvetľovali ju rovnomerne rozložené okienka. Ale nie, neboli až tak pravidelne rozložené, vpredu sa črtala tmavá medzera ako diera po vytrhnutom zube. Keď sa k nej priblížil, presvedčil sa, že tá hladká vec tam síce je, ale nežiari, preto je tmavá. S niečím podobným sa tu ešte nestretol. Pravdepodobne tento tunel málo používajú, a tak si to zatiaľ nikto nevšimol. Na druhom konci chodby sa točili ďalšie schody. Vybehol po nich. Viedli do malej miestnosti. Uvidel dvere a priložil k nim ucho; z druhej strany sa nič neozývalo. Poodchýlil ich trochu a nakukol dnu.
Bola to tichá, prázdna jaskyňa, najväčšia zo všetkých, aké tu videl. V obrovskom priestranstve počul iba šuchot vlastných krokov. Osvetlenie bolo tlmenejšie ako inde, ale stačilo na to, aby sa vynímala rozľahlosť Jaskyne a maľby ozdobujúce jej steny. Maľby vyzerali ako živé, ale čudné; ľudia, nezvyčajné zvieratá a rozličné čudné kovové predmety. Akoby to všetko kráčalo strnulo na druhý koniec jaskyne, kde boli ďalšie dvere a sochy zo zlata. Ľudia na maľbách mali fantastické odevy, boli dokonca aj rozličnej farby pleti, všetci vlak kráčali k jednému cieľu. Podnietený pochodom mlčanlivých postáv, pobral sa ta aj Chimal. Najprv sa však dobre porozhliadal.
Druhý koniec jaskyne uzatvárali obrovské balvany, ktoré sa mu zdali akési povedomé. Ako to? Nikdy predtým tu predsa nebol. Podišiel bližšie a premeriaval si ich výšku. Veľmi mu pripomínali skalnú bariéru, ktorá uzatvára údolie. Samozrejme! Je teda na druhej strane bariéry. Keby sa tie obrovské kamene odstránili, údolie by sa otvorilo. Nepochyboval, že sily, čo vytesali chodby a zostrojili slnko, by ľahko odstránili aj tieto skaliská. Zo strany údolia sa zdalo, že cesty von niet... východ uzatvárali skaly. Je možné, že legenda vravela pravdu? Že raz sa údolie otvorí a ľudia vykročia vpred? Lenže kam? Chimal sa obrátil a pozrel na vysoký otvor na druhej strane miestnosti. Kam vedie? Prešiel popri veľkých zlatých sochách, znázorňujúcich muža a ženu a pokračoval ďalej do tunela. Bol široký, rovný, zdobený zlatom. Do tunela ústilo množstvo dvier, ale tie teraz neskúmal, to počká. Nepochybne sa za nimi ukrýva veľa zaujímavého, teraz však smeruje k inému cieľu. Vpred. Kráčal čoraz rýchlejšie, pustil sa takmer do behu, až k veľkým krídlovým dverám zo zlata. Za nimi bolo ticho. Otvoril ich nesmelo.
Pred zrakom sa mu odkryla veľká sála, skoro rovnaká ako tá predchádzajúca, ibaže tmavá a nevyzdobená. Cestu mu osvetľovalo len niekoľko malých svetiel. Po, bokoch i vzadu boli steny, iba predná chýbala; miestnosť končila akýmsi otvorom obráteným k nočnej oblohe posiatej hviezdami.
Takúto oblohu Chimal ešte nevidel. Nebolo vidieť mesiac a obzor neohraničovali hory tak ako v údolí. A hviezdy, nespočetné množstvo hviezd, rozprestierajúce sa mu nad hlavou. Hoci rozoznal i známe postavenia hviezd, strácali sa v nekonečnosti ostatných konštelácií ako zrnko v prachu. A všetky sa otáčali, akoby boli na obrovskom kolese. Niektoré boli nepatrné a málo jasné, iné horeli ako planúce fakle, no predsa mu na tých tvrdých svetelných bodoch chýbalo to jasné trblietanie, aké vídaval z údolia.
Čo to znamená? V nepredstaviteľnej úzkosti vykročil vpred, ale narazil na čosi chladné a neviditeľné. Pocit strachu sa hneď stratil, len čo si pri dotyku uvedomil, že je to rovnaká priehľadná látka, akú videl na prednom kryte vozidla. Celá stena tejto miestnosti je vlastne oknom... kam? Pozrel von a videl hviezdy rozosiate po celej oblohe, napravo, naľavo, hore idolu. Odrazu pocítil závrat, zdalo sa mu, že padá. Zachytil sa, ale nezvyčajný chlad neveštil nič dobré, preto ruku zasa odtiahol. Má to byť hádam ďalšie údolie obrátené ku skutočnému hviezdnemu vesmíru? Ale kde je potom údolie? Chimal neisto ustúpil; tento nový obrovský priestor mu naháňal strach. Vtom začul za sebou nejaký slabý zvuk. Kroky? Naraz mu čosi vyrazilo smrtiacu zbraň z ruky. Uskočil. Zvalil sa na studený oblok. Uvidel Hlavného pozorovateľa a troch ďalších mužov. Všetci naňho mierili ohnivými smrtiacimi zbraňami.
"Tak predsa si sa dostal až na koniec," ozval sa Hlavný pozorovateľ.

HVIEZDY
1

Danthe togui togui	Rieka tečie, preteká
hin hambi tegue.	bez ustatia.
Ndahi togui togui	Vietor fúka, pofukuje
hin hambi tegue.	bez ustatia.
Nbui togui...	Život plyne...
hin hambi pengui.	bez zľutovania.

Chimal sa vystrel a pripravil sa na smrť. Do úst sa mu automaticky dral nápev piesne smrti, odriekal prvé verše, kým si neuvedomil, čo vlastne robí. Vychrlil tie slová a pevne zovrel pery, čo ho zradili. Niet bohov, ku ktorým sa možno modliť, tento vesmír je veľmi čudné miesto.
"Zabijem ťa, Chimal," prehovoril Hlavný pozorovateľ suchým bezfarebným hlasom.
"Poznáš moje meno, vieme sa dohovoriť a predsa ma chcel zabiť. Prečo?"
"Spytovať sa budem ja, ty budeš odpovedať," vravel starec, nevšímajúc si jeho slová. "Počúvali sme ľudí z údolia a dozvedeli sme sa o tebe veľa zaujímavých veci, ale to najdôležitejšie nevieme. Tvoja matka nám to povedať nemôže, pretože je mŕtva ..."
"Mŕtva! Čože, ako to? ..."
" ...zabili ju namiesto teba, keď zistili, že ťa vyslobodila. Kňazi boli veľmi rozhnevaní, ale tvoja matka vyzerala veľmi pokojná, dokonca sa usmievala."
Skutočne poznajú naše údolie, a to celkom dôverne. Matka...
"Krátko pred smrťou sa priznala k niečomu dôležitému. Vravela, že všetko je jej chyba, stalo sa to vraj pred dvadsiatimi dvoma rokmi a že, ty Chimal, si nevinný. Nevieš, čo tým chcela povedať?"
Tak je mŕtva, Ale cítil, že je od údolia tak ďaleko, že ho to nezabolelo tak, ako by si bol myslel.
"Hovor," prikazoval Hlavný pozorovateľ. "Vieš, čo tým myslela?"
"Viem, ale nepoviem. Nebojím sa vašich hrozieb."
"Si hlúpy. Okamžite mi to povedz. Prečo spomínala dvadsať dva rokov? Nespája sa jej vina s tvojím narodením?"
"Áno," odvetil prekvapený Chimal. "Ako to viete?"
Netrpezlivo mávol rukou, akoby chcel zahnať jeho otázky. "Najprv odpovedz, ale pravdivo, pretože táto otázka môže rozhodnúť o tvojom živote. Povedz, ako sa volal tvoj otec?"
Zostalo ticho. Chimal si uvedomil, že všetci muži sa nakláňajú dopredu a s napätím čakajú na odpoveď. Už celkom zabudli na zbrane. Prečo by to nepovedal? Teraz už nezáleží na porušení tabu.
"Mojim otcom bol Chimal-Popoca, muž z dediny Zaachila."
Tie slová zasiahli starca ako tvrdý úder. Zapotácal sa, dvaja muži ihneď odhodili zbrane a priskočili mu na pomoc. Tretí sa preľaknuto prizeral. Hlavne zbrani smerovali k zemi. Chimal sa vypol, že skočí, schytí zbraň a utečie.
"Nie..." zachrapčal Hlavný pozorovateľ. "Neochvejný strážca, ihneď odlož všetky zbrane."
Muž sa zohol a zložil zbrane na zem, ako mu prikázali. Chimal vykročil k dverám a zastavil sa. "Čo to má znamenať?" spýtal sa.
Starec odtisol svojich pomocníkov nabok a upravil si jeden z predmetov pripnutých k opasku. Kovový postroj sa mu hneď vyrovnal a podoprel mu postavu a napriamil hlavu.
"To značí, Chimal, že si u nás vítaný, prosím, buď tu s nami. Je to slávny deň, deň, ktorý sme počas nášho života vôbec neočakávali. Tvoja prítomnosť dodá našim verným silu, poučíš nás svojou múdrosťou."
"Nerozumiem, o čom to hovoríš," zúfalo odvetil Chimal.
"Je toho veľa, čo ti máme povedať, najlepšie bude, ak začnem od počiatku..."
"Čo znamenajú tie hviezdy? Toto chcem vedieť zasa ja."
Starec prikývol a takmer sa usmieval.
"Teraz nás budeš učiť, pretože toto je začiatok, ktorý si predpovedal. Tamto je vesmír a hviezdy, o ktorých ťa učili kňazi. Všetko, čo ťa učili, je pravda."
"Aj to, čo sa týka našich bohov? Veď v tých rozprávkach niet pravdy."
"Opäť si predvídal správne a bez pomoci iných. To je ďalším dôkazom výsady, s ktorou si sa narodil. Nie, falošných bohov niet, jestvujú len v rozprávkach jednoduchých ľudí, a tými sa potom v živote riadia. Je len Veľký tvorca. On stvoril všetko. Nemyslím bohov, ale všetko ostatné, o čom ste sa učili od kňazov."
Chimal sa zasmial, "O slnku, čo je guľou z horúcich plynov? Sám som ho videl vychádzať a dotýkal som sa jeho dráhy."
"To je pravda, lenže ani kňazi nevedia, že tento svet nie je tým svetom, o ktorom vás učia. Počúvaj a všetko ti odhalíme. Existuje slnko i planéta ako všetky tamtie hviezdy, a okolo nej sa vo večnom kruhu otáča Zem.
Všetci pochádzame zo Zeme, ale opustili sme ju pre väčšiu slávu Veľkého tvorcu." Ostatní zahundrali čosi na súhlas, pričom sa dotýkali svojich amuletov.
"Ospevujeme Ho nie bez príčiny. Len sa pozri na Jeho dielo! Videl aj iné svety, čo krúžia okolo Slnka, aj tie malé koráby, čo postavili ľudia, aby prekonali vzdialenosti medzi nimi. Hoci sú to rýchle lode, rýchlejšie, ako si možno vieš predstaviť, trvá im mnoho mesiacov a týždňov, kým sa dostanú z planéty na planétu, A predsa sú to vzdialenosti omnoho menšie, ako vzdialenosti medzi rozličnými slnkami. Najrýchlejšiemu korábu by taká cesta trvala aspoň tisíc rokov. Ľudia to vedia, preto sa vzdali nádeje na cestu k iným slnečným sústavám, ktoré sa krútia okolo ďalekých

hviezdnych planét.
Čo sa nepodarilo slabému človeku, to dokázal Veľký tvorca. On stvoril náš svet a nariadil, aby putoval k hviezdam..."
"Čože to vravíš?" spýtal sa Chimal v návale strachu či skôr radosti, čo pocítil.
"Áno, sme cestovatelia v kamennom svete rútiacom sa vesmírnou prázdnotou od hviezdy k hviezde, ako obrovský vesmírny koráb. Je to prázdny svet, v jeho srdci leží údolie, v údolí žijú Aztékovia a Aztékovia sú cestujúcimi na tejto lodi. Čas sa pre nich ešte nenaplnil, táto záhada zostáva pre nich neodhalená, a preto veselo užívajú pohodu a pokoj pod blahodarným slnkom. My strážcovia žijeme len preto, aby sme ich chránili a viedli; Jeho dôveru nesklameme."
Odrazu akoby na zdôraznenie tých slov zaznel gong, raz a potom znova. Strážcovia zdvihli svoje amulety a pri treťom údere zatlačili prúty, aby prehodili ďalšie číslo.
"Skončil sa ďalší deň našej cesty," zanôtil Hlavný pozorovateľ, "a sme o deň bližšie k veľkému dňu Príchodu a Zvestovania. Zostaneme verný počas všetkých dni našich rokov."
"Dní našich rokov," ako ozvena odpovedali ostatní.
"A kto som ja?" spýtal sa Chimal. "Prečo som iný?"
"Si dieťaťom Zeme, ktorému sme prisahali slúžiť. Predstavuješ samotnú podstatu nášho bytia. Nie je napísané, že raz príde Veľký deň, bariéra sa zrúti a ľudia v údolí budú slobodní? Prídu sem a uvidia hviezdy, konečne spoznajú pravdu. V ten deň bude zničená Coatlice, ľudia zistia, že sa musia navzájom milovať, dozvedia sa, že manželstvá rodov z jednej dediny sú zakázané a že je správne, aby sa manželstvá uzatvárali medzi mužom z jednej dediny a ženy z druhej."
"Moja matka a môj otec..."
"Tvoja matka a otec, ktorí opustili svet priskoro, priviedli na svet skutočné dieťa Zvestovania. Veľký tvorca múdro požehnal Aztékov, aby zostali pokorní, osievali polia a šťastne žili v údolí. Keď príde vytúžený deň, táto kliatba sa zmení a ich deti budú robiť veci, o akých sa ich rodičom ani nesnívalo: budú čítať knihy a raz navždy opustia údolie."
Áno, Chimal síce nevedel, ako je to zariadené, ale uvedomoval si, že je to tak. On sám údolie neuznával, protestoval proti životu v údolí a túžil, aby mohol odtiaľ odísť. A skutočne odišiel. Bol iný, vždy to cítil a hanbil sa za to. To už nie je ani pravda. Vystrel sa a poobzeral sa po ostatných.
"Chcem sa mnoho dozvedieť."
"Všetko ti povieme, všetko. Dozvieš sa všetko, čo poznáme a budeš sa učiť na miestach poznania, čo na teba čakajú, Potom budeš učiť ty nás."
Chimal sa hlasno rozosmial. "Už ma teda nechcete zabiť?"
Hlavný pozorovateľ sklonil hlavu. "Bola to moja chyba. Priznávam si svoju obmedzenosť a prosím o odpustenie, Ak chceš, môžeš ma zabiť."
"Ešte sa do hrobu neponáhľal, starý človek, musíš mi najprv povedať mnoho veci."
"Máš pravdu. Začneme hneď."
2
"Toto je čo?" opýtal sa Chimal, hľadiac na pariaci sa kus hnedého mäsa na tanieri pred sebou, "Nepoznám nijaké zviera, z ktorého by sa dal získať taký veľký kus mäsa." Nedôverčivo sa zahľadel na Hlavného pozorovateľa, akoby chcel povedať, že tuší, ako sa volá to veľké zviera.
"Je to biftek, jeden z najkrajších kúskov, aké zvyčajne jedávame iba vo sviatok, Ak si budeš želať, môžeš ho mať každý deň. Výrobňa mäsa má dostatočné zásoby."
"O takom zvierati som nepočul,"
"Ak dovolíš, všetko ti ukážem." Hlavný pozorovateľ nadstavil televízny prijímač v stene. Súkromiu Hlavného pozorovateľa chýbala strohosť, akú videl v izbách strážcov. Zo skrytého zdroja vychádzala hudba, na stenách viseli obrazy a podlahu pokrýval hrubý koberec. Chimal sa nahladko oholil akýmsi depilačným prostriedkom. Teraz sedel v mäkkej stoličke a pred nim stáli rozličné jedlá, príbor a riad. A obrovský kus mäsa.
"Opíš nám svoju prácu," prikázal Hlavný pozorovateľ mužovi, čo sa zjavil na obrazovke. Ten prikývol.
"Som Zásobovač a z väčšej časti sa sústreďujem na prácu v mäsoprodukcii." Odstúpil a ukázal na obrovskú kaďu, čo stála za ním. "V tomto živom roztoku rastú určité konzumné časti zvierat, pochádzajúce z rúk Veľkého tvorcu. Živiny dopĺňame a tkanivo nepretržite rastie, tak máme pravidelné zásoby pre vlastnú potrebu."
"V istom zmysle sú tieto porcie večné," poznamenal Chimal, keď obrazovka zhasla. "Hoci sa jednotlivé časti odoberajú, nevyčerpajú sa, Rád by som vedel, aké je to zviera."
"Nikdy som neuvažoval o zásobárni mäsa z hľadiska večnosti. Ďakujem ti. Budem sa tým vážne zaoberať, pretože, ako sa zdá, je to dôležitá otázka. To zviera sa volalo krava. Viac však neviem."
Chimal sa váhavo pustil do prvého kúska, ale napokon zjedol všetko. Nič lepšie predtým neochutnal. "Už mi chýba len štipľavá paprika," podotkol polohlasne.
"Zajtra ju dostaneš," poznačil si Hlavný pozorovateľ.
"Týmto mäsom kŕmite aj supov?" spytoval sa Chimal, keď sa mu všetko rozležalo v hlave.
"Áno, horšími kusmi, V údolí niet dosť malej zveri, aby sme ich uživili, musíme im preto stravu dopĺňať."
"Načo teda vôbec sú?"
"Lebo tak to stojí v Písme a taká je vôľa Veľkého tvorcu."
Nebolo to po prvý raz, že počul takúto odpoveď. Cestou sem sa veľa vypytoval, ešte stále sa pýta a oni nič pred ním nezamlčujú. Ale veľa ráz sa stalo, že aj strážcovia zostali bezradní a nepoznali celý svoj osud tak ako Aztékovia, Svoje podozrenie však nevyslovil nahlas. Ešte sa musí veľa učiť!
"Sú tu na to, aby ste sa o nich starali," náhle zacítil okolo seba dych smrti, "ale prečo jestvujú štrkáče a škorpióny? Keď Coatlice zmizla v jaskyni, vyrojilo sa ich celé klbko. Prečo?"
"Sme strážcovia a pri vykonávaní svojich povinností musíme byť neľútostní. Ak má otec veľa detí, nemôže byť

dobrým otcom, pretože sa o ne nevie postarať, hladujú. Takisto je to s údolím. Keby v ňom žilo priveľa ľudí, nemali by dosť potravy. Ak populácia presiahne istý počet ľudí oboch pohlaví, aký sme vypracovali na základe výpočtov, pustíme do údolia viac hadov a hmyzu."
"To je strašné! Vravíš, že jedovaté plazy chováte iba na to, aby hubili ľudí?"
"Správne rozhodnutie býva niekedy veľmi ťažké, Musíme sa všetci naučiť byť silní a pevní, aby sme konali podľa vôle Veľkého tvorcu."
Neodpovedal na to hneď. Pojedol a vypil veľa z dobrôt, čo mu predložili. Chcel stráviť všetko, čo sa dozvedel. Nožom ukázal na rad kníh na druhej strane miestnosti.
"Chcel som si prečítať vaše knihy, ale sú veľmi ťažké a plné slov, ktoré nepoznám. Nemáte voľajaké jednoduchšie?"
"Máme, sám som na to mohol prísť. Som však už starý a pamäť mi neslúži tak, ako by mala."
"Smiem sa spýtať, koľko máte rokov?"
"Práve vstupujem do svojho stodeväťdesiateho roku. Ak si to bude Veľký tvorca želať, dúfam, že sa dožijem rovných dvesto rokov."
"Vaši ľudia žijú oveľa dlhšie ako naši. Ako to?"
"Máme vyššie životné poslanie ako jednoduchí roľníci, náš vek je nám odmenou za vernú službu, Pomáha nám mnoho strojov, liekov, telo nám podopierajú tieto eskoskelety. Narodili sme sa, aby sme slúžili, a čím dlhšie slúžime, tým viac práce vykonáme."
Chimal sa znova zamyslel, ale nechal si myšlienky pre seba. "A tie knihy, o ktorých ste hovorili?"
"Áno, prirodzene. Po dnešnej službe ťa ta zavediem. Púšťajú ta výlučne iba Pozorovateľov, ktorí nosia červený odev."
"Tak preto ste i mňa obliekli do červeného?"
"Zdalo sa mi, že to tak bude najmúdrejšie. Najlepšie a najvhodnejšie pre Zvestovateľa. Všetci ťa budú rešpektovať."
"Kým skončíte prácu, rád by som si zatiaľ prezrel miesto, odkiaľ strážcovia pozorujú údolie."
"Ak si pripravený, môžeme ísť. Sám ťa ta zavediem."
Boli to celkom iný pocit kráčať týmito tunelmi bez strachu, V červenom odeve a po boku Hlavného pozorovateľa otvárali sa pred nim všetky dvere a ako prechádzali miestnosťami, všetci ho vítali. Oceľová na nich čakala pri vchode do pozorovacieho centra.
"Chcem ťa požiadať, aby si mi prepáčil," povedala so sklopeným zrakom, "Nevedela som, kto si."
"Nik z nás to nevedel, Oceľová," prerušil ju Hlavný pozorovateľ a načiahol sa za jej amuletom. "To však neznamená, že by sme sa mali vyhýbať pokániu, pretože nevedomý hriech je hriechom. Budeš nosiť svoj umŕtvovač tridsať dni, až si naň zvykneš."
"Áno," prikývla horlivo so zopnutými rukami a rozšírenými očami.
"Ukážeš mi svoju prácu?" spýtal sa Chimal.
"Som rada, že si si vybral práve mňa," odpovedala dievčina.
Zaviedla ho do obrovskej guľatej miestnosti. Do stien boli zabudované obrazovky. Pred nimi sedeli strážcovia, počúvali cez slúchadlá a z času na čas niečo oznamovali do mikrofónu pri ústach. V strede miestnosti stála zvýšená pozorovateľňa.
"Tam sedáva Hlavný strážca," ukazovalo dievča. "Organizuje prácu a vedie nás. Sadni si sem, ukážem ti, ako sa to robí."
Chimal si sadol pred voľnú pozorovaciu stanicu a dievča mu ukázalo kontrolné tlačidlá.
"S týmito gombíkmi volíme správny kanál. Je ich stotridsaťštyri a každý má vlastný kód. Každý strážca musí poznať všetky kódy, aby si vedel rýchlo zvoliť. Trvá to dlho, kým sa naučíme dokonale ovládať kódy. Chceš sa pozrieť?"
"Áno. Môžeš zapojiť jazero pod vodopádmi?"
"Tu je. Má číslo šesťdesiatsedem." Stlačila gombíky a na obrazovke Sa zjavilo jazero od vodopádov. "Zvuk sa zapája takto." Nastavila zvuk a v slúchadlách sa ozval šplechot vody a zo stromov zaznieval vtáčí spev. Obraz bol farebný a jasný, akoby ste sa dívali do údolia okienkom v skale.
"Odkiaľ to berú? Ako to prenášajú?" spýtal sa.
"Väčšinou sú vnútri, aby ich ľudia nemohli odhaliť. Ale mnohé kamery sú ukryté aj v chráme, napríklad táto." Jazero zmizlo a zjavil sa Itzcoatl; kráčal po širokých schodoch chrámovej pyramídy. "Zvolili ho za nového veľkňaza. Len čo ho oficiálne vyhlásili za prvého kňaza a keď vykonal obrad so všetkými modlitbami a obetami, povolili sme východ slnka. Strážcovia vždy vítajú príležitosť, keď môžu slnko na deň zastaviť; urobia generálnu opravu a rozličné úpravy."
Chimal stlačil niekoľko voličov podľa náhodného výberu. Zdalo sa, že snímacie kamery sa nachádzajú v celých skalných hradbách; jedna bola obrátená dokonca i na celé údolie, takže sa naskytal panoramatický pohľad. Obraz bolo možno posúvať a bol vybavený zväčšovacím zariadením, pomocou ktorého sa údolie celkom priblížilo. Teraz bol obraz bez zvuku.
"Tamto," ukazovala mu Oceľová na obrazovke, "vidieť štyri vysoké skaly pri rieke. Sú pristrmé, nedá sa na ne vyliezť..."
"Viem, skúšal som to."
"... a na vrchole sú dve kamery. Používame ich iba za mimoriadnych okolnosti na pozorovanie a ovládanie Coatlice."
"Jednu z nich som už, myslím, zachytil," oznámil, voliac správny kanál. "Číslo dvadsaťosem. Áno, to je ona. Správne."
"Ako rýchlo si si to osvojil," poznamenala s úctou. "Mne to trvalo niekoľko rokov."
"Ukáž mi aj ostatné zariadenie, prosím," požiadal ju Chimal a vstal.
"Ako si želáš. Všetko ti poukazujem."
Najprv sa zašli niečím občerstviť. Zásobovač z bufetového centra na nich naliehal, aby sa posadili a hneď im priniesol teplý nápoj. Ostatní sa obsluhovali sami.

"Zdá sa, že ma tu všetci poznajú," podotkol.
"Povedali nám o tebe pri dopoludňajšej službe. Si prvým Zvestovateľom. Všetci prežívame veľké vzrušenie, lebo takého sme tu ešte nemali."
"Čo to pijeme?" opýtal sa Chimal, aby zmenil tému, pretože sa mu nepozdával výraz úcty na jej tvári, sprevádzaný zblednutím, pootvorením úst a sčerveneným nosom.
"Volá sa to čaj. Osviežuje, však?"
Poobzeral sa po veľkej miestnosti naplnenej šumom hlasov a cvengotom príborov. Odrazu si na niečo spomenul. "A kde sú deti? Myslím, že som tu ešte nijaké nevidel."
"O tom nič neviem," vyhŕkla a ešte viac zbledla. "Ak nejaké sú, musia byť v detskom centre."
"Ty to nevieš? To je ale čudná odpoveď! Ty si nebola vydatá? Nemáš deti?"
Tvar jej odrazu očervenela, dusila v sebe plač. Vybehla von.
Chimal dopil čaj a potom vyhľadal Hlavného pozorovateľa, ktorý naňho už čakal. Chimal mu hneď vysvetlil, čo sa stalo. Starec vážne prikyvoval.
"My sa o tom môžeme porozprávať, pretože pozorovatelia na všetkých dozerajú. No strážcovia sa pri podobných rečiach cítia zahanbení. Vedú panenský život. Život zvieracích vzťahov, aký panuje v údolí, je im vzdialený. Sú v prvom rade strážcami, až potom ženami.
Nariekajú nad osudom, čo im dal ženské telo, ktoré ich privádza do rozpakov a prekáža im v práci. Sú silné vo svojej viere."
"To je zrejmé. Ospravedlňujem sa za svoju otázku; vaši strážcovia však musia odniekiaľ pochádzať."
"Nie je nás veľa a žijeme dlhý a prospešný život."
"Som o tom presvedčený. Ale ak nemáte večný život, potrebujete aj nových ľudí. Ako? Skadiaľ?"
"Z detského centra. Je bezvýznamné. A teraz už poďme." Hlavný pozorovateľ vstal na odchod, lenže Chimal ešte neskončil.
"Čo máte v tom oddelení? Stroje, produkujúce dospelé jedince?"
"Tak by to bolo najlepšie. Kontrola detského centra patri medzi moju najťažšiu prácu. Tam niet poriadku. Máme tu štyri matky, ale jedna z nich čoskoro zomrie. Sú to ženy, ktoré sme vybrali, hm... preto, lebo sa im nedarila práca a štúdium, nezvládli svoje úlohy. Preto sa stali matkami."
"A otcovia?"
"Veľký tvorca to zariadil sám. Máme zásobárne zmrazených spermií. Technici poznajú spôsob, ako sa s nimi zaobchádza. Činy Veľkého tvorcu sú veľké. Teraz už musíme ísť."
Chimal vedel, že nateraz sa viac nedozvie. Vypustil preto túto tému z hlavy, ale celkom na ňu nezabúdal. Vracali sa rovnakou cestou, ktorú použil po poplachu, keď ho strážcovia znova chytili. Cez veľkú halu a zlatom vyzdobenú chodbu. Hlavný pozorovateľ otvoril dvere a voviedol ho dnu.
"Toto miesto je tu od samého začiatku. Čakalo len na Zvestovateľa. Ty si prvý. Posaď sa sem pred obrazovku a všetko sa pred tebou odhalí."
"Zostaneš tu so mnou?"
Starcovi sa po prvý raz ústa skormútene skrivili do rezignovaného úsmevu. "Nie, to nesmiem. Toto miesto je určené len pre Zvestovateľa. Je pre mňa cťou a svätou povinnosťou opatroval ho preňho, aby bolo vždy pripravené." Vyšiel a zatvoril za sebou dvere.
Chimal sa usadil do pohodlného kresla a hľadal vypínač, aby zapol prístroj, ale nebolo to treba. Chimalovou váhou v kresle dostal prístroj pokyn a obrazovka sa rozsvietila. Miestnosťou sa rozľahol hlas.
"Buď vítaný," vravel hlas. "Prichádzaš k Proxime Centauri."

EROS, jeden z množstva asteroidov tvoriacich pás asteroidov čiže oblasť úlomkov planét medzi orbitou Marsu a Jupitera. Vyskytujú sa i výnimky; medzi najvýnimočnejšie patri Eros, pretože jeho orbit v jednom bode takmer dosahuje orbit Zeme. Má tvár cigary a dĺžku dvadsať míľ, všetko tvrdý kameň. Potom vznikol plán. Najväčší plán v histórii veľkých plánov, vytvorených ľudstvom, ktorý pochádza od Veľkého vládcu, skutočného Veľkého tvorcu. Kto iný ako On mohol zostaviť projekt, ktorý sa pripravoval šesťdesiat rokov a uskutočňuje päťsto rokov?
Eros, blížiaci sa k Zemi za svojim novým osudom. Malé kozmické koráby, malí ľudia preklenú beztiažnu priepasť a púšťajú sa do obrovskej roboty. Hlboko v skalách si vyhĺbia obydlia, veď mnohí z nich tam prežijú celý život. Vyhĺbia si obrovské haly, v ktorých je ukrytý sen...

NÁDRŽ POHONNÝCH HMÔT, ich naplnenie trvá šestnásť rokov. Aká je hmota pohoria dlhého dvadsať míľ? Dodáva si vlastnú reakčnú hmotu; túto hmotu vstrekne palivo. Jedného dňa sa pohne smerom od slnka, okolo ktorého krúžil miliardy rokov a už nikdy sa nevráti...

AZTÉKOVIA, po mnohých úvahách vyvolení spomedzi všetkých primitívnych kmeňov Zeme. Jednoduchí ľudia, sebestační, biedni, s bohatstvom božstiev. Ešte aj dnes sú v horách zabudnuté dediny, prístupné len horskými chodníčkami, kde žijú ľudia ako v čase, keď sa zjavili prví Španieli, čo bolo pred mnohými stáročiami. Raz do roka zberajú úrodu kukurice, jej pestovanie im zaberá všetok čas a nahrádza takmer všetku stravu. Vegetariáni, ktorí sa občas živia aj mäsom a rybami, ak sa lov podarí. Varia halucinačný nápoj z agávy a vo všetkom vidia bohov a duchov. Voda, stromy, skala - to všetko má dušu. Panteón bohov a bohýň, čo nemá páru: Tezcatlipoca, boh nebies a Zeme, Mixtec, boh smrti, Mictlatecuhtli, boh mŕtvych. Ťažká práca, horúce slnko, všetko zahalené do náboženského rúcha, dokonalá religiózna kultúra. Od svojho stvorenia nažívajúci bezo zmien v horskom údolí... veď kto by si ináč udržal

stáročnú kultúru a čo by ju nahradilo, keby im ju odňali? Pevne zasadení ako celok, pretože je potrebné zachovať tento stav päťsto rokov. Doplnením malých úprav a trochou pravdy veríme, že situácia zostane neporučená. Písmo. Základná kozmológia. Bude to potrebné, keď Aztékovia vyjdú nakoniec z údolia a ich deti vykročia v ústrety novému osudu.

MOZOG, zložité poprepletané závity s nekonečnými permutáciami. Tvorcovia a kontrolóri života. V závitoch sa ukrývajú aj také detaily, ako je ochlpenie na nohách alebo blcha ukrytá na dvadsaťtonovej veľrybe. Miliardy rokov vo vývoji, a tajomstvo bude za niekoľko storočí odhalené. Nie je v ňom záhada červených vlasov? Nahraďte ho a dieťa bude tmavovlasé. Genetická chirurgia, genetický výber, jemné operácie, najmenšie rastové častice života sa nanovo usporadúvajú, vysielajú pokyny, produkujú...

GÉNIUS, výnimočná prirodzená schopnosť tvorivej a originálnej koncepcie, vysoký inteligenčný kvocient. Prirodzená schopnosť génov a mozgu. Na svete je značný počet géniov v každej generácii, ich mozog možno zhromažďovať a spájať tak, aby vznikli geniálne deti. To je zaručené. Vždy. V prípade, že génius nie je skrytý. Pretože každá schopnosť a podmienka je v génoch jednak dominantná, jednak recesívna: ak je pes čierny, dominantná je čierna, biela je potlačená, ale vyskytuje sa. Pes-matka je tiež čierna. Máme teda pár C-B a C-B. Podľa Mendelovho výkladu možno tieto faktory znázorniť diagramom, ktorý sa nazýva podľa neho. Pri štyroch šteňatách môžu nastať tieto prípady: C-C, C-B, C-B a B-B, môže teda vzniknúť i biely pes, i keď taký predok nejestvoval. Ale je možné zobrať dominantu a umelo ju potlačiť? Áno, je. Uveďme príklad s géniom. Máme génia a dominantu pripútame k hlúposti. Nenormálnosti, pasivite. Uväzníme génia v dvoch skupinách ľudí, navzájom oddelených rozličným spôsobom. Nech majú deti, generáciu po generácii, poslušné, oddané deti. Každé z týchto deti bude v sebe nosiť spútanú dominantu, nedotknutú a čakajúcu. Nech sa potom raz, v pravý deň tie dve skupiny ľudí stretnú, pomiešajú a spária. Vtedy sa putá uvoľnia. Spútaná dominanta už nebude potlačovaná, stane sa dominantou. Deťmi sú deti iných rodičov, ako boli ich rodičia. Sú deťmi-géniami.

Ako veľa sa toho treba učiť! Chimal mohol v ktoromkoľvek bode nabratej lekcie použiť gombík na otázky a prístroj by lekciu zastavil a uviedol zoznam literatúry k danej téme. Niektoré lekcie sledoval vizuálne na obrazovke, iné boli v osobitných zväzkoch v knižnici. Samotná knižnica bola ako neprebádaný vesmír. Väčšinu zväzkov tvorili fotorekordingy, ale našli sa i viazané knihy základnej literatúry. Keď ho z nadmerného štúdia a sústredenia rozboleli oči a hlava, prešiel knižnicou a náhodne vyberal zväzky kníh, prebehol očami zopár stránok. Aké zložité je ľudské telo; priehľadné stránky anatómie odhaľovali pred nim v živých farbách všetky orgány. No a hviezdy sú skutočne obrovské sféry horiacich plynov, videl tu mapky, čo uvádzali ich teplotu a rozmery. Listoval stránkami fotografií hmlovín, zhlukov oblakov plynu. Vesmír je gigantický; siaha až za hranice ľudského chápania. A Chimal si pritom myslel, že vesmír je pevná skala!
Odložil otvorenú knihu o astronómii pred seba na stôl, povystieral sa a pošúchal si unavené oči. Priniesol si so sebou termosku s čajom, nalial si do pohára a uchlipol. Kniha spadla zo stola a pádom sa otvorila na obrázku veľkej hmloviny v súhvezdí Andromeda. Javila sa ako obrovský svetelný kotúč na nočnej hviezdnej oblohe. Hviezdy... Mal by sa zaoberať hviezdou, kde ho privítali na začiatku jeho vzdelávacieho procesu. Akože sa volala? Tak mnoho si toho musí zapamätať... Proxima Centauri. Musí byť ďaleko... Odrazu zatúžil poznať dráhu svojho vesmírneho zajatia. Boli tu podrobné mapky oblohy, už sa s podobnými stretol: hádam nebude také ťažké spojiť sa s touto hviezdou. Len sa trocha povystiera. Od toľkého sedenia, na čo nebol zvyknutý, ho bolelo celé telo.

Aká je to úľava opäť sa pohybovať, kráčať, ba trochu sa i prebehnúť po dlhej chodbe. Koľko dní už uplynulo odvtedy, čo po prvý raz zasadol do pozorovateľne? Nevedel, nerobil si záznamy. Mal by azda nosiť amulet ako ostatní, lenže to odpočítavanie dní je také bolestivé. Rituál pokladá za nezmyselný, takisto aj onú činnosť strážcov, ale ak je to pre nich dôležité... Zdá sa, že im bolesť robí potešenie. Znova otvoril masívne dvere a zahľadel sa na medzihviezdny priestor. Pôsobilo to naňho rovnako impresívne ako po prvý raz.
Porovnávanie hviezd s tabuľkami bolo obtiažne. Z akéhosi dôvodu nezotrvávali v relatívne stabilnej pozícií, tak ako sa mu zdalo v údolí, lež pohybovali sa ako v nejakom parádnom sprievode. Cyklus sa po niekoľkých minútach zmenil z letného na zimné postavenie a naopak. Len čo sa mu zdalo, že konšteláciu našiel, zmizla z dohľadu a zjavili sa nové hviezdy. Keď prišiel Hlavný pozorovateľ, bol mu za vyrušenie povďačný.
"Prepáč, že ťa musím obťažovať..."
"Ale kdeže, vôbec nie. Neviem si s tabuľkou rady, iba čo ma z toho čoraz viac bolí hlava."
"Smiem ťa teda požiadať o pomoc?"
"Prirodzene. O akú?"
"Hneď uvidíš, poď len so mnou."
Tvár mal poznačenú hlbokými vráskami. Mlčal. Chimal ho nechápal. Keď sa usiloval nadviazať rozhovor, dostalo sa mu zdvorilých, ale stručných odpovedí. Starca niečo trápi; však sa to čoskoro dozvie.
Zostupovali po schodoch na rovinku, ktorú Chimal ešte nevidel. Čakalo tam na nich vozidlo. Cesta bola veľmi dlhá; predtým sa nikdy tak dlho neviezli. Nerozprávali sa. Chimal sa díval na letiace steny navôkol a opýtal sa: "Ideme ďaleko?"
Hlavný pozorovateľ prikývol. "Áno, až do zadnej časti neďaleko strojovne."
I keď si Chimal preštudoval všetky mapky, neprestal rozmýšľať v reláciách, aké poznal z údolia. Prednou časťou nazývali miesta za močiarom, kde sa nachádzalo observatórium. Zadná časť bola južne od vodopádu na druhom konci

údolia. Bol zvedavý, čo ich tam čaká.
Pri ďalšom tuneli sa zastavili a Hlavný pozorovateľ ho viedol k jedným z množstva dverí, kde ich už čakal ďalší pozorovateľ v červenom odeve. Potichu otvoril dvere. Dnu bola spálňa. Na povraze spustenom z ventilátora na povale visel ktosi v čiernom odeve strážcov. Slučka okolo krku ho dusila pomalou bolestivou smrťou, až si zlomil väzy a konečne zomrel. Zaručene tam visel niekoľko dní, pretože telo sa mu tak natiahlo, že pri prevrátenej stoličke, z ktorej skočil, sa prstami takmer dotýkal zeme. Strážcovia sa odvrátili, len Chimal, zvyknutý hľadieť na smrť, sa pokojne prizeral.
"Čo odo mňa chcete?" opýtal sa. Na okamih si pomyslel, či ho nezavolali k pohrebnému obradu.
"Mal na starosti vzduchotechnické zariadenie. Pracoval sám, pretože hlavný operatér nedávno zomrel a nového sme ešte nevymenovali. Tam na stole je jeho pracovný denník. Zdá sa, že čosi nebolo v poriadku a nevedel si s tým rady. Hlupák, namiesto toho, aby to ohlásil, siahol si na život."
Chimal zobral obchytaný denník a prelistoval ho. Stránky boli plné grafov a tabuliek a našiel i jednoduchý návod na obsluhu. Bol zvedavý, čo operatéra znepokojilo, Hlavný pozorovateľ mu pokynul, aby prešiel do vedľajšej miestnosti, kde vytrvalo bzučalo zariadenie a blikalo červené svetlo.
"To je varovný signál. Upozorňuje, že niečo nie je v poriadku. Povinnosťou vzduchového technika je, aby pri takejto signalizácii zariadenie opravil a podal mi písomnú správu. Nijakú som však nedostal."
"A poplachový signál beží ďalej. Mám podozrenie, že tento človek nevedel chybu napraviť, zľakol sa, a preto sa zabil."
Hlavný pozorovateľ zamračene kývol hlavou. "Myslím na to od chvíle, čo mi ohlásili nehodu. Mal som isté obavy už vtedy, keď skonal hlavný technik; zomrel taký mladý, nemal ešte ani sto desať rokov. Nikdy nepokladal svojho podriadeného za schopného človeka. Chystali sme sa vyškoliť nového."
Chimal si odrazu uvedomil, čo to znamená. "A to nemáte nikoho, kto by vedel zariadenie opraviť? Týka sa to vzduchotechnického zariadenia, ktoré nám všetkým obstaráva vzduch na dýchanie?"
"Áno," prisvedčil Hlavný pozorovateľ a viedol ho cez hrubé dvere s dvojitým zámkom do obrovskej sály.
Pri stenách stáli obrovské nádrže a ligotavé stroje s ťažkým potrubím. Ozvena znásobovala hukot motorov.
"Týmto sa vyrába vzduch?" spytoval sa Chimal.
"Nie, nie. Tu si to môžeš prečítať; vzduch súvisí najmä so zeleným rastlinstvom. Máme tu obrovské haly so zelenými rastlinami, pestujeme ich tam. Toto zariadenie má iný dôležitý vzťah k vzduchu. Ja tomu však celkom nerozumiem."
"Nesľubujem vám veľkú pomoc, ale pousilujem sa. Prosím vás, priveďte sem niekoho, kto sa do tejto práce čo len trochu rozumie."
"Takého nemáme. Nikto z nás ani len nepomyslí na inú prácu než na tú, čo mu bola určená. Zodpovednosť nesiem len ja sám. Pozeral som sa do denníka, ale je to nad moje sily. Som už starý, pristarý, aby som sa učil niečo nové. Školíme istého mladého muža, ale potrvá niekoľko rokov, kým bude môcť pracovať so vzduchotechnickým zariadením. Potom by mohlo byť už neskoro."
Chimal sa pustil do štúdia s vedomím zodpovednosti. Prvú časť knihy tvoril prehľad o teórii čistenia vzduchu. Prelistoval si to len zbežne, pretože sa chcel k tomu znova vrátiť, až získa všeobecné poznatky o funkcii zariadenia. Zariadenie sa skladalo z dvanástich rozličných časti. Každá bola označená veľkým červeným číslom. Rovnaké čísla sa opakovali na štítkoch pri stene. Predpokladal, že sa vzťahujú k číslam v knihe. Prezrel si ich a zistil, že pod číslom päť bliká červené svetlo. Pristúpil bližšie a pod oblúkom prečítal: pohotovostný stav. Otvoril si knihu v piatej časti.

Čistiaca veža. Výskum znečisťovania. Množstvo veci okolo nás, ako mechanizmy, farby, ľudský dych vylučujú určité látky vo forme plynu a malých častíc. Nie je to veľké znečistenie, ale rokmi sa zhromažďuje a koncentruje. Toto zariadenie odstraňuje zo vzduchu frakcie, ktoré by mohli byť po mnohých rokoch škodlivé. Vzduch sa preháňa chemickou látkou, ktorá ich absorbuje...

Chimal čítal so záujmom ďalej. Prečítal si celú piatu časť. Zdalo sa, že táto veža pracovala roky bez povšimnutia, iba sa pozorovala signalizácia. Na podstavci videl súpravu prístrojov. Prezrel si ich. Nad veľkým číselníkom blikalo ďalšie svetlo, ktoré vytváralo nápis: NAHRADIŤ CHEMIKÁLIU. A napriek tomu boli hodnoty na stupnici číselníka nastavené správne, presne podľa návodu v knihe.
"Prečo sa mám práve ja pasovať s týmto strojom?" vravel Chimal Hlavnému pozorovateľovi, ktorý ho bez slova pozoroval. "Napúšťanie je, myslím, celkom jednoduché. Stlačením tohto gombíka sa cyklus automaticky spúšťa. Keby zlyhala automatika, ventily možno obsluhovať aj ručne. Uvidíme." Stlačil gombík.
Počas celého cyklu sa postupne rozsvecovali svetlá a uzavierali sa skryté spínače. V kolóne pískalo a ihla na stupnici vystúpila až za červenú čiaru. Hlavný pozorovateľ sa len prizeral, pohyboval perami. Konečne zdvihol vyľakaný pohľad.
"Že by bolo všetko v poriadku? Stav zostáva bezo zmeny, nezhoršuje sa ani nezlepšuje. Deje sa určite niečo strašné."
"Ale nie," upokojoval ho Chimal a sústredene sa mračil nad denníkom. "Kniha uvádza, že chemikáliu treba vymeniť. Stará chemikália sa: po prvé, už vyčerpala a po druhé, kvôli náhrade sa asi porušili hodnoty na stupnici. Nedostatok chemikálie by mal pravdepodobne za následok rovnaké porušenie hodnôt ako pri nesprávnej chemikálii."
"Vyjadruješ sa abstraktne, nerozumiem. Som rád, že si tu s nami, Zvestovateľ. Aj v tomto vidím silu Veľkého tvorcu. Bez teba by sme si s ničím neporadili."
"Najprv sa pozriem, ako sa prístroj vypína. Doteraz som sa držal presne podľa knihy a všetko šlo celkom hladko. Tadiaľto sa napúšťa nová chemikália, ihla stúpa hore, označuje plnú nádrž. To bude asi všetko."
Hlavný pozorovateľ ukázal celý zhrozený na blikajúci signál. "A predsa bliká ďalej. To je strašné. Asi sa niečo stalo s naším vzduchom!"

"Vzduch je v poriadku. Iba prístroj nefunguje. Naplnili sme ho, nová chemikália reaguje správne a signál svieti ďalej. Jediná chyba, myslím si, môže byť v poplašnom zariadení." Listoval ďalej v knihe, až našiel stranu, ktorú potreboval a rýchlo si ju prečítal. "Dúfam, že som to objavil. Je tu niekde skladište? Potrebujem čosi s označením 167-R."
"Sklad je tu."
Boli tam rad-radom očíslované poličky. Chimal si preto bez ťažkosti našiel 167-R, čo predstavovalo veľkú kanistru s uzáverom s červeným výstražným nápisom: POZOR! STLAČENÝ PLYN! PRI OTVÁRANÍ CHRÁNIŤ TVÁR! Urobil podľa pokynov a otočil uzáverom. Ozval sa hlasný sykot, ale keď sa uzáver celkom uvoľnil, ustal. Chimal siahol dnu a vytiahol ligotavú kovovú kazetu tvaru veľkej knihy. Zboku mala držadlo a na druhej strane tlačidlá medenej farby. Nevedel, ako to funguje.
"Uvidíme, čo to urobí."
Podľa návodu našiel na stroji správne miesto s označením 167-R. Bolo také isté ako držadlo na kazete. Potiahol ním a vypadla ďalšia kazeta, celkom ľahko, ako keď sa kniha zošuchne z poličky. Odložil ju a zasunul na jej miesto novú kazetu.
"Svetlo zhaslo. Poplašný signál už nebliká," vykríkol nadšene Hlavný pozorovateľ, "Urobil si, čo nevedel urobiť ani náš vzduchotechnik."
Chimal zdvihol opotrebovanú vložku. Zaujímalo ho, čo sa v nej mohlo pokaziť. "Bolo to celkom jednoduché. Prístroje pracovali spoľahlivo, chyba teda musela byť v okruhu poplašného zariadenia, teda tu. Tak je to opísané v jednej časti knihy. Niečo sa zaplo a nevypínalo sa, preto signál svietil aj potom, čo som chybu odstránil. Vzduchotechnik sa mal na to lepšie pozrieť."
Bol iste veľmi hlúpy, keď nevedel opraviť takú maličkosť, pokračoval v duchu. O mŕtvych len v dobrom, ale fakt je fakt. Ten chudák sa vystrašil, a keďže sa mu problém zdal neriešiteľný, zabil sa. To je len ďalší dôkaz, o čom už dlho premýšľal.
Strážcovia sú svojím spôsobom rovnako obmedzení ako Aztékovia. Boli stvorení len pre jednu funkciu, tak ako jeho súkmeňovci v údolí.
3
"Žiaľ, stále tomu nerozumiem," sťažovala si dievčina Oceľový strážca. Mračila sa nad grafom, obracajúc nákres zo všetkých strán v márnej nádeji, že z iného uhla to ľahšie pochopí.
"Tak ti ukážem iný spôsob," povedal Chimal a priniesol prístroj, ktorý si sám zhotovil. Jeho súkromné izby boli dobre vybavené, ako sa na Pozorovateľa patrí. Doniesol plastickú nádobu pripevnenú na povraze. "Čo vidíš?" spýtal sa jej, keď videl, že sa sklonila, aby sa lepšie prizrela.
"Vodu. Nádoba je dopoly naplnená vodou."
"Správne. A čo sa stane, ak nádobu nakloním?"
"Nuž... voda sa vyleje. Pravdaže."
"Správne!"
Usmievala sa šťastne, že sa jej niečo podarilo.
Chimal vyrovnal povraz a ťahal ho hore. "Vravíš, že sa rozleje. Veríš mi, že nakloním vedro tak, že sa nerozleje ani kvapka?"
Oceľová otvorila. v úžase ústa. Uverila by mu všetko. Chimal rozkrútil vedro nad hlavou najprv pomaly, potom čoraz rýchlejšie, pričom ho dvíhal stále vyššie, až celkom hore. Voda sa držala vnútri, nevyliala sa ani kvapka. Potom rýchlosť znovu pozvoľna zmenšoval, až sa vedro ocitlo opäť na zemi.
"A teraz sa ťa zasa niečo opýtam," vravel, berúc do rúk knihu. "Čo by sa stalo, keby som otvoril túto knihu?"
"Spadla by na zem," odpovedala, veľmi pyšná, že vedela správne odpovedať.
"Výborne. A teraz dávaj dobrý pozor. Sila, ktorá priťahuje knihu k zemi a sila. ktorá udržuje vodu vo vedre, je rovnaká a volá sa odstredivá sila. Na veľkých planétach existuje ďalšia sila, nazývajúca sa príťažlivosť, ktorá sa takisto správa, ibaže tej dobre nerozumiem. Dôležité je pamätať si, že odstredivá sila nás pridržiava dolu na zemi, aby sme neplávali vo vzduchu. Z tohto dôvodu môžeme aj kráčať po oblohe a pozerať na údolie, čo je nad nami."
"Tomu vôbec nerozumiem," priznala sa.
"To je jednoduché. Povedzme, že by som mal namiesto povrazu krútiace sa koleso. Keby vedro viselo z rámu kolesa, voda by sa takisto nerozliala. A mohol by som naň pripevniť dve vedrá oproti sebe, voda by zostala dnu. Z hľadiska vody by sa dno nachádzalo dolu, a predsa by bol smer pre každé vedro opačný. To isté platí aj pre nás, pretože aj tento kamenný svet sa točí. Preto smerom dolu v dedine značí pod našimi nohami a dolu na oblohe značí smerom k oblohe, ak sa pozeráme z opačného smeru. Už chápeš?"
"Áno," prikývla, hoci nechápala, ale chcela mu urobiť radosť.
"Dobre. Teraz nasleduje niečo veľmi dôležité a chcem si byť istý, že mi rozumieš. Ak je dolu pod našimi nohami a z opačnej strany je dolu smerom k oblohe, potom v polovici sa musia sily rovnať, takže nijaká sila tam neúčinkuje. Keby sme sa mohli dostať do polovice cesty medzi oblohu a moju dedinu, mohli by sme tam lietať."
"To by išlo ťažko, lebo nemáš vtáčie krídla. A dokonca ani vtáky nesmú odlietať z údolia, a to pomocou určitého zariadenia, ako som sa dopočula."
"Pravda, pravda. Vzduchom by sme neprešli, ale mohli by sme ísť tunelom v skale. Údolie sa nachádza medzi skalami, ktoré ho dookola obkolesujú. Ak je tu tunel, čo vedie k údoliu, mohli by sme ním prejsť a potom sa vznášať vo vzduchu."
"Mne sa to akosi nepáči."
"Mne áno. A na mapke som si našiel ten správny tunel. Pôjdeš so mnou?"
Oceľová zaváhala; netúžila po takom dobrodružstve. Ale želanie Zvestovateľa bolo pre ňu zákonom.

"Áno, pôjdem."
"Výborne. Hneď sa vydáme na cestu."
Knihy mu stačili, a štúdium ho tešilo, ale potreboval sa stýkať aj s ľuďmi. Kým žil v údolí, ľudia tam boli stále pospolu. Oceľová bola prvou osobou, čo tu stretol. Navzájom si vymieňali skúsenosti. Nie je veľmi bystrá, ale usiluje sa mu vyhovieť. Do vrecka za pásom si vložil potravinové koncentráty a fľašu s vodou; privykol si nosiť opasok ako všetci ostatní. Za opaskom mal komunikátor, písacie potreby, drobné nástroje.
"Je to druhé schodište za stravovacím centrom," oznámil jej pri odchode.
Pod schodmi sa zastavili, aby si prispôsobila svoj eskoskelet na vystupovanie. Skelet ovládal pohyby nôh a dvíhal jej pri chôdzi váhu tela, aby sa nepreťažovala srdcová činnosť. Chimal zvoľnil krok, aby sa prispôsobil jej mechanickým pohybom. Prešli sedem plošín a schodište sa skončilo.
"Toto je horná plošina," poznamenala dievčina a upravila si výstuž. "Bola som tu iba raz. Sú tu rozličné skladištia."
"A nielen to, ak bol plán správny."
Prešli celú chodbu, minuli posledné dvere a kráčali ďalej tunelom vytesaným do skaly. Podlaha nebola vyhrievaná, ale mali obuv s hrubou izolačnou podrážkou. Na samom konci chodby sa ocitli pred železnými vrátami, a na nich bol veľkými červenými písmenami namaľovaný nápis: LEN PRE POZOROVATEĽOV.
"Ja nesmiem ísť ďalej," povedala dievčina.
"Ak ti to prikážem, môžeš. V denníku pozorovateľov stojí, že pozorovateľ môže strážcovi alebo inej osobe nariadiť vstúpiť do každého areálu a urobiť čokoľvek, čo je potrebné." Nikde síce nič podobné nečítal, ale ona o tom nemusí predsa vedieť.
"V takom prípade, prirodzene, môžem ísť s tebou. Poznáš heslo tejto zámky?" ukázala na kombinovaný číselníkový uzáver na dverách.
"Nie, o tejto zámke som sa tam nedočítal."
Boli to prvé zatvorené dvere, s ktorými sa tu stretol. Strážcom stačili pravidlá a príkazy, aby nevstupovali ta, kde sa to od nich nevyžadovalo. Podišiel k nim.
"Iba dodatočne ho pripevnili k dverám," oznámil a skúmal hlavice skrutiek. Do kovového rámu navŕtali diery, a tak pripevnili zámok." Vytiahol skrutkovač a skrutku uvoľnil. "Veľmi sa s tým nenamáhali. Nedržalo to pevne."
O chvíľu odstránil aj zvyšné skrutky a celú zámku a položil ich na zem. Dvere sa potom dali ľahko otvoriť. Viedli do malej miestnosti so železnými stenami.
"Čo to len znamená?" spýtala sa Oceľová a vošla za nim.
"To ešte neviem. Na pláne neboli nijaké podrobnosti. Ale môžeme ísť ďalej a neskôr uvidíme." Ukázal na nápisy na stene. "Najprv zatvorte dvere, to je jednoduché. Potom sa chyťte držiakov."
Vo výške pása boli na stenách pripevnené držadlá. Chytili sa ich.
"Nakoniec otočte ukazovateľom do správneho smeru."
Kovová ručička pod nápisom smerovala k označeniu DOLU. Dalo sa ňou pohybovať. Chimal si uvoľnil ruku a posunul ručičkou k označeniu HORE. Pritom sa z diaľky ozval hukot a podlaha začala pomaly stúpal.
"Výborne," potešil sa. "Ušetrí nám to dlhý výstup. Toto vozidlo je pravdepodobne vmontované do vertikálnej šachty a nejaké zariadenie ho zdvíha hore alebo spúšťa dolu. Čo je?"
"Ja... ja neviem," jachtalo dievča, chytajúc sa oboma rukami držadla. "Je mi tak čudne, tak ináč."
"Áno, máš pravdu, sme, tuším, ľahší!" Zasmial sa a povyskočil. Zdalo sa mu, že sa udržal vo vzduchu dlhšie.
"Odstredivá sila sa zmenšuje. Čoskoro prestane celkom účinkovať." Dievčina, neveľmi nadšená touto myšlienkou, sa pevne zachytila, zatvorila oči a hlavu tisla ku stene.
O chvíľu sa vozidlo zastavilo, Chimal sa oprel o prsty a vzniesol sa.
"Je to pravda... neúčinkuje tu nijaká sila. Sme v osi rotácie."
Dievčina sa prevrátila, začala vracať a zhlboka dýchať, chytala sa za žalúdok, premáhajúc bolesti. Dvere sa pred nimi automaticky otvorili a oni sa ocitli v kruhovej chodbe s koľajnicami, čo vyzerali ako vyvýšené zábradlie. Viedli po celej chodbe. Teraz už nevedeli, čo značí hore a čo dolu a dokonca i Chimal pocítil žalúdočné ťažkosti, keď si predstavil, kam smerujú.
"Poďme. Budeme sa vznášať a pustíme sa po tých koľajniciach, nech by tunel viedol kamkoľvek. Musí to byť celkom jednoduché." Keďže sa mu zdalo, že sa dievča nehýbe, uvoľnil jej ruky a posotil ju do tunela, pričom sám narazil o stenu. Slabo vykríkla, začala sa vznášať, usilujúc sa niečoho zachytiť. Odrazil sa za ňou, ale zistil, že to nie je až také jednoduché.
Nakoniec prišiel na to, že najbezpečnejší spôsob, ako postupovať vpred, je rukami sa pridržiavať tyčí. Dievčina sa teraz s prázdnym žalúdkom cítila lepšie a usilovala sa konať podľa Chimalových pokynov. Pomaly napredovali tunelom až ku dverám na konci, kde prešli do sférického priestoru smerujúceho ku hviezdam.
"Ten podlhovastý prístroj poznám," poznamenal vzrušene Chimal. "Je to teleskop a používa sa na zväčšovanie vzdialených predmetov. Pozorujú sa ním hviezdy. Rád by som vedel, na čo slúžia ďalšie prístroje."
Na dievča celkom zabudol. Jej to vôbec neprekážalo. Pri stene stálo ležadlo, kam si mohla ľahnúť, ak sa pripúta remencami. Urobila tak a zatvorila oči.
Pri čítaní návodu na obsluhu prístrojov Chimal takmer zabudol, že ho k zemi nepriťahuje nijaká sila. Návod bol jasný, jednoduchý a veľmi sľubný. Hviezdy za vypuklým okrúhlym oblokom sa pomalým krúžením otáčali okolo určitého bodu v strede. Neotáčali sa tak rýchlo, ako to pozoroval v observatóriu, ani nevystupovali a nezapadali, no predsa sa pohybovali. Keď stlačil kontrolný gombík, okamžite zacítil tlak sily; dievča zastonalo. Pocit odrazu prestal. Pozrel za dvere a zdalo sa mu, že tunel sa točí a hviezdy stoja. Miestnosť sa pravdepodobne otáčala opačným smerom k ostatnému svetu, preto boli vo vzťahu k hviezdam nehybní. Veľký tvorca naozaj dokáže vytvoriť divy!

Po zapnutí potreboval počítač dva údaje, potom už pracoval samostatne. Podľa návodu nastavil Chimal riadiaci osciloskop na jasnú ohnivočervenú hviezdu, umiestnil ju do zameriavacieho priesečníka teleskopu a zatlačil tlačidlo spektrálnej analýzy. Na malú obrazovku sa okamžite premietla informácia: Aldebaran. Neďaleko tejto svietila ďalšia jasná hviezda a pripomínala mu hviezdu zo známeho súhvezdia Lovca. Nazýva sa Rigel. Možno patrí do Lovca; na takej ožiarenej oblohe bolo ťažko rozoznať i známe súhvezdia.
"Pozri sa sem," zavolal na dievča pyšne i očarený.
"Toto je skutočná obloha a skutočné hviezdy," Rýchlo ta pozrela, prikývla a hneď zasa zatvorila oči. "Za týmto oblokom je vesmír, vákuum bez vzduchu. Nie je tam nič, vôbec nič, len prázdnota. Ako sa merajú vzdialenosti ku hviezdam; to si ani nevieme predstaviť. A tento náš svet ide od hviezdy ku hviezde a raz ta príde.
Vieš, ako sa volá hviezda, cieľ nášho určenia?"
"Učili nás to v škole, ale už som to, žiaľ, zabudla."
"Proxima Centauri. V starom jazyku to značí najbližšia hviezda v súhvezdí Centauri. Nechceš ju vidieť? Aká nádherná chvíľa! Táto tu, priamo pred nami. Počítač nám ju vyhľadá."
Starostlivo nastavil kruhovú stupnicu do správnej kombinácie, urobil dvojnásobnú kontrolu, aby sa presvedčil, či zvolil správne čísla. Všetko súhlasilo. Stlačil vypínač a odstúpil.
Teleskop sa zachvel a pomaly sa začal otáčať, ako keď sa točí pysk vetriaceho zvieraťa. Chimal sa postavil obďaleč a prizeral sa, kedy sa teleskop, síce ťažkopádne, ale presne obráti. Teraz smeroval nabok, takmer deväťdesiat stupňov od stredu okna.
Chimal sa zasmial, "To nie je možné," čudoval sa, "Stala sa chyba. Keby sa Proxima Centauri nachádzala tamto, znamenalo by to, že sme ju minuli..."
Chveli sa mu ruky, keď sa vrátil k návodu a znova a znova kontroloval čísla.
4
"Pozrite sa sem na tieto čísla a povedzte mi, či sú správne alebo nie... nič iné nechcem." Chimal položil papiere na stôl pred Hlavného pozorovateľa.
"Už som ti povedal, že nie som veľmi zbehlý v matematike, Na to sú predsa stroje." Starec civel pred seba, nedívajúc sa ani na Chimala ani na papiere, len prstami sa nebadane pohrával s odevom.
"Čísla mám zo stroja, tu je výstupný údaj. Pozrite sa na ne a povedzte mi, či sú správne alebo nie."
"Už nie som mladý. Vytrhol si ma z odpočinku a od modlitieb. Žiadam ťa, aby si ma nechal na pokoji."
"Nie, najprv mi musíte odpovedať. Vy nechcete odpovedať, však nie?"
Starcovo vytrvalé mlčanie zničilo i poslednú štipku Chimalovho pokoja. Načiahol sa a rýchlo mu schmatol amulet, pričom roztrhol retiazku, na ktorej visel, Hlavný pozorovateľ chripľavo vykríkol. Chimal pozrel na čísla v otvore.
"186293... viete, čo to znamená?"
"Toto je... rúhanie. Okamžite mi to vráť!"
"Povedali mi, že takto sa počítajú dni nášho putovania, dni podľa starého času na Zemi. Pokiaľ si pamätám, rok na Zemi má asi 365 dni."
Šmaril amulet na stôl a starec ho hneď schmatol oboma rukami. Chimal si vytiahol z opaska písaciu dosku a písadlo.
"Delené... to nie je ťažké. Odpoveď znie..." Podčiarkol výsledok a zamával ním Hlavnému pozorovateľovi pred nosom.
"Od začiatku cesty uplynulo viac ako 510 rokov. V literatúre som našiel približný odhad na päťsto rokov. Aj Aztékovia veria, že budú o päťsto rokov vyslobodení. To je ďalší dôkaz. Na vlastné oči som sa presvedčil, že nesmerujeme k Proxime Centauri, ale mierime k súhvezdiu Leva."
"Odkiaľ to vieš?"
"Bol som v navigačnej komore a pracoval som s teleskopom. Naša os rotácie nesmeruje na Proximu Centauri. Ideme iným smerom."
"To sú veľmi zložité otázky," ozval sa starec a šatkou si šúchal kútiky sčervenelých očí. "Nepamätám sa, že by medzi osou rotácie a naším smerom bola nejaká súvislosť ..."
"Ale ja si to pamätám. A skontroloval som si to v knihách, aby som sa ubezpečil. Proxima Centauri má byť v osi rotácie, aby navigačné prístroje pracovali správne, Pri odklone sa kurz automaticky opravuje, preto sa pohybujeme v smere hlavnej osi. Nedá sa to zmeniť." Odrazu mu čosi zišlo na um a zahryzol si do prsta.
"Lenže my možno putujeme k inej planéte! Ihneď mi povedzte pravdu; čo sa stalo?"
Starý pozorovateľ na chvíľu zmeravel, vzdychol si a pod ťaživou oporou eskoskeletu sa zrútil.
"Pred tebou nemožno nič utajiť, Zvestovateľ, už som sa o tom presvedčil. Bol som vtedy ešte mladý, bol som vlastne najmladším pozorovateľom. Všetci ostatní sú už dávno mŕtvi. Pred koľkými rokmi to bolo? To už presne neviem, ale pamätám si všetky podrobnosti. Vykonali sme čin oddanosti, porozumenia a dôvery." Znova sa posadil, oboma rukami držiac knihu v červenom obale, listoval v nej, kým nenašiel ten pamätný deň.
"Celé týždne, ba mesiace, sme zvažovali všetky fakty, až sme dospeli k rozhodnutiu. Bola to slávnostná, priam posvätná chvíľa. Hlavný pozorovateľ vstal a prečítal nám všetky údaje. Prístroje ukázali, že sme spomalili, bolo treba preto vložiť počítaču nové údaje, aby sme sa dostali do orbitu našej hviezdy. Potom prečítal pozorovanie o planétach. Pri tomto objave sme všetci pociťovali úzkosť. Planéty sa nachádzali v nevhodnom postavení, v tom bola celá chyba. Boli jednoducho v nevhodnom postavení. Mohli sme sa stať svedkami Dňa príchodu a zvestovania, a predsa sme mali dosť síl, aby sme odolali pokušeniu. Nemohli sme sklamať dôveru ľudí, ktorí nám boli zverení. Len čo nám to Hlavný pozorovateľ takto vysvetlil, vedeli sme, čo je našou povinnosťou. Veľký tvorca pamätal vo svojom pláne aj na možnosť, že by planéty okolo kruhovej dráhy Proximy Centauri neboli vhodne postavené: preto stanovil nový kurz k Alfe Centauri či vlastne, myslím, bol to Vlk 359 v súhvezdí Leva. Už som zabudol, bolo to tak dávno. Celú pravdu o našom rozhodnutí sme písomne zaznamenali. Rozhodovanie bolo ťažké, no napriek tomu sme rozhodli. Spomienka na

ten deň ma bude sprevádzať po celý život. Je málo tých, čo boli vyvolení pre túto službu,"
"Smiem sa na knižku pozrieť? V aký deň padlo rozhodnutie?"
"V deň, ktorý stanovila história, ale presvedč sa sám." Starec sa usmial, roztvoril knihu a bez listovania ju položil pred Chimala na stolík. "Vidíš, hneď sa otvorila na správnom mieste. Už veľa ráz som si to čítal."
Chimal vzal knihu do ruky a prečítal celý zápis. Nezabral ani celú stranu. Trocha pristručné na takú pamätnú udalosť.
"Nepíše sa tu však ani o tom, aké boli pozorovania, ani o príčinách rozhodnutia," prehovoril. "Nijaké podrobnosti o nevyhovujúcich planétach,"
"Ale áno, na začiatku druhého odseku. Ak dovolíš, odcitujem ti to spamäti... O budúcnosti rozhodli preto výlučne pozorovania. Planéty sa nachádzali v nevýhodnom postavení."
"Ale prečo? Neuvádzajú sa tu nijaké podrobnosti,"
"To netreba. Naše rozhodnutie bolo rozhodnutím vyznania a vernosti. Veľký tvorca nezabudol ani na skutočnosť, že by sa nevyskytli vhodné planéty. On predsa vie všetko. Keby sa boli planéty nachádzali v dobrom postavení, nebol by nás postavil pred takú voľbu. Toto tvorí významný bod našej doktríny. Všetci sme pozorovali cez teleskop hviezdy a zhodli sme sa, že planéty nevyhovujú. Boli malé a nežiarili tak ako slnko a boli veľmi, veľmi vzdialené. Bolo celkom zrejmé, že nevyhovovali..."
Chimal vyskočil a buchol knihou o stôl.
"Chcete povedať, že ste sa rozhodli jednoducho len na základe pohľadu cez teleskop, čo i tak predstavuje astronomickú vzdialenosť? Bez toho, že by ste sa priblížili, bez pristátia, bez fotografických snímok?"
"O takých veciach som nikdy nepočul. Patria iste medzi úlohy Zvestovateľov. Veď sme nemohli údolie otvoriť, kým sme si neboli istí, že planéty sú vo vhodnom postavení. Len pomysli, aké by bolo strašné, keby sa Zvestovateľom boli videli nevhodné! Boli by sme sklamali dôveru. Urobili sme oveľa lepšie, že sme prijali závažné rozhodnutie. Poznali sme všetky skutočnosti. Kým sme sa k čomukoľvek odhodlali, každý si spytoval vlastné svedomie. Planéty neboli vhodné!"
"A to ste sa rozhodovali len podľa svedomia a viery?"
"Podľa svedomia skutočne verných mužov. Iného východiska nebolo, v tom sme sa zhodli. Viedlo nás naše presvedčenie, nemohli sme sa pomýliť."
Chimal si mlčky zapísal dátum rozhodnutia a knihu vrátil na stôl.
"Ty nám nedáš za pravdu?" spýtal sa s úsmevom Hlavný pozorovateľ.
"Zdá sa mi, že ste skôr potratili rozum," rozhorčil sa Chimal.
"To je rúhanie. Prečo tak rozprávaš?"
"Pretože ste o tých planétach nevedeli zhola nič a rozhodnutie bez poznania skutočností nie je nijakým rozhodnutím, ale čírym nezmyslom."
"Také urážky nebudem počúvať, dokonca ani z tvojich úst nie, Zvestovateľ. Dôrazne ťa žiadam, aby si odišiel z môjho domu."
"Fakty sú fakty a dohady sú dohady. Keď si odmyslím všetky krásne slová o viere a svedomí, zostane vaše rozhodnutie celkom nepodložené, čo je horšie ako dohady, pretože vznikli na základe neúplnej skutočnosti. Tí vaši nábožní chumaji nepoznali nijaké fakty. A čo vám na vaše rozhodnutie povedali ostatní?"
"Nik iný o tom nevedel, netýkalo sa ich to. Konajú si svoje povinnosti, iné nežiadajú. A my pozorovatelia od nich iné takisto nevyžadujeme."
"V tom prípade to teda oznámim všetkým a nastavím počítač. Ešte stále je tu možnosť vrátiť sa."
Ako sa Hlavný pozorovateľ nazlostene postavil, zavŕzgal mu eskoskelet. Prstom ukazoval na Chimala.
"To nesmieš. Nesmú o tom vedieť, zakazujem ti, aby si sa o tom vyjadroval, zakazujem ti, aby si sa približoval k počítaču. Rozhodnutie pozorovateľov sa nemôže meniť."
"A prečo nie? Aj vy ste len ľudia, obyčajní ľudia a môžete sa mýliť, najmä, ak ste v podstate hlúpi. Urobili ste chybu a ja ju napravím!"
"Ak sa opovážiš, bude to pre nás dôkaz, že nie si Zvestovateľ, ale niekto iný. Kto, to neviem. Musím sa pozrieť do kníh a zistiť, čo to všetko znamená."
"Len hľadajte; Ja budem konať. Vrátime sa späť."
Ešte dlho zostal Hlavný pozorovateľ stáť za zabuchnutými dverami a keď sa konečne odhodlal k činu, bolo mu z toho do plaču. Ale i vo vážnej chvíli sa treba vedieť rozhodovať... sám ponesie bremeno zodpovednosti. Zobral komunikátor a ohlásil výzvu.

Nápis nad dverami znel: NAVIGAČNÁ MIESTNOSŤ - VSTUP POVOLENÝ LEN POZOROVATEĽOM. Chimal bol taký nahnevaný, že ani nepomyslel, aby si miestnosť celú poprezeral a overil svoje informácie. Hnev ho neopúšťal, hoci už konal chladnokrvne a rozvážne; urobí všetko, čo bude treba. O tom, že existuje takéto miesto, sa dozvedel z mapiek. Otvoril dvere a vstúpil.
Miestnosť bola malá, stáli tam len dve stoličky, videl vstupné zariadenie počítača a na stene visela tabuľka so zjednodušeným návodom na obsluhu. Vstupné údaje boli určené pre jednoduchú funkciu a inštrukcie boli zostavené v bežnom jazyku. Chimal rýchlo preletel očami tabuľku, posadil sa k počítaču a jedným prstom vyklopal otázku.
NACHÁDZAME SA NA OBEŽNEJ DRÁHE K PROXIME CENTAURI?
Len čo stlačil gombík, počítač okamžite napísal odpoveď:
NIE.
MINULI SME JU?
OTÁZKA JE NEJASNÁ. POZRI POKYN 13.

Chimal chvíľu premýšľal a vložil ďalšiu otázku.
MOŽNO ZMENIŤ DRÁHU LETU SMEROM K PROXIME CENTAURI?
ÁNO.
To už znelo lepšie. Chimal pokračoval.
AKO DLHO BY TRVALA CESTA, KEBY SME ZMENILI DRÁHU TERAZ? Tentoraz potreboval počítač na odpoveď tri sekundy, pretože boli potrebné mnohonásobné výpočty a konzultácia a pamäťou.
PREDPOKLADANÝ PRÍCHOD - 100 ASTRONOMICKÝCH JEDNOTIEK
VZDIALENOSŤ OD PROXIMY CENTAURI - 17 432 DNI
Chimal číslo rýchlo vydelil. To nie je ani 50 rokov. Keby sme zmenili dráhu, mohol by sa príchod uskutočniť ešte počas môjho života.
Lež ako? Ako primäť pozorovateľov, aby zmenili obežnú dráhu? Jediná možnosť bola, že by si sám našiel potrebné návody, denníky a plány. Mohol by to urobiť, ale nesmeli by ho vyrušovať. Keby sa mu stavali na odpor, sotva by to vedel. Rečami by ich nikdy nepresvedčil. Ako ich presvedčiť? Nie, zmeniť obežnú dráhu ich treba prinútiť, bez ohľadu na ich vôľu. Násilím? Nemôže ich predsa všetkých pochytať. Strážcovia by to nikdy nedovolili. A nemôže ich ani všetkých pozabíjať: to by bolo hrozné, hoci na to bol v tejto chvíli najviac naladený. Cítil, že musí čosi zničiť.
Že by vzduchotechnické zariadenie? Má životný význam, ale na istý čas by to pomohlo. Keby len vedel, ako ho pokaziť; veď nikto okrem neho by ho nevedel opäť napraviť. A do opravy by sa nepustil, kým by nezmenili kurz letu.
Rozhodol sa. Zabuchol dvere. Na chodbe zbadal Hlavného pozorovateľa a ďalších pozorovateľov, ako sa k nemu náhlia, nakoľko im to eskoskelety dovoľovali. Chimal nevenoval ich kriku pozornosť a rozbehol sa opačným smerom. Bežal, čo mu sily stačili, najkratšou cestou do tunela, kde sa nachádzalo vzduchotechnické zariadenie.
Dráha bola prázdna. Nijaké vozidlo.
Má ísť pešo? Kým by prešiel cez tunel, čo sa tiahne krížom popod celé údolie, trvalo by mu to niekoľko hodín. A keby za nim vyslali vozidlo, neunikol by. Potreboval vozidlo; že by si ho dal zavolať? Ak sú už všetci strážcovia v pohotovosti, chytil by sa do pasce. Musí sa chytro rozhodnúť. Možno, že ich ešte neinformovali; Hlavný pozorovateľ to nemá veľmi vo zvyku. Zapol komunikátor na stene.
"Tu Zvestovateľ. Ihneď potrebujem vozidlo, stanica 187." Mikrofón chvíľu mlčal, potom sa ozval.
"Rozkaz splníme. Vozidlo bode o chvíľu pri vás."
Naozaj? Nepodajú hlásenie pozorovateľom? V zlej predtuche chodil bezradne hore dolu. Vozidlo sa o niekoľko minút zjavilo, jemu sa však zdal čas nekonečne dlhý.
"Chcete, aby som vás odviezol?" spýtal sa operátor.
"Nie, pôjdem sám."
Muž vystúpil, úctivo pred Chimalom zasalutoval a voz sa rozbehol. Cesta bola voľná. Aj keby ho boli udali, zatiaľ mal cestu voľnú. Ak sa vyhne svojim prenasledovateľom a bude rýchly, podarí sa mu uskutočniť predsavzatie, ešte prv ako ho chytia. Ale skôr ako ta dorazí, musí si vymyslieť čo najpresnejší plán. Zariadenie je veľmi masívne; trvalo by dlho, kým by ho poškodil! Radšej zničí kontrolné panely, sú menšie a ľahšie. Postačí, ak poškodí niektoré prístroje, alebo ak z nich odstráni niektoré časti. Pozorovatelia ich nebudú nijako vedieť opraviť bez Chimalovej pomoci. Kým sa však do toho pustí, musí sa presvedčiť, či sú náhradné súčiastky. Samotné odstránenie niektorých súčiastok by asi nestačilo, pretože Hlavný pozorovateľ by pravdepodobne odhalil takú chybu aj sám, keby naňho naliehali. Nie, musí dačo poškodiť.
Keď sa vozidlo na druhom konci tunela zastavilo, vyskočil a pustil sa do roboty. Najprv pracovný denník. Ležal tam, kde ho nechali. Miestnosť bola prázdna, ešte ani nevymenovali nového vzduchotechnika. Tým lepšie. Musí si nájsť správnu schému a čísla súčiastok. Listujúc v denníku, kráčal do skladu. Áno, tu sú, hlavice a mechanický regulátor do panela. Asi po desať kusov z každého druhu. Veľký tvorca to výborne zariadil a pamätal aj na dostatočné zásoby. Zabudol však na sabotáž. S dômyselnou starostlivosťou odstránil Chimal všetky náhradné súčiastky, odniesol ich do druhého skladišťa a ukryl hlboko pod masívne potrubie. A teraz treba poškodiť stroj.
Do oka mu padla veľká páka. Bola ťažká a dlhá asi ako rameno. Priniesol si ju do hlavnej miestnosti a postavil sa pred regulačný pult, poťažkávajúc páku v oboch rukách. Najprv tlakovú stupnicu za sklom. Rozohnal sa, akoby držal vojnovú sekeru a udrel. Sklo zarinčalo.
V tej istej chvíli sa rozblikalo červené svetlo a ozval sa prenikavý rev sirény, až ho uši rozboleli. Miestnosťou zaburácal hlas silnejší ako hrom.
"PRESTAŇ! PRESTAŇ, ČO TO ROBÍŠ? ZNIČÍŠ STROJ! POSLEDNÁ VÝSTRAHA."
Ale ani výstraha ani poplašný svetelný signál ho nezastavili. Rozohnal sa ešte raz a udrel. Vtom sa na stene, Chimalovi rovno nad hlavou, prudko rozleteli železné dvere. V nich sa zjavila hlaveň laserovej zbrane a spustila paľbu. Lúče zeleného plameňa oblúkom dopadali pred kontrolný panel.
Chimal sa vrhol nabok, ale nebol dosť rýchly. Lúč mu zachytil ľavý bok, spálil odev, ba i kožu. Od bolesti a šoku spadol na zem a takmer stratil vedomie.
Veľký tvorca nezabudol na nič, ani na možnosť sabotáže, uvedomil si. Lenže už bolo neskoro.
Keď za nim pozorovatelia dobehli, našli ho plaziť sa po zemi. Zanechával za sebou krvavé stopy. Chimal chcel čosi povedať, otvoril ústa, ale Hlavný pozorovateľ kývol rukou a uvolnil miesto mužovi s nádržou na chrbte a hadicou s násadcom v ruke. Muž podišiel k Chimalovi a stisol kohútik. Zahalil ho oblak dymu a hlava mu sťažka klesla na kamennú podlahu.
5
Kým bol v bezvedomí, starali sa oňho stroje. Pozorovatelia mu vyzliekli odev a uložili ho na lôžko na stole. Vložili do stroja údaje o zraneniach a analyzátor zvolil liečebný postup. Celá nasledujúca operácia prebiehala automaticky.

Urobili mu röntgenové snímky, odmerali teplotu a krvný tlak a zaznamenali ďalšie dôležité údaje. Na rany mu priložili penu na zastavenie krvácania. Počítač stanovil diagnózu a naprogramoval liečbu. Po zapnutí analyzačných prístrojov začal pracovať aj kovový ligotavý "chirurg". Vznášal sa nad ranou a binokulárnymi mikroskopmi hlboko prenikal do rán; pomáhalo mu veľké množstvo mechanických rúk. Hoci operoval vždy len veľmi malú oblasť, pracoval neuveriteľne rýchlo, mnohonásobne rýchlejšie, ako by to urobil čo najšikovnejší chirurg-človek. Sfúkol fliačik peny, miesto sa očistilo a odstránilo sa spálené tkanivo. Použil akési spojivo, čo podporovalo rast tkaniva. Nástroje sa len tak mihali. V dolnej časti predlaktia mal ranu uzavretú, poškodené šľachy zošité a preseknuté nervstvo spojené. Operácia pokračovala ďalej na boku, kde mu laserový lúč prenikol hlboko do svalstva, vnútorné orgány zostali našťastie nepoškodené. Nakoniec prišla na rad noha, popálenina na stehne, to bolo najľahšie zranenie.
Keď sa prebudil, nevedel sa rozpamätať, čo sa stalo, a prečo leží v nemocnici. Podali mu množstvo upokojujúcich prostriedkov, necítil nijakú bolesť, ale bol otupený a natoľko vyčerpaný, že sa nevládal ani obrátiť.
Ako v ňom začali ožívať spomienky, narastal i pocit trpkosti. Nepodarilo sa to. Nekonečná cesta do neznáma bude pokračovať. Pozorovatelia sú priveľmi oddaní svojmu životnému poslaniu; ani nepomyslia, že by sa raz malo skončiť. Veľký tvorca sa asi pomýlil, vari práve preto, že mal taký dokonalý plán. Strážcovia tak radi a usilovne pracujú, že im ani na um nezíde, že by mohli prestať pracovať. Nasledujúca hviezda, ak sa k nej vôbec niekedy dostanú, sa bude nachádzať v rovnako nevýhodnom postavení. Bol tu jediný spôsob, ako cestu ukončiť, ale Chimalovi pokus nevyšiel. ďalšia príležitosť sa nenaskytne: pozorovatelia sa o to postarajú - a viac Chimalov už nebude. Budú opatrní. Aj keby sa narodili ďalšie deti zo zväzku dvoch dedín, neboli by vítaní. Bohovia by mohli vari pošepnúť o všetkom kňazom, čím by ich len obohatili o ďalšie vhodné obete.
Stroje-ošetrovateľky zaregistrovali, že nadobudol vedomie. Odstránili intravenóznu výživu a predložili mu misku teplého vývaru.
"Prosím, otvorte ústa," ozval sa sladký hlas dievčaťa, iste už roky mŕtveho. Do misky sa ponorila ohnutá rúročka a opatrne sa mu približovala k ústam. Poslúchol.
Stroj pravdepodobne nahlásil jeho stav i Hlavnému pozorovateľovi, pretože ten sa takisto čoskoro zjavil.
"Prečo si vykonal tú strašnú vec?" spýtal sa. "Nikto z nás to nevie pochopiť. Oprava potrvá niekoľko mesiacov, pretože tebe už nedôverujeme a nepripustíme ťa k strojom."
"Urobil som to preto, aby ste zmenili dráhu letu. Som odhodlaný na všetko, aby som vás k tomu prinútil. Ak zmeníte kurz teraz, Proximu Centauri dosiahneme asi o päťdesiat rokov. Nič nežiadam, len aby ste sa pozreli na planéty z menšej vzdialenosti. Ani mi nebudete musieť sľubovať, že sa o tom dozvedia ostatní strážcovia. Podriadite sa môjmu želaniu?"
"Pokračujte," prikazoval prijemný hlas. "Musíte zjesť všetko. Jedzte."
"Nie, rozhodne nie. Nezáleží to len odo mňa. Rozhodnutie sme už raz vykonali, nemôžem ani pomyslieť, že by sa niečo zmenilo. Nemal by si to odo mňa vôbec žiadať."
"Musím, alebo mám na vás apelovať v mene celého ľudstva? Skoncujte so stáročným väznením, životom strachu a zbytočnej smrti. Oslobodte svojich vlastných ľudí od otroctva, ktorým ich ovládate."
"Čo za hlúposti to táraš?"
"Hovorím pravdu. Pozrite na môj ľud: žije v tmárstve, má pred sebou iba niekoľko rokov života a pôrodnosť mu obmedzujú jedovaté hady. Príšery. Pozrite na vašich morbídnych ľudí. Úbohé ženy ako dievča - Oceľový strážca, ktoré sebatrýznením duševne zbavujete všetkých čŕt ženskosti. Vaše zohavené materstvo a láska, namiesto toho len sebatrýznenie. Skoncujte s tým otroctvom..."
"Prestaň," prikazoval Hlavný pozorovateľ so zdvihnutou rukou. "Nechcem počúvať takéto rúhačské reči. Toto je dokonalý svet, vytvorený podľa príkazov Veľkého tvorcu. Je nepredstaviteľným zločinom čo len hovoriť o zmene. Dlhé hodiny som rozmýšľal, ako s tebou naložiť. Radil som sa s ostatnými pozorovateľmi a rozhodli sme sa."
"Zabiť ma, a tým mi naveky zatvoriť ústa?"
"Nie, to nemôžeme. Nevhodná výchova v údolí medzi divochmi ťa pomýlila, ale predsa len si Zvestovateľ. Rozhodli sme, že teraz odídeš, a prinesieš nám zvestovanie."
"Čo sú to za nezmysly?" Chimal bol unavený a nevedel hneď odporovať. Odstrčil nedojedenú výživu a zatvoril oči.
"Plány nám odhalili, že na vonkajšej strane tohto sveta sa v kavernách nachádza päť kozmických korábov určených pre let na ktorúkoľvek planétu. Posadíme ťa do jedeného a odídeš. Splníme ti želanie, poletíš, kam budeš chcieť. Ako skutočný Zvestovateľ."
"Odíďte," požiadal unavene Chimal. "Teda ma nezabijete, pošlete ma len do vyhnanstva, na päťdesiatročný let, samého, až do smrti. Korábom, na ktorom nebude možno ani dostatok potravy ani vzduchu na takú dlhú cestu. Pokrytci! Odíďte!"
"Počítač nás informoval, že o desať dní budeš zdravý a budeš môcť vstať. Pripravujeme pre teba eskoskelet. Pozorovatelia ťa naložia do korábu. Keby bolo treba, uspia ťa a tak ťa odnesú. Musíš ísť. Ja pritom nebudem, pretože ťa už viac nechcem vidieť. Ani sa s tebou nerozlúčim; spôsobil si mi veľkú bolesť a rúhal si sa. Nikdy ti to nezabudnem. Si veľmi zlý." Starec sa obrátil a odišiel, ani nedokončil rozhovor.
Desať dní, rozmýšľal Chimal v polospánku. Desať dní! Čo bude môcť za taký krátky čas vykonať? Bude ešte vôbec môcť niečo vykonať, aby skoncoval s touto tragédiou? Ako by som ich mohol presvedčiť, že život, čo vedú, je nehodný? Že život môjho ľudu, nech je akokoľvek krátky a nešťastný, je predsa oveľa cennejší. Keby som im vedel otvoriť oči, aby vykukli z týchto dier, aby videli, ako sa ukrývajú, strážia a prikazujú.
Doširoka otvoril oči a bez toho, že by si uvedomil, čo robí, posadil sa rovno ani svieca na posteľ.
"Pravdaže. Privediem sem svojich, sem, do týchto jaskýň. Nebudú si môcť vyberať, budú musieť zmeniť smer k Proxime Centauri."
Zvalil sa naspäť na vankúš. Má desať dní, aby zosnoval plán, ako konať.

O štyri dni mu priniesli eskoskelet a postavili ho do kúta. V priebehu ďalších dní, v čase keď mal spať, sa vždy zošmykol z postele a učil sa ho obliekať. Ovládanie bolo jednoduché, ľahké ani hračka. Každú noc vstával a nevšímajúc si bolesť, prechádzal sa. Pokúsil sa o jednoduché cviky. Rástla mu chuť do jedla. Desať dní bude viac, ako potrebuje. Stroje odhadovali čas na zotavenie podľa chatrného metabolizmu strážcov. Chimal má zdravšiu konštrukciu. Pred izbou vždy stála stráž. Počul, ako sa pri výmene zhovárajú. Nikdy však nevstupovali dnu. Nechceli mať s nim nič do činenia. Na deviaty deň v čase spánku Chimal vstal a potichu sa obliekol. Bol ešte slabý, ale skelet mu pomôže prekonať namáhavá chôdzu a iné fyzické pohyby. V miestnosti mal ľahká stoličku, čo mohla poslúžiť ako zbraň. Chytil ju do oboch rúk, postavil sa za dvere a vykríkol.
"Pomóc! Krvácam... umieram... pomóc!"
Lenže musel zvýšiť hlas a kričať mocnejšie, aby prehlušil hlas ošetrovateľky, ktorá mu prikazovala, aby si ľahol a dal sa vyšetriť. Kdesi sa rozsvietilo aj signalizačné zariadenie. Kde je ten chumaj pozorovateľ? Koľko času potrebuje taký chabý mozog na rozhýbanie? Ak hneď nepríde, bude musieť ísť za nim a keby bol ozbrojený, mohlo by to byť pre Chimala nebezpečné.
Dvere sa roztvorili a Chimal ho ihneď ovalil. Pozorovateľ sa zrútil na zem, zastonal, lenže Chimal nemal čas, aby sa oňho postaral, jeden muž - alebo celý svet? Vytiahol mu z prstov laserovú pušku a odchádzal tak rýchlo, ako mu eskoskelet dovoľoval.
Za prvou zákrutou opustil nemocničnú chodbu a zamieril k vonkajším tunelom, ktoré bývajú v takomto čase zväčša prázdne. Do svitania chýbala hodina. Strážcovia mali rovnaký čas ako v údolí. Nesmie premárniť ani minútu. Zvolil si okružná cestu a postupoval pomaly.
O jeho pláne nikto nič nevie, a to mu môže len pomôcť. Na rozhodovanie tu majú jedinú hlavu, Hlavného pozorovateľa, a ten sa nerozhoduje rýchlo. Pravdepodobne si bude myslieť, že sa chce vrátiť a dokončiť sabotáž. Pri vzduchotechnickom oddelení zaručene rozmiestnia ozbrojených pozorovateľov. Neprestane uvažovať, nariadi prieskum a nakoniec všetkých zmobilizuje. Ako dlho im to potrvá? To sa nedá presne odhadnúť, ale dúfajme, že aspoň hodinu. Keby prišli skôr, Chimal sa bude brániť, rozdávať údery, a ak bude treba, i zabíjať. V mene života budúcich generácii sú potrebné aj obete.
Hlavný pozorovateľ pracoval však pomalšie, ako si Chimal predstavoval. Prešla takmer hodina a stretol iba jedného muža. Zrejme bol na svojej každodennej ceste do práce. Keď sa priblížil a spoznal Chimala, bol taký prekvapený, že sa na nič nezmohol. Chimal ho zozadu obišiel a mechanickými rukami svojho skeletu ho zmlátil do bezvedomia. Práve svitalo, už len rýchlo prejsť poslednou chodbou.
Premietol si uplynulé udalosti. Touto cestou sem prišiel, vtedy utekal v hrôze opačným smerom. Ako sa odvtedy zmenil, koľko sa naučil. Poznatky však zostanú nepotrebné, ak im nebude môcť dať skutočný zmysel. Do tunela s kamennou podlahou dorazil práve včas: na konci sa otvorili dvere. Oproti belasej rannej oblohe vystupovala strašidelná postava Coatlice s hadími hlavami a pazúrmi na rukách. To všetko poznal, no predsa sa mu srdce prudko rozbúšilo. Kráčal však ďalej v ústrety Coatlice.
Obrovský balvan sa nehlučne zatvoril a bohyňa sa približovala, upierajúc naňho nevidiace oči. Došla až k nemu, obišla ho, potom sa otočila a vošla do miestnosti a zostala pokojne stáť. Teraz si oddýchne a večer vyjde znova na nočnú obchádzku.
"Nie si nič iné iba stroj," vravel Chimal. "Tamto za šatami sa nachádzajú súčiastky a kniha na obsluhu." Prešiel okolo nej, schytil knižku a prečítal si názov: "Vôbec sa nevoláš Coatlice, ale termoenergetický robot, a tým možno vysvetliť, prečo sa mi podarilo ujsť. Ukrytý pod vodou som sa dostal mimo tvoju citlivosť."
A roztvoril knihu.
Hoci Coatlice predstavovala zložitý robot, návod aj obsluha boli veľmi jednoduché. Chimal sa pôvodne rozhodol, že otvorí vráta a pošle ju do údolia cez deň. Prišiel však na to, že s ňou môže urobiť oveľa viac. Podľa návodu z nej odtiahol zadný panel, kde bola zástrčka a niekoľko dierok. V kabinete našiel kontrolnú kazetu s vhodnou zásuvkou a šnúrou. Tak sa vypínali automatické obvody a robot bolo možno preskúšať a uviesť do pohybu. Chimal zastrčil zásuvku.
"Kráčaj!" rozkázal a bohyňa sa začala pohybovať.
"Dookola," zavelil a nastavil riadenie. Coatlice poslušne kráčala okolo neho a popri stenách jaskyne. Zvíjajúce sa hlavy jej siahali takmer až k povale.
Bude ju môcť vyviesť von a vydávať ľubovolné rozkazy. Nie vyviesť! Nájde niečo účinnejšie.
"Kľaknúť!" zakričal a bohyňa poslúchla. So smiechom vyskočil na jej zohnuté koleno, vyškriabal sa jej na plecia a usadil sa medzi zoschnuté ľudské ruky, prichytávajúc sa kovových šupín na krku.
"Teraz vpred, odchádzame. Som Chimal," kričal. "Utiekol som a teraz sa vraciam v sedle bohyne!"
Keď sa priblížil k východu, portál sa automatickým signálnym zariadením otvoril. Vypol ho a preskúmal časť pod dverami, Otvárali sa tlakom ťažkých piestov. Keby mohol piesty roztaviť a ohnúť tak, že by ich nepoškodil, zostali by otvorené a nedali by sa tak ľahko opraviť. A aj tak vykonal. Laserovým lúčom prebehol po hriadeli piesta, kým sa neroztavil do červena. Pod váhou kameňa sa ohol. Stlmil lúč a dvere klesli nižšie.
Držal ich však druhý piest. Zohnutý piest zatiaľ stuhol a nedal sa zasunúť do valca. Dvere zostanú otvorené.
Dolu do údolia sa Chimal viezol na čudnom sedle, hadie hlavy hlasno syčali a on ich chcel prehlušiť víťazoslávnym smiechom.
Keď sa chodník vynoril z jaskyne, Chimal prikázal Coatlice zastaviť a so zmiešanými pocitmi sa rozhliadol po údolí: do tejto chvíle si vôbec neuvedomoval túžbu po domove. Domov. Nad poliami popri rieke sa vznášal ranný opar, ktorý sa rozplynie, len čo vyjde slnko spoza hôr. Zhlboka sa nadýchol čistého sviežeho vzduchu voňajúceho zeleňou. Aký

prijemný je pobyt vonku po tom zatuchnutom mŕtvom vzduchu v tuneloch! No i tak vie, že celé údolie patri len do obrovskej jaskyne vydlabanej do skaly. Obkolesené tunelmi, prázdnym vesmírom a hviezdami. Takéto myšlienky ho privádzali do rozpakov, usiloval sa ich zahnať. Rany ho veľmi boleli; priveľa chodil a privčas vstal z lôžka. Popohnal bohyňu vpred, dolu riečnym brehom.
Ľudia v dedine sa teraz asi umývajú a pripravujú raňajky. Čoskoro odídu na pole. Ak sa poponáhľa, ešte ich zastihne doma. Otočil gombíkom a Coatlice sa dala do mierneho poklusu, vŕzgajúc pri každom kroku. Pevne zaťal zuby a nevšímal si bolesť. Pri behu sa bohyni kývali rýchlejšie i jej hlavy a hadí šat. Syčanie znelo ohlušujúco.
Mieril k údolnej stene a odtiaľ smerom na juh do chrámu. Kňazi práve končia raňajšie modlitby; nájde ich všetkých pokope. Len čo sa priblížili k chrámu, spomalil Coatlice. Syčanie stíchlo. Pozvoľným krokom ju viedol až do stredu schodišťa pred chrámovou pyramídou.
Všetci zastali ako primrazení. Itzcoatlovi vypadol z rúk obsidiánový nôž a v úžase sa zatackal. Ostatní celkom znehybneli; Na okolí sa okrem nepretržitého zvíjania hadích hláv nič nepohlo. Kňazi vzhliadli na bohyňu i na jazdca v nemom úžase.
"Zhrešili ste!" vykríkol Chimal a zamával laserovou puškou. Nebolo pravdepodobné, že by ho boli spoznali v krvavočervenom šate, týčiaceho sa vysoko nad nimi. "Coatlice prináša svoju pomstu! A teraz poďme do dediny Quilapa! Behom!"
Bohyňa sa pohla smerom k nim. Hlasitý sykot sa priečil ich sluchu, a preto nebolo treba prikazovať ešte raz. Obrátili sa a bežali. Netvor s hadími hlavami im bol neustále v pätách. Prichádzali k dedine a začali sa zjavovať prví dedinčania. Pri pohľade na čosi také neuveriteľné sa zhrozene zastavovali. Chimal im neposkytol čas dať hlavy dokopy a poradiť sa, lež vydal rozkaz pokračovať do Zaachily.
Medzi domcami sa kňazi zamiešali medzi vydesený dav, húfne vychádzajúci z príbytkov. Chimal bohyňu spomalil, ale nedovolil im, aby sa zastavovali, hnal ich pred sebou ako nejaké démonické stádo. Ženy, deti, všetci pred ním utekali, najprv k rieke a cez ňu na druhý breh. Keď sa prví z nich ocitli v dedine, zavelil ďalej. Teraz už bežala celá dedina.
"K močiaru!" zareval a každý sa hnal cez strnisko, kukuričného poľa a medzi radmi agáv. "Ku skalám, k pukline, tam vám niečo ukážem!"
V panickom strachu utekali, kam im prikázal. Hradby údolia sa týčili pred nimi dohora. O niekoľko minút dorazia do tunela, a to bude začiatok konca života, aký poznali doposiaľ, Chimal sa zasmial a vykríkol. Po tvári mu stekali slzy. Koniec, koniec...
Vtom čosi mohutne zaburácalo, rachot, ako keď zahrmí. Zo steny kaňonu hrnul sa obrovský kúdol prachu. Zástup ľudí spomalil a zastal. Ľudia nevedeli, pred ktorým nebezpečenstvom utiecť skôr. Vystrašene pobehovali sem i ta, rozfŕkli sa a rozostúpili pred Coatlice, ktorá vbehla medzi nich. Chimalovi zvieralo úzkosťou srdce, keď sa blížil k pukline týčiacich sa skál.
Nechcel ani pomyslieť, čo sa stalo, neodvážil sa na to vôbec myslieť. Dostal sa až na koniec, na samý koniec, teraz nesmie zlyhať. Coatlice sa rútila po chodníku, až k otvoru v skale.
A zastala pred bariérou zváľaných skál.
Na hŕbu kamenia dopadla skala a nastalo ticho. Prach klesal pomaly na zem. Po kamenných vrátach do vchodu jaskyne nezostalo ani stopy, stála tu len hŕba zosunutých skál, zakrývala miesto, kde boli predtým dvere.
Odrazu sa zotmelo. Obloha sa zatiahla tak rýchlo, že ani nestačili sledovať narastajúce mraky a prichádzajúcu búrku. Slnko vyhaslo, ešte prv ako ho stačili stiahnuť a cez údolie sa prehnal studený vietor. Ľudia zhromaždení v dave nariekali nad nešťastím, čo ich postihlo.
Začína vojna bohov so Zemou? Čo sa prihodilo? Nastane koniec sveta?
K tme sa pridal lejak a krupobitie. Dedinčania sa rozutekali kade-tade. Chimal, zápasiac s myšlienkou na porážku, obrátil Coatlice tým istým smerom. Boj ešte neskončil. Nájde si iný spôsob. Coatlice mu pomôže vnútiť ľuďom jeho vôľu; ani tma ani dážď neprekonajú strach z bohyne.
Coatlice sa na pol ceste zastavila a zmeravela. Hadie hlavy sa prestali zvíjať, syčanie odrazu zatíchlo. Na skrčenej nohe sa naklonila ešte trochu dopredu a potom pohyb ustrnul. Vyčerpala sa zásoba energie; kontrolná kazeta je nanič.
Chimal ju zahodil a opatrne sa zošuchol po vlhkom a klzkom kovovom chrbte na zablatená zem.
Uvedomil si, že v ruke ešte stále drží laserovú pušku; nenávistným pohybom zamieril na kamennú bariéru a stlačil spúšť. Nedožičili mu však ani tento slabý protest: dážď prenikol do mechanizmu, nestrieľala. Odhodil ju ďaleko od seba.
Lialo a bola väčšia tma ako za najtemnejšej noci.
6
Chimal sa ocitol na brehu rieky. Pred nim hučal neviditeľný príval vody. Sedel s hlavou sklonenou na kolená. Pravý bok, noha a rameno mu horeli. Poraneným miestam neprospel pohyb. Voda hučala. Ak sa chce dostať na druhý breh, musí prejsť ihneď, kým nebude voda veľmi hlboká. Vlastne ani nebolo prečo prechádzať na druhú stranu, ale leží tam Quilapa, jeho rodná dedina.
Chcel vstať, ale od sedenia mu stŕplo celé telo. Navyše sa mu od vlhka zmrazil materiál na eskoskelete a povoľoval mu iba obmedzený pohyb. S námahou si uvoľnil ruku a potom aj ostatnú časti odevu. Keď vstal, zostalo to na brehu ležať ako odhodená stará haraburda. Na kraji mu voda siahala po kolená, potom po pás, až kým nedošiel do polovice.
Postupoval opatrne a skúmal každý krok, nakláňajúc sa po prúde. Vedel, že keby ho voda vzala, nevystačili by mu sily, aby doplával do bezpečia.
Postupoval krok za krokom, voda doňho neľútostne dorážala; aké by bolo ľahké pustiť sa a nechať sa unášať, ďaleko, preč od všetkého. Zahnal nepríjemnú myšlienku, lebo si odrazu vybavil spomienku na obeseného vzduchotechnika, a hneď ju zavrhol. Voda klesla po stehná a potom po kolená. Prešiel. Rukami načrel vody, napil sa riadnymi dúškami a

vyliezol na breh. Smädilo ho a i napriek dažďu a chladu ho pálila koža. Na rany radšej ani nemyslel.
Kam teraz pôjde? Všetko sa teda skončilo? Stál, prestupujúc z nohy na nohu, a nastavoval tvár dažďu. Vari naozaj jestvuje Veľký tvorca, čo striehne a hatí mu cestu, kam sa len obráti? Nie, to nemôže byť pravda. Nie, neustúpi pred touto veľkou poverou, ak sa už raz vzdal ostatných malých povier. Tento svet vytvorili ľudia, prečítal si všetky ich vznešené myšlienky, rozumel im. Dozvedel sa aj meno jedného z nich, meno Veľkého tvorcu, pozná príčinu, pre ktorú On konal takto. Píše sa o tom v knihách a možno to chápať dvojako.
Chimal si uvedomoval, že zlyhal pre náhodu a nevedomosť. Mal šťastie, že sa dostal až tak ďaleko. Mužom sa chlapec nestane za niekoľko mesiacov. Osvojil si mnoho z toho, čo má človek poznať. Učil sa rýchlo a veľa, a predsa ešte stále rozmýšľa ako dedinčan. Rozdávať rany. Bežať. Bojovať. Zomrieť. Škoda, že sa mu to nevydarilo.
Škoda, že nemohol voviesť svoj ľud do maľovanej sály cez zlatú chodbu ku hviezdam.
Pri tejto myšlienke, pri tejto predstave sa zrodila v Chimalovi slabá iskierka nádeje.
Kráčal ďalej. Opäť sa ocitol v údolí. Keď prestane pršať a vyjde slnko, opäť sa pustia do prenasledovania. Ako jemne s ním budú kňazi nakladať, aby vydržal dlhé mučenie, ktoré preňho vymyslia a pripravia? Tí, čo kážu o strachu, teraz iba pocítili, čo je strach; bežali zbabelo pred ním. Ich odplata by bola strašná.
Nevzdá sa. Raz, hoci vtedy bol celkom nevedomý, sa mu podarilo ujsť z údolia, urobí to znova. Teraz už vie, čo leží za skalnou hradbou, pozná východy, vie, kam vedú. Musí nájsť cestu, ako sa k nim dostať. Na vrchole brala je východ, kde si schoval jedlo i vodu. Keby sa ta mohol dostať, oddýchol by si, ukryl sa a pripravil plán.
Len čo na to pomyslel, hneď vedel, že to nebude možné. Ani keď bol pri plnom zdraví a sile, nemohol sa vyškriabať na skalné múry. Vymysleli to šikovne, aby nikto z údolia tadiaľ neprekĺzol. Ani k supom by sa nebol dostal, keby nebola náhoda vyhĺbila v prievise skaly úzku štrbinu.
Bolo tma. Zastavil sa a rozosmial; pochytil ho záchvat kašľa.
To je tá správna cesta. Tadiaľ sa možno dostať von! Našiel cieľ a pustil sa napriek bolestiam vpred, nedbajúc na silný lejak. Keď dorazil k bralu, lejak ustal a už iba mrholilo, obloha sa trocha vyjasnila. Bohovia dosiahli svoje, dokázali svoju prevahu. Nič by nezískali, keby údolie vytopili.
Niet nijakých bohov, sú len ľudia. Luhári a hlupáci, vôbec netušia, že ich služby skončili.
Keď prechádzal okolo chrámu, i v daždi rozoznal tmavé kontúry pyramídy. Všade bol pokoj, nič sa nehýbalo. Kňazi sa vrátili a zatvorili do najhlbších ciel. Usmial sa a hánkami si pošúchal pery. Nuž, ak nič iné, podarilo sa mu aspoň vystrašiť ich, že na to nikdy nezabudnú, tak veru. Dosiahol aspoň slabú odplatu za to, čo vykonali jeho matke.
Namyslení ľahostajní tyrani už nebudú nikdy tvrdiť, že majú najvyššiu moc.
Pri skale sa Chimal zastavil a odpočinul si. Už prestalo pršať, ale celé údolie bolo zahalené do hustej sivej hmly. Ľavý bok ho pálil Pri dotyku zbadal na ruke krv. To je zlé. Ale zastaviť sa nemôže. Musí sa vyšplhať, ešte kým je pre všetkých jeho zjavenie sa záhadou. Nesmú ho zbadať ani dedinčania ani strážcovia. Snímacie kamery im zatiaľ veľa nepomôžu, iba tie, čo sú najbližšie, by ho mohli odhaliť. Strážcovia sú určite načisto zmätení. Čím skôr sa vyšplhá hore, tým väčšia bude nádej, že sa ta dostane nepozorovane. Keby len nebol taký unavený. Vstal a rukami sa zaprel do skaly.
Z celého výstupu sa pamätal iba na veľké bolesti. Takmer nevidel, pred očami mu tancovala červená hmla, cítil mučivé bolesti. Po pamäti nahmatal prstami miesta na zachytenie, chodidlami našľapoval naslepo. Možno vyšiel tou cestou čo po prvý raz, ale nebol si istý. Bolesti sa stupňovali, skala bola klzká. Od vody? A či od krvi? Keď sa konečne vytiahol celkom hore, nevládal ani vstať. Horko-ťažko sa preplazil k špinavému okraju jaskyne až do nehlbokej zadnej časti k dverám. Musí sa ukryť celkom nabok, aby ho cez priezorník nezbadali, ale tak, aby mohol odraziť každého, kto sa priblíži. Odplazil sa a chrbtom sa oprel o skalu.
Ak neprídu teraz, bude po všetkom. Výstup ho stál priveľa síl, ledva sa vládal udržať posediačky pri vedomí. Musí! Musí bdieť, byť v pohotovosti a zaútočiť, keď sa pri najbližšom čase kŕmenia supov otvoria dvere.
Vtedy vojde dnu, zaútočí a zvíťazí. Teraz asi nepríde nik, neprídu, kým sa neobnoví v údolí poriadok. Keby si trochu pospal, odpočinul by si, kým sa otvoria dvere.
Zaiste to potrvá ešte niekoľko hodín, možno aj celý deň.
A ako takto premýšľal, zacítil zrazu závan vzduchu a vchod do skaly sa vysúval von.
Všetko sa udialo tak rýchlo a okrem toho ho ťažila strašná únava. Bolo to naňho priveľa. Keď sa v otvore zjavila Oceľová, Chimal vládal iba zaúpieť.
"Čo sa stalo?" spýtala sa. "Musíš mi povedať, čo sa stalo."
"Ako si ma našla... na obrazovke?"
"Áno. Videli sme, že sa v údolí odohrali čudné veci, dopočuli sme sa rozličné chýry. Zdá sa, že nikto presne nevie, o čo ide. Stratil si sa a potom som sa dozvedela, že si niekde v údolí. Prezrela som všetky kamery, kým som ťa nenašla. Čo sa robí? Prosím ťa, povedz, mi. Nikto z nás to nevie a to je... strašné..." Strach sa jej zračil na tvári; niet väčšieho zla, ako keď vo svete poriadku zavládne chaos.
"A čo vlastne vieš?" opýtal sa jej, keď mu pomohla dostal sa dnu a na sedadlo vozidla. Zatvorila otvor a z opaska vytiahla malú nádobu a podala mu ju.
"Čaj," vravela. "Vždy ti tak chutil." Vtom si na niečo spomenula a zmocnil sa jej strach. "Nevidela som ťa. Ukázal si mi hviezdy, rozprával si mi o nich, kričal si, že sme minuli Proximu Centauri, že sa musíme vrátiť. Keď sme sa vrátili do miest, kde sme znova nadobudli vlastnú váhu, opustil si ma. Viacej som ťa nevidela. Od toho času prešlo veľa dní, veľmi veľa dní. Potom nastal všade zmätok. Pozorovatelia nám oznámili, že po chodbách kráča diabol, ale nepovedali nám, kto to je. Na otázky o tebe vôbec neodpovedali, akoby si ani nejestvoval. Niekoľkokrát vyhlásili poplach, odohrávali sa čudné veci, dvaja ľudia sa zrútili a zomreli. Štyri dievčatá sú v nemocnici, nemôžu pracovať a musíme pracovať aj za ne. Všade je chaos. Keď som ťa zazrela na obrazovke, zišlo mi na um, že ty budeš vedieť pravdu. Lenže

aj ty si zranený!" Zaúpela a odtiahla sa od neho, pretože videla, ako mu z rany tečie krv na sedadlo.
"Stalo sa mi to pred niekoľkými dňami. Liečili ma, iba dnes sa mi stav zhoršil. Nemáš za pásom nejaké lieky?"
"Lekárničku prvej pomoci, ako treba." Vytiahla ju, otvorila trasúcimi sa prstami a prečítala zoznam liekov.
"To je dobre." Rozopol si odev. Dievčina sa odvrátila. "Obväzy, antiseptikum, upokojujúce prášky. To všetko mi teraz pomôže." Odrazu sa jej chápavo prihovoril: "Poviem ti, kedy sa budeš môcť obrátiť. Zahryzla si do pery a so zatvorenými očami prikývla.
"Zdá sa mi, že Hlavný pozorovateľ sa dopustil veľkej chyby, keď vám neoznámil, čo sa stalo." Trochu skráti príbeh, lebo by sa v ňom našli i veci, o ktorých by nemusela vedieť; povie jej čiastočnú, ale podstatnú pravdu. "To, čo som ti rozprával, keď sme sa dívali na hviezdy, je pravda. Proximu Centauri sme minuli. Viem to, pretože som sa o tom presvedčil na navigačných prístrojoch, keď som si ich preštudoval. Ak mi neveríš, môžem ťa ta zaviesť a uvidíš to isté. S touto informáciou som zašiel za Hlavným pozorovateľom. Nič nepopieral. Keby sme sa obrátili hneď, mohli by sme sa k Proxime Centauri priblížiť o necelých päťdesiat rokov. To je cieľ určený Veľkým tvorcom. Pred mnohými rokmi sa však Hlavný pozorovateľ a ostatní vzbúrili proti Veľkému tvorcovi. Mám o tom dôkazy. Hlavný pozorovateľ má v denníku zaznamenané svedectvo ľudí, ktorí tak rozhodli a navzájom sa dohodli, že o tom nebudú nikoho informovať. Pochopila si ma?"
"Myslím, že áno." Prisvedčila tak ticho, že ju bolo sotva počuť. "Ale to je predsa strašné. Prečo by to robili? Prečo by sa postavili proti vôli Veľkého tvorcu?"
"Pretože to boli zlí a sebeckí ľudia, i keď boli pozorovateľmi. A dnešní nie sú o nič lepši. Opäť to pred vami zatajujú. Pripravili plán, ako ma odtiaľto dostať navždy preč. Pomôžeš mi, aby sa napravili všetky tie krivdy?"
Dievčina zasa začala strácať pôdu pod nohami, topiac sa v pojmoch o zodpovednosti, na ktorú nebola pripravená. Vo svojom živote poslušne prijímala rozkazy, nikdy nie rozhodnutia. Nevedela sa prinútiť rozhodnúť. Vo svojom dlhom znetvorenom živote prejavila jediný raz vlastnú vôľu, keď sa rozbehla za nim a chcela sa niečo dozvedieť.
"Neviem, čo robiť. Nechcem sa do ničoho pustiť. Ja neviem..."
"Ale ja viem," prerušil ju, zapínajúc si odev a utierajúc si oň prsty. Načiahol sa za ňou, chytil ju za bradu a pozrel jej do veľkých prázdnych oči. "O všetkom rozhoduje Hlavný pozorovateľ, to je jeho celoživotné poslanie. On ti povie, či mám pravdu alebo nie a čo treba urobiť. Poďme za ním."
"Áno, poďme." S úľavou si vydýchla, že ju zbavil bremena zodpovednosti. Znova poslušne vykoná rozkaz a namiesto nej rozhodnú tí, čo boli na to určení. Už takmer zabudla na čudné udalosti posledných dní: jednoducho sa nehodili do jej pravidelného života.
Chimal sa schúlil hlboko do sedadla, aby mu nebolo vidieť krvou presiaknutý odev, ale nebolo to treba. V tuneloch nestretli nikoho. Alebo posilnili niektoré významné stanice, alebo boli fyzicky neschopní pomáhať.
Tento skrytý svet prechádza takisto ako údolie vonku obdobím búrlivých zmien. A veľké zmeny ešte len prídu, pomyslel si s nádejou Chimal. Vystúpil pred vchodom do tunela neďaleko súkromných miestnosti Hlavného pozorovateľa. Haly boli opustené.
Aj pozorovateľove miestnosti boli prázdne, Chimal vošiel dnu, prezrel si ich a natiahol sa na lôžko.
"Vráti sa čoskoro. Najlepšie bude, ak naňho počkáme tu." Na nič iné mu zatiaľ nezostávalo síl. Upokojujúce prášky ho omamovali, chcelo sa mu spať, Viac si ich už netrúfal užiť. Dievčina - Oceľový strážca sa posadila na stoličku s rukami zloženými do lona a trpezlivo čakala na pokyny, ktoré ju zbavia terajších problémov.
Chimal driemal, zobúdzal sa a znova zadriemal. V teple miestnosti sa mu vysušil odev a najväčšia bolesť trocha ustúpila. Zatvoril oči a napriek vôli zaspal.
Akási ruka, ťahajúc ho za rameno, ho vytrhla z hlbokého spánku. Až keď sa na všetko rozpamätal, prinútil sa otvoriť oťažené viečka.
"Zvonku počuť hlasy," oznamovala mu dievčina. "Vracia sa a nepatrí sa, aby ťa tu našiel takto ležať."
Nepatrí sa, ale hlavne je to nebezpečné. Nenechá sa uspať a uniesť preč. S vypätím posledných síl a vôle sa zdvihol, vstal, oprel sa o dievčinu a prikázal jej, aby prešla na druhú stranu miestnosti.
"Tu zostaneme potichu čakať," prikazoval a vtom sa dvere otvorili.
"Nevolajte ma, kým nebude stroj pripravený," počuli Hlavného pozorovateľa. "Som unavený a tieto dni ma pripravili o niekoľko rokov života. Musím si oddýchnuť. V severnej časti údolia udržujte hmlu, aby nebolo nič vidieť. Keď ho vystrojíte, spustite stroje a zapojte káble. Urobte to sami. Ja si musím odpočinúť."
Zatvoril dvere. Chimal vystrel ruky a pritisol mu ich na ústa.

7

Starec sa nebránil. Nevládne ruky sa mu roztriasli, oči vyvrátil stĺpkom a pozrel na Chimala, ani neprotestoval. Hoci sa Chimal sám tackal, nepustil ho, kým sa nepresvedčil, že muži vonku sa vzdialili, Potom ho uvoľnil a ukázal na stoličku.
"Posaďte sa," začal. "Všetci si sadneme, pretože už nevládzem stáť." Klesol sťažka na najbližšiu stoličku a obidvaja poslušne splnili jeho rozkaz, Dievča i tak čakalo iba na príkazy a starca predchádzajúce dni takmer položili.
"Pozri, čo si vykonal," povedal Hlavný pozorovateľ chripľavým hlasom. "Spôsobil si zlo, škodu, smrť. Čo zasa pripravuješ?"
"Pst," zašeptal Chimal s prstom na ústach. V tej chvíli necítil dokonca ani nenávisť. Chimalov pokoj upokojil aj ostatných. Hlavný pozorovateľ zmĺkol. Už niekoľko dní nepoužil depilačný krém; na brade mal sivé strnisko a tmavé kruhy pod očami.
"Teraz dobre počúvajte," začal Chimal slabým hlasom, že ho len s námahou počuli. "Všetko sa zmenilo. Údolie už nikdy nebude také ako kedysi, to si musíte uvedomiť. Aztékovia ma videli, vedia, že nič nie je také, ako si mysleli. Coatlice už nikdy nevykročí strážiť vaše tabu. Budú sa rodiť deti rodičov z rozličných dedín, stanú sa Zvestovateľmi, ale nedôjdu do cieľa. A čo bude s vašimi ľuďmi? Vedia, že sa prihodilo niečo strašné, ale nevedia, čo. Musíte im to povedať.

Musíte urobiť iba jedno, a to obrátiť túto loď."
"Nikdy!" Starec sa nazlostený postavil a eskoskelet mu pomohol zovrieť starecké prsty v päsť. "Už sme sa rozhodli, nič nemožno zmeniť."
"Ako znie rozhodnutie?"
"Planéty Proximy Centauri neboli vhodné na pristátie. Povedal som ti to. Je neskoro, aby sme sa vracali budeme pokračovať v lete."
"Proximu Centauri sme teda minuli? ..."
Hlavný pozorovateľ otvoril ústa, po chvíli ich zasa zatvoril, lebo si uvedomil, že sa chytil do pasce. Premohla ho únava. Vyjavene pohliadol na Chimala, potom na dievčinu.
"Pokračujte," pobádal ho Chimal. "Dokončite, čo ste chceli povedať; že ste s ostatnými pozorovateľmi konali proti vôli Veľkého tvorcu a zmenili kurz. Povedzte to tomuto dievčaťu a ona to povie ostatným."
"Teba sa to netýka," vyhŕkol na ňu starec. "Odíď a nikomu nehovor, čo si počula."
"Zostaň," nástojil Chimal, vtláčajúc ju do stoličky, keď sa na starcov rozkaz postavila. "Dozvieš sa ešte niečo. Onedlho si pozorovateľ uvedomí, že ťa musí zatvoriť, aby si nemohla porozprávať ostatným, čo si sa dozvedela. Neskôr si zmyslí, že ťa zabije alebo pošle preč do vesmíru. Tajomstvo o svojej vine musí chrániť; keby sa odhalilo, bol by zničený. Prikáž obrátiť loď, starý muž, vykonaj aspoň jednu dobrú vec v živote."
Prekvapenie pominulo a Hlavný pozorovateľ sa ovládol. Chytil amulet a sklonil hlavu. "Končene som pochopil, kto si. Konáš zlo, tak ako Veľký tvorca koná dobro. Prišiel si nás zničiť, ale to sa ti nepodarí. To, čo..."
"To nestačí," prerušil ho Chimal. "Je neskoro vymýšľať mi mená a urážať ma. Predložím ti fakty, a uvidím, či budeš mať odvahu poprieť ich. Teraz ho dobre počúvaj, Oceľová, počúvaj, ako odpovie. Tak po prvé, nesmerujeme k Proxime Centauri. Je to tak?"
Starec zatvoril oči a neodpovedal. Keď Chimal vyskočil na nohy, prestrašene sa prikrčil na stoličke. Chimal ho obišiel a z poličky vytiahol denník v červenej väzbe.
Otvoril ho. "Tu je rozhodnutie, ktoré ste zosnovali s ostatnými. Mám jej to dať prečítať?"
"Nepopieram. Bolo to múdre rozhodnutie, pre dobro všetkých. Strážcovia to pochopia. Ona i všetci ostatní poslúchnu, či sa už o tom dozvedia alebo nie."
"Áno, asi máš pravdu," vravel Chimal unavene. Odložil knihu nabok a klesol zasa na stoličku. "Toto je najhorší zločin. Nie váš, Jeho. Ten, kto spáchal najväčšie zlo, ten, koho nazývate Veľký tvorca."
"Nerúhaj sa," zvolal Hlavný pozorovateľ a Oceľová sa pred hrôzou Chimalových slov utiahla.
"Nerúham sa, vravím len pravdu. Z kníh som sa dozvedel, že na Zemi žijú mnohé národy. Zdá sa, že sú to veľké skupiny ľudí, hoci k nim nepatria všetci ľudia. Ťažko povedať, načo tieto národy existujú a aký majú cieľ, ale to nie je dôležité. Dôležité je však, že jeden takýto národ viedol ten, ktorého teraz nazývame Veľkým tvorcom. Jeho meno aj meno krajiny si môžete prečítať, ale to je nepodstatné. Mal obrovskú moc, že si vybudoval oveľa väčší pamätník, aký kedy história vytvorila. Vo svojom Písme píše, že to, čo tvorí, je väčšie než pyramídy, väčšie než všetko, čo bolo pred ním.
Píše, že pyramídy sú veľké stavby, ibaže jeho stavba je väčšia... celý svet. Tento svet. Podrobne opísal celé stvorenie sveta, je naň veľmi pyšný. Najpyšnejší je na ľudí žijúcich na tomto svete, na ľudí, ktorí pôjdu k hviezdam a ponesú v jeho mene pochodeň života. Nechápete Tvorcove pocity? Vytvoril celý svet, aby sa potom klaňal jeho obrazu. Urobil zo seba boha."
"Je bohom," dodal Hlavný pozorovateľ a Oceľová súhlasne prikývla a uchopila amulet.
"Nijaký boh, nijaký čierny démon, hoci také meno by si možno zaslúžil. Jednoducho človek. Strašný človek. Knihy hovoria o aztéckom zázraku, ktorý vytvoril, aby vykonal svoje poslanie, ako do nich umelo vštepil slabosť ducha a poslušnosť. Nie je to nijaký zázrak, je to zločin. Najlepší ľudia privádzali na svet deti, čo zakrpateli ešte pred narodením. Učili ich nezmyselným poverám, zatvorili do kamenného väzenia, kde beznádejne zomierali. A čo je ešte horšie, učili ich vychovávať deti po celé generácie podľa nezmyselného vzoru tupého a daromného života. Vy to predsa poznáte."
"Taká bola Jeho vôľa," odpovedal starec. Chimalove slová sa ho nedotýkali.
"Áno, a vás to nijako neznepokojuje, pretože vediete národ žalárnikov väzniacich Aztékov. Vaším jediným želaním je, aby zostali navždy spútaní; Úbožiak. Rozmýšľali ste už niekedy, odkiaľ pochádzate vy aj vaši ľudia? Neuvedomujete si, že ste boli stvorení tak ako Aztékovia? Keď objavil Aztékov ako vhodný model spoločnosti pre zaľudnenie údolia, potreboval skupinu ľudí, ktorí budú počas dlhej cesty vesmírom vykonávať nevyhnutné služby. Že sa mu najlepšie hodil mysticizmus a kláštorný spôsob života, ktoré ľudstvo vždy odvádzali od správnej cesty? Hľadal pustovníkov pre život v špinavých jaskyniach, ľudí, čo budú po celý zaslepený život zbožne hľadieť do slnka, ktorí opustia svet a dajú sa uväzniť v mene svätej mizérie. Viera nahradila myslenie, rituál nahradil inteligenciu. Tento človek preštudoval všetky kulty, zvolil ten najhorší, a vytvoril vám život, aký vediete. Uctievate bolesť, nenávidíte lásku a prirodzené materstvo. Ste hrdí na svoj dlhý život a na Aztékov, ktorí žijú len krátko, hľadíte ako na menejcenné tvory. Neuvedomujete si, že prázdny a zbytočný život vám zahalili do rituálu? Nechápete, že otupili a zahatali aj vašu inteligenciu, aby ste sa nespytovali na veci, ktoré konáte? Nevidíte, že ste rovnako stratení zajatci ako ľudia v údolí?"
Chimal sa vyčerpane zrútil do sedadla a pozrel najprv do tváre poznačenej chladnou nenávisťou a potom do druhej, plnej nepochopenia. Nie, nemajú ani predstavu, o čom im tu rozpráva. Niet živej duše, ani tu ani v údolí, s kým by sa mohol porozprávať. Priam bolestne pociťoval samotu.
"Nie, vy nič nevidíte," pokračoval rezignovane. "Veľký tvorca to urobil až priveľmi dobre."
Pri týchto slovách im ruky automaticky vyleteli k amuletom. Chimal bol takt unavený, že si len vzdychol.
"Oceľová," obrátil sa na dievčinu, "tamhľa je jedlo a voda. Prines mi ich." Poponáhľala sa vykonať rozkaz.
Jedol pomaly a zapíjal jedlo teplým čajom z termosky.

A pritom spriadal ďalší plán.
Ruka Hlavného pozorovateľa sa opatrne blížila ku komunikátoru za pásom, lež Chimal sa načiahol a zobral mu ho. "Aj tvoj," prikázal Oceľovej a nemusel ani vysvetľovať, prečo. Poslúchla ako vždy. Od nikoho tu nemôže očakávať pomoc. Zostal sám.
"Nad vami už nestojí nik, Hlavný pozorovateľ, však nie?" spýtal sa.
"To vie každý okrem teba."
"Aj ja to viem, to vám musí byť jasné. Keď ste takto rozhodli, všetci pozorovatelia súhlasili, ale hlavné slovo ste mali vy ako Hlavný pozorovateľ. Poznáte teda všetky detaily tohto sveta, viete, kde sú kozmické koráby, ako sa zapínajú a riadia, staráte sa o školy a o všetky prípravy pre deň Zvestovania, jednoducho o všetko."
"Prečo sa ma na to pýtaš?"
"Hneď vám to vysvetlím. Vo vašich rukách spočíva veľká zodpovednosť, priveľká, aby ju Hlavný pozorovateľ stačil odovzdať nasledujúcemu len ústne. Disponujete plánmi, znázorňujúcimi všetky tunely, miestnosti s ich účelom, máte denníky o školách a kozmických lodiach.
Taký denník musíte mať pripravený aj pre nádherný deň príchodu a zvestovania, keď sa otvorí údolie.
Kde je?"
Posledné slová nevyslovil ako otázku, ale ako príkaz. Starcom myklo a pohľad mu zablúdil na stenu, ale hneď ho odvrátil. Chimal zbadal skrinku nalakovanú na červeno, pred ktorou vždy svietilo svetlo. Všimol si ju aj predtým, ale nikdy o nej nepremýšľal.
Len čo vstal, Hlavný pozorovateľ naňho zaútočil, mlátiac ho stareckými rukami a prútmi z eskoskeleta po hlave a pleciach. Konečne si uvedomil, čo má Chimal za lubom. Zápas netrval dlho. Chimal zviazal starcovi ruky a pripevnil mu ich za chrbtom. Vtom si spomenul, ako mu zlyhal vlastný skelet, a preto mu vypojil batériu. Stroj sa zastavil, starcovi znehybneli kĺby a uviazol medzi nimi. Chimal ho jemne zdvihol a uložil na posteľ.
"Službu, Oceľový strážca," prikazoval trasľavým hlasom. "Zastav ho! Zabi ho! Rozkazujem ti!"
Dievčina, nechápajúc nič z toho, čo sa tu odohráva, zostala bezradne stáť.
"Neboj sa," prihovoril sa jej Chimal. "Všetko bude v poriadku." Slabo zaprotestovala, keď ju opäť posadil na stoličku a takisto jej vypol skelet. Našiel akúsi handru a zviazal jej ruky.
Keď sa o oboch postaral, podišiel ku skrinke a chcel otvoriť dvierka. Boli zamknuté. V prudkom hneve nimi zalomcoval a vytrhol ich zo steny, nedbajúc na výkriky Hlavného pozorovateľa. Zámka bola viac dekoratívna ako praktická a keď do skrinky na zemi slabo kopol, rozpadla sa na kusy. Zohol sa a z trosiek vybral knihu v červenej väzbe vyzdobenej zlatom.
"Deň Príchodu," prečítal názov a otvoril ju. "Ten deň nastal."
Základné inštrukcie boli celkom jednoduché, tak ako pokyny v ostatných denníkoch. O všetko sa postarajú stroje, treba ich len zapnúť. V duchu si predstavil celú cestu, ktorú bude musieť prejsť, a dúfal, že bude vládať dôjsť až tak ďaleko. Čoskoro sa zasa dostaví bolesť a únava, ale teraz nesmie nič pokaziť. Starec i dievčina mlčali a boli zhrození. Lenže keď odíde, situácia by sa mohla zmeniť. Potrebuje čas. Vedľa boli ešte kusy nejakej látky; obom zapchal ústa. Aj keby niekto tadiaľto prešiel, nebudú ho môcť zalarmovať. Komunikátory zničil. Nikto ho nesmie zastaviť.
Keď kládol ruku na dvere, obrátil sa a zahľadel sa dievčine do veľkých žalujúcich očí. "Konám správne, povedal jej. "Uvidíš. Čaká nás veľa šťastia." Zobral si denník, otvoril dvere a odišiel.
Chodby boli ešte stále prázdne, a to bolo dobre; nemal síl na obchádzky. Na polceste za svojím cieľom stretol dvoch strážcov, dve dievčence, ktoré odchádzali zo služby. Ako ich míňal, pozerali sa naňho zhrozene. Bol už takmer pri vchode do haly, keď za sebou začul krik a keď sa obzrel, videl, že sa za ním ponáhľa nejaký pozorovateľ v červenom odeve. Bola to náhoda, alebo ho varovali? Tak či onak, musí ísť ďalej. Bola to príšerná naháňačka ako v zlom sne. Pozorovateľ sa neustále ponáhľal za Chimalom, nakoľko mu to skelet dovoľoval. Chimalovi nič neprekážalo, lenže bol zranený a vyčerpaný. Kúsok pobehol, nato spomalil, kríval a pozorovateľ, vykrikujúc za nim chripľavým hlasom hrozby, bežal ako prízrak... napoly človek, napoly stroj. Konečne zastal pred dverami veľkej sály, vošiel dnu a zatvoril za sebou, opierajúc sa o ne celou váhou. Prenasledovateľ do nich búšil z druhej strany.
Nedali sa zamknúť, musel ich sám pridržiavať. Kým lapal dych, prenasledovateľ sa neprestával dobíjať. Chimal roztvoril denník. Znova si pozrel schému, návod a rozhliadol sa po obrovskej miestnosti.
Naľavo bola stena z obrovských balvanov a masívnej skaly, čo z druhej strany uzatvárala údolie. Obďaleč po pravej strane videl veľké portály. Kdesi uprostred steny má byť miesto, ktoré musí nájsť.
Pustil sa ho hľadať. Dvere sa hneď rozleteli a pozorovateľ sa vrútil dnu, lenže Chimal sa neobrátil. Muž sa roztiahol na zem. Keď vstával, rozhučal sa mu motorček. Chimal pozrel hore na maľby a ihneď našiel tú pravú. V zástupe pochodujúcich ľudí vynikala postava nadmernej veľkosti. To by mohol byť obraz samotného Veľkého tvorcu, celkom iste. Chimal pozrel do vznešených hlbokých očí a keby nebol mal vyprahnuté ústa, bol by tú dokonalú tvár so širokým obočím opľul. Namiesto toho sa nahol, rukou dokrvava sfarbil stenu a dotkol sa prstov na maľbe.
Čosi cvaklo a panel sa rozostúpil, vnútri bolo vidieť veľkú páku. Vtom sa pozorovateľ hodil na Chimala a obaja spadli. Ich znásobená váha stiahla páku dolu.
8
Atototl bol starý a pravdepodobne preto ho kňazi v chráme pokladali za nepostrádateľného. A keďže bol navyše i náčelníkom Quilapy a mal významné postavenie, ľudia si jeho správu v chráme vypočujú. A môžu sa spoľahnúť na jeho poslušnosť. Avšak z akýchsi dôvodov mu prikázali, aby už šiel. Uklonil sa pokorne a vykonal, ako mu prikázali. Búrka ustala, aj hmla sa zdvihla. Keby nebolo čiernych spomienok, mohlo byt toto popoludnie rovnaké ako v iné dni. Dni po daždi, pravdaže, pretože zem bola pod nohami mokrá a sprava počul hučať rieku. Odvodnila vlhkom presiaknutú pôdu a jej vody vysoko stúpli. Slnko hrialo a nad zemou sa vznášal ľahký opar. Atototl prišiel k močiaru, čupol si a

odpočíval. Zväčšil sa močiar, čo ho naposledy videl? Zdalo sa, že áno, veď musí byť po toľkom daždi väčší. Čoskoro opäť klesne, ako býval predtým. S tým sa netreba trápiť, ale i tak to nesmie zabudnúť ohlásiť kňazom.
Svet sa mu odrazu zdal prísterný. Hádam by ho radšej opustil a vydal sa do podsvetia smrti. Najprv smrť veľkňaza a deň, čo bola tma. Potom zmizol Chimal, kňazi povedali, že ho uniesla Coatlice, čo je zaručene pravda. Bolo to tak, ale ani Coatlice mu nevedela spútať ducha. Chimalov duch sa vrátil aj s Coatlice, osedlajúc si jej obrovský chrbát. Prišiel strašiť, zabalený do červeného šatu, a predsa mal Chimalovu podobu. Čo to len všetko značí? A potom tá búrka. Je toho už naňho priveľa. Pod nohami mu vyrastala mladá tráva, odtrhol si steblo a žul ho. Bude sa čoskoro musieť vrátiť ku kňazom a povedať im, čo videl. Močiar sa zväčšil, na to nesmie zabudnúť. A po Coatlice niet ani stopy.
Vstal, povystieral si unavené svaly na nohách a pritom začul vzdialené hrmenie. Čo sa to deje? V hrôze sa schúlil a nevládal zutekať. Uprene hľadel na rozvlnenú hladinu rieky. Znova čosi zarachotilo, zadunelo ešte mocnejšie. Zdalo sa, akoby sa mu pod nohami rozochvel celý svet.
Vtom sa s rachotom začala zosúvať celá bariéra uzatvárajúca údolie. Jeden obrovský balvan za druhým sa šmýkali dolu, padali na pevnú zem, čoraz rýchlejšie, rúcali sa, búšili, váľali, praskali, až zmizli z dohľadu. Tam kde sa otvorilo údolie, začala ustupovať i voda a valila sa za skalnou bariérou kamsi do priehrady.
Voda šumela a bublala v drobných vodopádoch, rýchlo sa strácala a tam, kde sa pred chvíľou rozprestieralo jazero a močiar, sa nakoniec zjavilo hnedé blato postriebrené trepotajúcimi sa rybami. Siahalo až ku skalám, čo teraz už netvorili kamennú bariéru, lež východ z údolia. Trblietalo sa tam čosi zlaté, nádherné, zaliate svetlom, črtali sa tam akési pochodujúce postavy... Atototl roztiahol pred týmto zázrakom širokú náruč.
"Prišiel deň oslobodenia," skríkol a strach ho opustil.
"Všetky predchádzajúce strašné udalosti predchádzali deň oslobodenia. Sme slobodní! Konečne opustíme navždy toto údolie." A váhavo vykročil do mäkkého blata.

V sále zadunel ohlušujúci výbuch. Pozorovateľ spadol a vystrašene sa krčil k zemi. Keď sa roztriasla zem a pohli balvany, Chimal sa zachytil veľkého vypínača. Tak preto tu dolu bol vytesaný taký veľký rezervoár. Všetko bolo naplánované. Bariéra, čo uzatvárala údolie, bola postavená na skale nad touto sálou. Oporné stĺpy sa zrútili a skala povolila. Rúcala sa celá strecha. S doznievajúcim rachotom sa váľali posledné balvany a z rezervoáru vyčnievali len ich ostré hrany, a vytvárali hrboľatú cestu von z údolia. Celú sálu zalialo slnečné svetlo a prvý raz ožiarilo aj maľby na stenách.
Chimal uvidel údolie a za nim vysoké hory. Predsa sa mu to podarilo!
Podaril sa mu neodvratný čin, bariéra sa zrútila.
Jeho ľud je slobodný.
"Vstaň," prikázal pozorovateľovi, čo sa plazil popri stene. Kopol ho. "Vstaň, pozri sa a skús porozumieť. Tvoji ľudia sú takisto slobodní."

ZAČIATOK
1

Ah tlami z noxochiuh ah	Moje kvety neuvädnú,
tlamiz	moje piesne
nocuic	predsa zaznejú
In noconehua	Šíria sa
Xexelihui ya moyahua	navôkol

Chimal sa pretiahol tunelom v osi rotácie a zašomral, lebo sa ľavým plecom udrel do tyče a rukou mu prebehla už známa bolesť. Bude sa musieť podrobil ďalšej automatickej operácii, pretože ruka ho bolela čoraz viac a nemal v nej vôbec silu. Možno mu ju budú musieť amputovať, ak už nič nepomôže. Nemuselo to tak ďaleko zájsť, keby mu ju boli už vtedy dali na správne miesto. Hádam si ju priveľmi vysilil v boji. Robil však, čo bolo treba. Na operáciu si musí nájsť čas, a to čo najskôr.
Výťah ho zviezol znova dolu, do miestností s váhovým stavom a Matlal mu otvoril dvere.
"Na dráhu," prikázal Chimal službe a podal Matlalovi knihy a záznamy, aby mu ich odniesol. "Oprava kurzu pokračuje presne podľa výpočtov počítača. Opisujeme teraz veľký oblúk, robíme veľkú vesmírnu zákrutu, i keď to tu vôbec nepociťujeme. Potrvá dlhé roky. Lenže teraz sme na ceste k Proxime Centauri."
Muž prikývol, ale ani sa neusiloval, ani netúžil porozumieť, o čom Chimal rozpráva. Na tom nezáležalo. V každom prípade Chimal rozprával hlavne pre seba; zdalo sa, že najmä v poslednom čase. Pomaly kríval po chodbe a Azték kráčal za nim.
"Ako sa ľuďom páči nová voda, ktorú čerpáme do dediny?" spýtal sa Chimal.
"Má iná chuť," poznamenal Matlal.
"A okrem chuti," vravel Chimal, opanujúc sa, "nie je to takto jednoduchšie, ako ju nosiť po starom? Nemáte teraz viac jedla, neliečime chorých? Čo na to povieš?"
"To je iné. Niekedy to nie... je správne, že sa veci zmenili."
Chimal nečakal vlastne nijaké chvály, určite nie od svojich nevedomých súkmeňovcov. Postará sa, aby boli zdraví a sýti. Ak nie kvôli nim, tak už kvôli deťom. Ponechá si Aztéka u seba, aby bol lepšie informovaný. Nemal čas osobne sledovať ľudí v údolí. Matlala, najmocnejšieho muža z oboch dedín, si vybral za osobnú stráž hneď v prvé dni po otvorení údolia. Vtedy ešte nevedel, ako sa zachovajú strážcovia, preto si zabezpečil ochrancu. Teraz už ochranu

nepotrebuje, ale ponechá si ho ako informátora.
Násilia sa nebolo treba báť. Udalosti omráčili strážcov rovnako ako ľudí z údolia. Keď sa prví Aztékovia prebrodili blatom a cez zváľané skaly, strážcovia boli ako omámení, nič nechápali. Obe skupiny sa stretli a prešli okolo seba bez povšimnutia, neschopní prispôsobiť sa vzájomnej prítomnosti. Poriadok sa obnovil až potom, keď Chimal vyhľadal Hlavného pozorovateľa a odovzdal mu knihu o Dni zvestovania. Starca viazala disciplinovanosť, nemal inú voľbu. Vzal ju, ani sa na Chimala nepozrel, obrátil sa a vydal prvý rozkaz. Nastal Deň príchodu a zvestovania.
Disciplína a poriadok strážcov stmelili a ich život sa naplnil nezvyčajnou vitalitou. Práve počas svojho života môžu splniť poslanie, na ktoré sa pripravovali celé generácie. Hoci pozorovatelia ľutovali, že sa obdobie pozorovania skončilo, zdalo sa, že obyčajným strážcom to prinieslo skutočné obohatenie života.
Hlavný pozorovateľ riadil všetky operácie presne podľa zapísaných pokynov; na všetko existovali denníky a pravidlá, ktoré sa prísne dodržiavali. Chimal sa ho na ne nespytoval. Stačilo mu, že jeho krv nezmazateľne poznačila stránky Veľkej knihy, ktorou sa riadili. Urobil, čo bolo v jeho silách.
Keď prechádzal z triedy do triedy, všímal si ľudí zohnutých nad vyučovacími strojmi. Všetky čelá boli zbrázdené vráskami; pravdepodobne to veľmi dobre nechápali. To nič, stroje nie sú určené pre nich. V najlepšom prípade sa dalo očakávať, že sa odstráni absolútna nevedomosť, v ktorej žili. Budú mať ľahší život, lepšie podmienky. Ako rodičia nasledujúcej generácie potrebovali spokojnosť a zdravie. Stroje budú patriť ich deťom, tie budú vedieť, ako ich zúžitkovať.
Neďaleko boli detské strediská. Zatiaľ ešte prázdne, ale neskôr... A pôrodnice, čisté a mnohé ešte opustené, no čoskoro sa i tie zaplnia. Znova ožila dôvera vo Veľkého tvorcu: nikto neprotestoval, keď prekrikujúce sa hlasy zhromaždených v hale zrušili tabu o mimoriadnom manželstve, mnohí dokonca vyhlasovali, že je to jediná správna cesta. Na nič sa nezabudlo, ani na najmenšie podrobnosti.
Chimal spozoroval vnútri nejaký pohyb. Otočil sa, okienkom nazrel dnu a zbadal Oceľovú sedieť na stoličke pri stene.
"Priprav mi nejaké jedlo, Matlal," prikázal, "o chvíľu sa vrátim. Tieto veci mi odlož v izbe."
Muž zasalutoval, automaticky zdvihol ruky k pozdravu značiaceho poddanosť, tak ako bol zvyknutý vzdávať hold kňazom, a odišiel. Chimal vošiel dnu a unavene sa posadil oproti dievčine. Odkedy mu Hlavný pozorovateľ udelil plnú moc, pracoval neúnavne s navigačnými prístrojmi na zmenne dráhy. Teraz riadila let automatika. Nastal čas podrobiť sa operácii, i keby to znamenalo preležať niekoľko dní na lôžku.
"Ako dlho sem budem musieť ešte chodiť?" spýtala sa dievčina so známym zroneným pohľadom.
"Ak nechcel, nemusíš vôbec," povedal jej, lebo bol priveľmi unavený, aby ju znova presviedčal. "Myslíš, že to robím kvôli sebe?"
"Neviem."
"Tak sa usiluj porozmýšľať. Čo by som z toho mal, keď ťa nútim pozerať na obrázky novorodencov, tehotných žien a pôrodníckych filmov?"
"Neviem. Jestvuje toľko vecí, ktoré sa nedajú vysvetliť."
"Ale mnohé sa vysvetliť dajú. Si žena a okrem svojho vzdelania a výcviku, si normálna. Chcem ti dať možnosť, aby si aj cítila ako žena. Zdá sa mi, že ťa život podviedol."
Zaťala päste. "Nechcem rozmýšľať ako žena. Som strážca. To je moja povinnosť i sláva... neželám si nič iné. Dovoľ mi, prosím, vrátiť sa k svojej práci. Či nie je v údolí dosť žien, ktoré ti urobia radosť? Viem, myslíš si, že sme hlúpi, že sme všetci hlúpi, ale tak to má byť. Nemôžeš nás nechať na pokoji, aby sme robili to, čo máme?"
Chimal sa ňu pozrel a konečne pochopil.
"Prepáč," ospravedlňoval sa. "Usiloval som sa urobiť z teba niečo, čím nie si a zabrániť ti, aby si bola tým, čím chceš byť. Keďže som sa sám zmenil, myslím si, že i ostatní by sa mali zmeniť. No to, čím som, pochádza od Veľkého tvorcu a s tebou je to rovnako. Áno, pre mňa je túžba po zmene a pochopení najdôležitejšou vecou života. Taký zostanem navždy. Toto je pre mňa práve také dôležité a upokojujúce, ako tá vec... akože sa len volá... ako býval pre teba mortifikátor."
"Nie býval, ale je," vykríkla, vstala a v silnom rozrušení si odhrnula odev a odhalila okraj sivej látky omotanej okolo tela. "Konám pokánie za nás oboch."
"Hej, to je pravda," prikývol, keď sa zahaľovala do odevu, chvejúc sa nad toľkou trúfalosťou. Odbehla.
"Všetci by sme mali konať pokánie za tisícky ľudí, čo po stáročia zomierali, aby sme sa my mohli dostať až sem. Konečne je to za nami."
Chimal sa zahľadel na rady prázdnych lôžok a kolísok. Uvedomil si, a nie prvý raz, svoju veľkú osamelosť. Nuž, zvykne si na ňu, tak ako si zvykol na samotu v detstve. Veď čoskoro prídu deti.
O rok sa narodia a o niekoľko rokov budú vedieť rozprávať. V duchu splynul na okamih so všetkými nenarodenými deťmi. Videl, ako sa rozhliadajú po svete a ako sa čudujú, videl im na perách dychtivé otázky.
Tentoraz dostanú na všetky otázky odpoveď. Prázdne roky Chimalovho detstva sa už nikdy nebudú opakovať. Odpovedať budú stroje a aj on.
Pri tejto myšlienke sa usmial a v duchu si už predstavoval miestnosť plnú detí. Áno, detí.
Len trpezlivosť, o niekoľko rokov Chimal nebude sám.

98